

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ | ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2013 | ΤΕΥΧΟΣ 13° | ΤΙΜΗ 3 ΕΥΡΩ

13

ΦΑΚΕΛΟΣ:
ΝΑΖΙΣΜΟΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ
ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΜΟΣ

Σπύρος Μαρκέτος: Πρωταρχική
Συσώρευση και Στρατηγική
της Έντασης

Enzo Traverso: Η παραγωγή του μίσους
Ξενοφοβία και ρατσισμός
στην Ευρώπη

ΟΧΙ
Δύο Άκρα
Δύο Κόσμοι
σε Σύγκρουση

**SMASH
FASCISM**

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

Ο σημερινός τρόπος διακίνησης από το πρακτορείο Τύπου καθιστά αδύνατη τη διανομή του περιοδικού στα περίπτερα, εξαιτίας υπερβολικών χρεώσεων. Για το λόγο αυτό, αναζητήστε το περιοδικό, όπου κι αν βρίσκεστε, στο βιβλιοπωλείο της γειτονιάς σας, ο οποίος μπορεί να το προμηθεύεται από τα παρακάτω πρακτορεία βιβλίων: Φυτράκης, Χριστάκης, Τζεβελέκου, Προμηθευτική.

Για συνδρομές και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας:

Internet: www.babylonia.gr/magazine

Email: babyloniomagazine@yahoo.gr

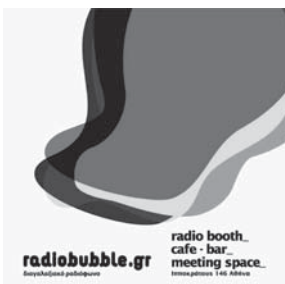
Facebook:
Περιοδικό Βαβυλωνία

Τηλ.: 6974 546230

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

Αθήνα: Nosotros (Θεμιστοκλέους 66), Βοτανικός Κήπος (πλατεία Αγ. Δημητρίου, Πετρούπολη), Συνεργείο-Ηλιούπολη (Ηρώων Πολυτεχνείου και Μ. Αντύπα). Βιβλιοπωλεία: Ναυτίλος (Χαρ. Τρικούπη 28), Πολιτεία (Ασκληπιοίου 1-3), Πρωτοπορία (Γραβιάς 3-5), Εναλλακτικό (Θεμιστοκλέους 37), Ιανός (Σταδίου 24), Ελευθεριακή Κουλτούρα (Ερεσσού 52), Ελεύθερος Τύπος (Βαλτετσίου 53), Solaris (Μπόταση 6), FREE THINKING ZONE (Σκουφά 64), Φυτράκης (Ιπποκράτους 67), Χριστάκης (Ιπποκράτους 12), Τζεβελέκου (Ζαλόγγου 6), Γράμματα και λέξεις (Αγ. Αρτέμιος, Καφαντάρη 47), Διεθνές (Πανδοσίας 5, Άνω Πατήσια). Περίπτερα: πλατεία Εξαρχείων, πλατεία Κάνιγγος, κέντρο τύπου στη Βαλτετσίου (απέναντι απ' τον Ελεύθερο Τύπο), Μπόταση (απέναντι απ' το Solaris), Ναυαρίνου (απέναντι απ' το πάρκο), Μεσολογγίου, Περικλέους 23-Καλλιθέα
Πειραιάς: Βιβλιοπωλείο Τσαμαντάκης (Καραολή & Δημητρίου 43)
Θεσσαλονίκη: Μικρόπολις (Βενιζ. και Βασ. Ηρακλείου 18), Σχολείο για τη μάθηση της ελευθερίας (Μπιζανίου και Βασ. Γεωργίου γωνία). Βιβλιοπωλεία: Πρωτοπορία (Λ. Νίκης 3), Κεντρί (Δ. Γούναρη 22), Μπαρμπουνάκης (Αριστοτέλους 4), Ιανός (Αριστοτέλους 7), Βιβλιοπωλείο Ραγιά (Ερμού 44), Βιβλιοπωλείο Γιάφκα (Γ. Παλαμά 21), Προμηθευτική (Προξένων 7)
Πάτρα: Πρωτοπορία (Γεροκωστοπούλου 31-33), Βιβλιοπωλείο Lexis (Μαιζώνος 38-40)
Ηράκλειο: Βιβλιοπωλείο Αναλόγιο (Ρούσου Χούρδου 8)
Λάρισα: Βιβλιοπωλεία Παιδεία (Κανάρη 11, Μεγ. Αλεξάνδρου 6)
Βόλος: Βιβλιοπωλείο Παιδεία-Ευσταθίου (Δον Δαλεζίου 2)
Ιωάννινα: Βιβλιοπωλείο Αναγνώστης (Πυρσινέλλα 11), Βιβλιοπωλείο Παιδεία (Φ. Τζαβέλα 8)

Χανιά: Βιβλιοπωλείο Το Βιβλίο (Πλ. Κολοκοτρώνη 29)

Λαμία: Βιβλιοπωλείο ΟΙΩΝΟΣ (Κολοκοτρώνη 11)

Καβάλα: Βιβλιοπωλείο Εκλογή (Ομονοίας 133)

Αλεξανδρούπολη: Ελευθερουδάκης (Αδριανουπόλεως 4^α)

Σέρρες: Βιβλιοπωλείο Επικαιρότητα-Φωτίζο (Μεραρχίας 41)

Τρίκαλα: Βιβλιοπωλείο Επιλογή (Ιακωβάκη 5)

Δράμα: Βιβλιοπωλείο Ειρμός (Γεωργίου Ζερβού 6), Βιβλιονόση (Προύσσης 32)

Ξάνθη: Ανοιχτός Κοινωνικός Χώρος «Χαπαδα» (Σπάρτης και Ζαλάχα 1, Σαμακώβ), Καφέ-Μπαρ «Το καφενείο» (Γεωργίου Σταύρου 4)

Κέρκυρα: Βιβλιοπωλείο Πλους (Νικηφόρου Θεοτόκη 91)

Κοζάνη: Συνεταιριστικό Βιβλιοπωλείο (Ρήγα Φεραίου 10)

Φλώρινα: Βιβλιοπωλείο «Το μαγαζί σας» Ι. Νικολαΐδης (Στ. Δραγούμη 12)

Καρδίτσα: Βιβλιοπωλείο Παιδεία (Ηρώων Πολυτεχνείου 6-8)

Αργίνο: Βιβλιοπωλείο Επίκουρος (Πλ. Σουλίου), Βιβλιοπωλείο Αλ. Μοσχονά (Αναστασιάδη 2)

Σύρος: Βιβλιοπόντικας (Άνδρου 10, Ερμούπολη)

Ρέθυμνο: Βιβλιοπωλείο Το πλαίσιο, (Κ. Γερακάρη 104)

Πρέβεζα: Βιβλιοπωλείο Ατραπός (Χρ. Κοντού 13, Σαϊτάν Παζάρ)

Άρτα: Η πολυθρόνα του Νίτσε (Φιλελλήνων 26)

Τρίπολη: Βιβλιοπωλείο Ωρα (Ουάσινγκτον 21)

Σημείωση: Όποιος ελεύθερος κοινωνικός χώρος ή επαγγελματίας (βιβλιοπωλείο-σημείο λιανικής πώλησης) προμηθεύεται συστηματικά το περιοδικό μας, ας κάνει τον κόπο να στείλει τα στοιχεία του στο μείλ μας για να αναγραφούν στη σελίδα των σημείων διακίνησης του περιοδικού.

editorial

The touch of gold...

Tελικά πόσο ευδιάκριτα είναι τα όρια μεταξύ του αντιφασισμού του δρόμου και του αντιφασισμού του καφενείου που παρακολουθεί τηλεόραση?

Για ένα μικρό διάστημα, ο αντιφασισμός περνάει από τα χέρια του κράτους αλλά κι από τα χέρια των κινημάτων στα χέρια των invisibles. Για τα άτομα της κοινωνίας μας, ο αντιφασισμός γίνεται μια εικόνα, ένα κόμιξ, όπως η τρόικα με το μνημόνιο στο μπερντέ των αγωνιών του Αντώνη Σαμαρά. Πόσο όμως φως να ρίξεις σε ένα μπερντέ? Όλοι γνωρίζουν πλέον ότι καμιά ανάπτυξη δεν πρόκειται να επιστρέψει αυτά που χάθηκαν, είτε πρόκειται για δικαιώματα είτε πρόκειται για χρήματα. Όλοι διαισθάνονται πως αλλάζει το μοντέλο της εργασίας αλλά και το μοντέλο της αγοράς. Μεγάλα κομμάτια της

κοινωνίας θα βρεθούν προσωρινά εκτός, με την επανένταξή τους σε συνεχή διαπραγμάτευση.

Όλα όμως πρέπει να είναι σε μια συνεχή διαπραγμάτευση. Πρώτα απ' όλα η οικονομία. Ο ιδιωτικός χώρος δημόσιας χρήσης και η προοπτική του ελεύθερου δημόσιου χώρου και του κοινού εδάφους. Η αποσκίρτηση της παραγωγής και της κατανάλωσης από την οικονομία της αγοράς με νέους όρους αλληλεγγύης. Η παιδεία? Ας μην εκπλαγούμε στο μέλλον από την εμφάνιση νέων συνεταιριστικών σχολείων, που καθόλου δεν γνωρίζουμε την κατεύθυνσή τους. Μπορεί να είναι απελευθερωτική, μπορεί να είναι και συντηρητική. Σε αυτή την ύπουλη φθινοπωρινή ζέστη όμως το κυριότερο για διαπραγμάτευση είναι το δικαίωμα της αντίθεσης. Σαράντα χρόνια πίσω, στη δεκαετία της δεξιάς μεταπολίτευσης του '70, τα χωριά των

εκβολών του Αχελώου, η Ελευσίνα, εξεγείρονται για να σωθούν. Αυτό από τότε μέχρι σήμερα έχει επαναληφθεί χιλιάδες φορές με τις κυβερνήσεις πάντοτε να είναι υπόλογες απέναντι στην κοινωνία. Η κοινωνική δράση ήταν πάντα αυτή που απέτρεπε καταστροφές. Σήμερα, στις Σκουριές της Χαλκιδικής η κυβέρνηση Σαμαρά επιτίθεται στην τοπική κοινωνία και τους υποστηρικτές της, με όπλο την καταστολή και τη «δικαιοσύνη». Φαίνεται σε αυτή τη δημοκρατία, μπορείς απλώς να λες τη γνώμη σου και ο χώρος ύπαρξης μιας κοινωνίας να υπόκειται στις διαθέσεις του κάθε καιροσκόπου. Οι χρυσοί καιροσκόποι της Χαλκιδικής θέλουν να καθαριστεί το πεδίο, για να απλωθούν απρόσκοπτα οι επενδύσεις θανάτου. Αδιαμφισβήτητος εργολάβος γι' αυτό το έργο ο Δένδιας! I feel cold, I feel the touch of gold...

**ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ**
www.babylonia.gr

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν:

Θάνος Ανδρίτσος, Νίκος Ιωάννου, Ελιάννα Καναβέλη,
Ρούλα Καντά, Νίκος Κατσιαούνης, Γιώργος Κτενάς,
Δημήτρης Κωνσταντίνου, Σπύρος Μαρκέτος, Mary
Mellor, Στέφανος Μπατσής, Αντώνης Μπρούμας,
Μαριάννα Μυλωνά, Φραγκίσκος Π., Φιλήμονας
Πατσάκης, Γιάννης Ραουζαίος, Vandana Shiva,
Μαριέττα Σιμεγιάτου, Νώντας Σκυφτούλης, Αλέξαν-
δρος Σχισμέμος, Enzo Traverso, Ιάσοντας Τσαούλας,
Στέλιος Φωκιανός.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση των κειμένων με την
παρακλήση να αναγράφεται η πηγή τους.

Τυπογραφείο - offset

Πουλίπουλος Αλέξανδρος

Εκδόσεις - Εκτυπώσεις OFFSET
Θ. Παπαηλίου & Σια Ο.Ε.

Μαντζάκου 3, Εξάρχεια
Τηλ.: 210 3831370 - Fax: 210 3824012
Κιν: 6949 726 552

Βιβλιοδεσίες

Εκδόσεις - Εκτυπώσεις

Χρυσός Τύπος Ε.Π.Ε.

Λυσία 36 - 38 & Λεχουρίτη 18
Τηλ.: 210 5754 771

Τα «άκρα», το «νόμιμο κέντρο» και ο αγώνας για ελευθερία
Νίκος Κατσιαούνης.....ΣΕΛ. 5

Όχι Δύο Άκρα αλλά Δύο Κόσμοι σε Σύγκρουση
Αντώνης Μπρούμας - Νώντας Σκυφτούλης.....ΣΕΛ. 7

Επαφή με την παρανοϊκή άβυσσο:
Πρώτοι στοχασμοί γύρω από τη σχέση παράνοιας, ιστορίας
και ελληνικού εθνικοσοσιαλισμού
Ιάσοντας ΤσαούλαςΣΕΛ. 9

Η μυθική ψυχοπολιτική του ναζισμού
Αλέξανδρος ΣχισμέμοςΣΕΛ. 12

Πρωταρχική Συσσώρευση και Στρατηγική της Έντασης
Σπύρος ΜαρκέτοςΣΕΛ. 15

Η παραγωγή του μίσους
Ξενοφοβία και ρατσισμός στην Ευρώπη
Enzo Traverso.....ΣΕΛ. 21

Συνέντευξη με
Δάσκαλο & Μαθητή για τον Κοινωνικό Αντιφασισμό...ΣΕΛ. 25
Το ποδόσφαιρο είναι κομμάτι της κοινωνίας
Γιώργος Κτενάς.....ΣΕΛ. 28

Συνέντευξη με τη Mary Mellor.....ΣΕΛ. 29
Μαριάννα Μυλωνά -Μαριέττα Σιμεγιάτου

Σπόροι, Περιφράξεις, Κοινά
Αντώνης Μπρούμας.....ΣΕΛ. 28

ΓΤΟ, Πόλεμοι Σπόρων και Πόλεμοι Γνώσης
Vandana ShivaΣΕΛ. 32

Λαμπεντούζα: Το τέλος του δυτικού ανθρωπισμού
Φιλήμονας ΠατσάκηςΣΕΛ. 39

Χύθηκε αίμα Έλληνα... Ήταν Λεβέντης...
Ελιάννα ΚαναβέληΣΕΛ. 43

Ανταποκρίσεις από τα Κινηματογραφικά Φεστιβάλ Καννών
και Βενετίας
Γιάννης ΡαουζαίοςΣΕΛ. 46

Κρούγκερ: Δαγκωνιά του παρόντος
Αλέξανδρος ΣχισμέμοςΣΕΛ. 49

Το Γράμμα του Nicola Sacco στον γιό του
Απόδοση- Επιμέλεια: Θάνος ΑνδρίτσοςΣΕΛ. 50

Τα «άκρα», το «νόμιμο κέντρο» και ο αγώνας για ελευθερία

Νίκος Κατσιαούνης

Στη ρευστή κατάσταση την οποία βιώνουμε, ένα μόνο είναι σίγουρο: Ότι το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα βρίσκεται σε κατάσταση σήψης και παρακμής, αδυνατώντας να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα που προκύπτουν. Τι άλλο είναι οι πολεμικές κραυγές που εξαπολύουν τα στελέχη και οι εκφραστές της

πολιτικής εξουσίας, πέρα από ένα φοβικό σύνδρομο, μια ανικανότητα εξεύρεσης πολιτικής λύσης αλλά και αδιεξόδου άσκησης πολιτικής; Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι τα εργαλεία του πολιτικού συστήματος έχουν πλέον αυτο-αναιρεθεί μιας και δεν έχουν καμιά κοινωνική νομιμοποίηση αλλά και καμία πρακτική εφαρμογή στο κοινωνικό πεδίο.

Η αγωνιώδης προσπάθεια, λοιπόν, κοινωνικής νομιμοποίησης έχει οδηγήσει το καθεστώς στην αναζήτηση μιας φόρμουλας που θα του δώσει την ευκαιρία να επιβεβαιώσει τα θεμέλια εγκυρότητας του στο κοινωνικό σύνολο. Κι αυτό προσπαθεί να το πετύχει μέσα από πρακτικές που μόνο έναν αυξανόμενο ολοκληρωτισμό μπορούν >>

να θυμίσουν. Η «θεωρία των δύο άκρων» αποτελεί ένα ανιστόρητο ιδεολόγημα που θέλει να συμψηφίσει την άσκηση της βίας με έναν αυθαίρετο και εργαλειακό τρόπο που δεν έχει καμία ουσιαστική αναγωγή στην πραγματικότητα. Γιατί πώς μπορεί να ταυτιστεί η ναζιστική βία, που βασίζεται στο μίσος και την παράνοια, με την επιθυμία της κοινωνίας να αγωνίζεται ενάντια σε μια βάρβαρη εξουσία;

Το σίγουρο είναι ότι οι κυβερνώντες έχουν εισάγει στην πολιτική τους όχι μόνο την ακροδεξιά ρητορεία, αλλά και την πρακτική. Αυτό σημαίνει ότι η προσπάθεια για την εφαρμογή του δόγματος μηδενικής ανοχής έχει την αντανάκλασή του στην έλλειψη ουσιαστικού προγράμματος εξόδου από την κρίση. Κι αυτό οδηγεί στη μόνη διέξοδο που έχει το Κράτος ώστε να επιβάλει την πολιτική της σωτηρίας του: τη βία.

Για την προώθηση του ψευδο-ιδεολογήματος των «δύο άκρων» οι κυβερνώντες επικαλούνται από τη

το τοπίο ως το «Νόμιμο Κέντρο». Το πώς θα το κάνει αυτό είναι πασιφανές: άσκηση «νόμιμης» άκρατης βίας και υιοθέτηση ακροδεξιών και φασιστικών λογικών.

Από την άλλη, όμως, σε αυτό ενυπάρχει μια κυρίαρχη αντίφαση, πέρα από την ψευδή ταύτιση αυτής της θεωρίας. Αυτή είναι ότι μέχρι πριν λίγο διάστημα, η Χρυσή Αυγή αποτελούσε τον πολύτιμο σύμμαχο της κυβέρνησης, μέχρι που «ξεπέρασε» τα όρια. Η εγκληματική δράση της δεν βασίζεται στην αυταπάραση των μελών της ή στη γενναιότητα των ταγμάτων εφόδου, αλλά στη σιγουριά του ακαταδίωκτου.⁽¹⁾ Δηλαδή στην ανοχή, εάν όχι στην υποστήριξη, των πρακτικών της από τη μεριά του κράτους. Δεν ξέρω ποια είναι η ουσιαστική αιτία της δίωξής της από το κράτος, εάν οι πιέσεις του εξωτερικού ή η δολοφονία του αντιφασίστα Παύλου Φύσσα αποτέλεσαν τη σταγόνα που το ποτήρι ξεχείλισε, αλλά αναμφισβήτητα το καθεστώς ένωσε την απειλή των ναζιστών από έναν κύριο λόγο: την αυτονόμησή της, δηλαδή την αύξηση της δύναμης της Χρυσής Αυγής και της απήχησής στο κοινωνικό πεδίο, καθώς και από την αλαζονική συμπεριφορά της που έφτασε μέχρι την επίθεση σε κυβερνητικά στελέχη στο Μελιγαλά.

Ο Μαρκ Μαζάουερ, σε πρόσφατο κείμενό του στα «Νέα», αναφέρει ότι η αριστερή βία στην Ιστορία ουδέποτε οδήγησε στην αύξηση της ακροδεξιάς βίας. Η αναφορά των φασιστών στην απειλή του κομμουνισμού (ή του αναρχισμού κτλ) γίνεται για το λόγο της μη ύπαρξης ενός σοβαρού προγράμματος από τη μεριά τους, και εξαιτίας της έλξης τους από τη βία «χρειάζονται προφάσεις για να τη χρησιμοποιήσουν». Συνεχίζει: «Ο Εμφύλιος Πόλεμος απασχολεί τη Χρυσή Αυγή και τους οπαδούς της όχι επειδή ξέρουν πολλά για αυτόν αλλά επειδή παρέχει μάρτυρες και αναμοχλεύει πάθη».⁽²⁾ Τώρα το γιατί και ο κινηματικός χώρος, ειδικά το αναρχικό κίνημα, χρησιμοποιεί εμφυλιοπολεμικούς όρους θα μας απασχολήσει σε επόμενο τεύχος.

Το σίγουρο είναι ότι το κράτος θα επιλέξει τη στρατηγική της έντασης. Θα ενισχύσει το ιδεολόγημα της «θεωρίας των δύο άκρων» για να

εξαλείψει κάθε φωνή αντίστασης. Από τη στιγμή που η κοινωνία είναι απούσα, είναι εκείνο που έχει τη δύναμη να ορίζει τι είναι «νόμιμο» και τι όχι. Κι η στρατηγική αυτή δεν θα έρθει στο μέλλον αλλά είναι ήδη στα σκαριά, αρχής γενομένης από την εκδικητική μανία των διωκτικών μηχανισμών απέναντι στους αγωνιζόμενους κατοίκους και τους αλληλέγγυους στις Σκουριές της Χαλκιδικής. Η απάντηση, λοιπόν, σε έναν δίκαιο αγώνα είναι η κρατική τρομοκρατία και αυθαιρεσία, ώστε να διαχυθεί ένα κλίμα φοβικού που θα αποτρέψει όποιον αμφισβητήσει την κυριαρχία του καθεστώτος.

Στην ουσία δεν μπορούμε να πούμε τίποτε άλλο παρά ότι δεν συγκρούονται τα δύο άκρα αλλά δύο κόσμοι διαφορετικοί. Δηλαδή, από τη μια η βαρβαρότητα του καθεστώτος και από την άλλη ο αγώνας τμημάτων της κοινωνίας για ένα καλύτερο και πιο ελεύθερο παρόν και μέλλον. Γι' αυτό και μπροστά στην απειλή της κρατικής τρομοκρατίας αλλά στη φασιστική απειλή, που πλέον ενυπάρχει στις πολιτικές του κράτους, χρειάζεται ένα ευρύ μέτωπο αντιμετώπισής τους αλλά και ξεπεράσματος. Ένα από τα πιο βασικά πράγματα που πρέπει να γίνουν είναι να σπάσει το κλίμα φόβου που έχει διασπείρει το καθεστώς, κι αυτό δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με την ενίσχυση των κοινωνικών αγώνων και τη συμμετοχή στις αυτοοργανωμένες συλλογικές διεργασίες. Να αντιληφθούμε ότι δεν μπορούμε να αναθέσουμε σε κανέναν άλλον την ελευθερία μας παρά μόνο στους ίδιους μας τους εαυτούς και τις συλλογικότητες που από τα κάτω, και χωρίς ανάθεση, αγωνίζονται για μια πιο ελεύθερη κοινωνία.

δεν μπορούμε να αναθέσουμε σε κανέναν άλλον την ελευθερία μας παρά μόνο στους ίδιους μας τους εαυτούς και τις συλλογικότητες που από τα κάτω, και χωρίς ανάθεση, αγωνίζονται για μια πιο ελεύθερη κοινωνία.

για την αυξανόμενη ένταση της βίας από τη μεριά της Χρυσής Αυγής και από την άλλη μεριά των απελευθερωσιακών κοινωνικών κινημάτων. Έτσι, στήνεται μια ρητορική «εμφυλιοπολεμικής» διάστασης που ως μόνο στόχο έχει την επιβολή της εξουσίας της «Δημοκρατίας», δηλαδή της ήδη υπάρχουσας κυρίαρχης ελίτ. Κοντολογίς, τα «άκρα» ενισχύουν την ένταση της βίας και το Κράτος, που εκπροσωπεί τη νομιμότητα, θα έρθει και θα καθαρίσει

1. Βλέπε το εξαιρετικό κείμενο του Φώτη Τερζάκη «Μη συστημικός φασισμός, ή παίζοντας με τις λέξεις», www.poetrybar.blogspot

2. Μαρκ Μαζάουερ, «Δεν οδήγησε η αριστερή βία στην ανάδωση της Άκρα Δεξιάς», Εφημ. Τα Νέα, 13/10/2013

Όχι Δύο Άκρα αλλά Δύο Κόσμοι σε Σύγκρουση

Αντώνης Μπρούμας - Νώντας Σκυφτούλης

Δεν εκπλαγήκαμε από το μέγεθος της υποκρισίας, που χαρακτηρίζει τον όψιμο αντιφασισμό ορισμένων πολιτικών και δημοσιογράφων μετά τη δολοφονία του αντιφασίστα Παύλου Φύσσα. Τα ίδια συμφέροντα, που εδώ και χρόνια καλλιέργησαν επιμελώς τον κήπο της Χρυσής Αυγής και οδήγησαν ένα κομμάτι της κοινωνίας στις αγκάλες του ναζισμού, ξαφνικά παρουσιάστηκαν ως οι μεγαλύτεροι πολέμιοί του. Είμαστε βέβαιοι ότι, όταν ωριμάσουν ξανά οι συνθήκες, ο καιροσκοπισμός

τους θα οδηγήσει τα συμφέροντα αυτά εξίσου αστραπιαία πίσω στο σύνηθες ξέπλυμα της εγκληματικής δράσης των ναζιστικών ταγμάτων εφόδου. Και εν ευθέτω χρόνω το σύστημα εξουσίας, που δήθεν τώρα δείχνει μηδενική ανοχή στις ναζιστικές μεθόδους, αύριο μπορεί να δομήσει μία πιο σοβαρή "ασημένια αυγή" και θα την κάνει προνομιακό εταίρο στη νομή της πολιτικής εξουσίας, για να συμπληρώσει την ολοκληρωτική του στροφή. Αυτός είναι ο κρατικός "αντιφασισμός". Εξίσου δεν εκπλαγήκαμε που η

συνταγή του ναζισμού, την οποία εδώ και χρόνια μαγειρεύαν, βρήκε μία κάποια απήχηση. Ένα μικρό κοινωνικό κομμάτι, καλά εκπαιδευμένο στην ιδιώτευση, στην ιδιοτέλεια, στην ανάθεση, στη μισαλλοδοξία και στον εκφασισμό της καθημερινότητας, ανέθεσε προς στιγμή την επίλυση των προβλημάτων του στη Χρυσή Αυγή. Το κομμάτι αυτό νομιμοποίησε τη στρατηγική του ναζιστικού εγκλήματος, όχι επειδή αφομοίωσε τον ναζισμό αλλά επειδή υιοθέτησε χρόνια τώρα κάτι χειρότερο: τη λησταρχική σχέση με κάθε

νόημα, με κάθε θεσμό, παραδοσιακό ή όχι, και με κάθε πολιτική. Το σπάσιμο των κοινωνικών δεσμών από τη χρόνια εξατομίκευση του ακόρεστου καταναλωτισμού οδήγησε στη διάλυση και ιδιωτικοποίηση του ατόμου και στην επιβολή ενός γενικευμένου φόβου. Η κρίση ενσωμάτωσης και εκπροσώπησης οδήγησε στην ανάθεση, η οποία το μόνο που προσφέρει είναι μια διαρκή διάψευση. Ανήμποροι και απλοϊκοί άνθρωποι στις σημερινές δύσκολες στιγμές οδηγούνται στον εθνικοσοσιαλισμό, είτε από τη μανία να εκδικηθούν τους πάνω τους είτε από την ανάγκη τους να πατήσουν τους από κάτω τους. Αλλά ταυτόχρονα επιδιώκουν και μια εύκολη αποκατάσταση, έχοντας μέσα τους ένα κομματάκι του Λεωνίδα από τη Σπάρτη ή ένα κομματάκι Μέγα Αλέξανδρο, που χρόνια τώρα έχουν ενσταλάξει στο πληγωμένο τους «είναι» οι τηλεμάρκετ εθνικιστές απατεώνες πωλητές βιβλίων και ψευτοταυτοτήτων. Η αστυνομία δεν έμεινε απαθής από αυτή την ιστορία, αντιθέτως θεώρησε ότι βρήκε το καθολικό νόημα και προσχώρησε πανηγυρικά στο ναζιστικό φαντασιακό αφού δεν

Ο αντιεξουσιαστικός χώρος δεν είναι άκρο αλλά ζωντανό κοινωνικό κομμάτι με βαθιές πλέον ρίζες και δράση απέναντι στο υπάρχον.

μπορούσε να «σταθεί» πουθενά. Άνδρες και γυναίκες των σωματιών ασφαλείας βρήκαν στο νεοναζι νόημα και την ευκαιρία να κάνουν επιθετική πολιτική, πλέον έχοντας σαν συμπλήρωμα μια «ιδεολογία». Ό,τι τους έλειπε δηλαδή. Η Χρυσή Αυγή, όλο αυτό το διάστημα που βγήκε στο πολιτικό προσκήνιο, παρήγαγε περισσότερο ναζισμό από όσον μπορούσε να καταναλώσει. Αυτό το κατ' εξοχήν βαλκανικό χαρακτηριστικό, επιτάχυνε την ανάδυση και την όποια δυνατότητα εφαρμογής βασικών ναζιστικών φαντασιακών, τα οποία είναι: Πρώτον, η άρνηση ύπαρξης του άλλου (ρατσισμός), δεύτερον,

η συλλογική ευθύνη (με τα εθνοφυλετικά κτυπήματα), η ιδέα του πραξικοπήματος (με την οργανωτική δομή και με τις σχέσεις στην αστυνομία και στρατό), και τρίτον το «νόμιμο» έγκλημα. Το τελευταίο θεωρείται σαν η ύψιστη προσδοκία και στρατηγική, όταν εκτελείται χωρίς όρια από το ναζιστικό κράτος. «Νόμιμο» έγκλημα επίσης θεωρείται στην περίπτωση των ναζί και όταν νομιμοποιείται από ένα μέρος της κοινωνίας ή όταν ένα μέρος της κοινωνίας αναθέτει το έγκλημα στους νεοναζί, όπως για παράδειγμα αυτό που βρήκε εφαρμογή στους φόνους και στις βαριές σωματικές βλάβες των μεταναστών. Οι υποστηρικτές της Χρυσής Αυγής ανέθεσαν σε ένα μητροπολιτικό ναζιστικό φαινόμενο την εφαρμογή της βίας ενάντια στους μετανάστες και στους «άλλους», ακούγοντας τα αντιναζιστικά επιχειρήματα σαν άχρηστα και περιττά για την περίπτωση.

Απέναντι στο αντικοινωνικό φαινόμενο του ναζισμού αρχικά κυριάρχησε η παθητικότητα και το σήκωμα των ώμων. Έπρεπε λοιπόν να έρθει η δολοφονία ενός Έλληνα από τάγμα εφόδου, για να πάρει φανερά θέση η κοινωνική πλειοψηφία ενάντια στην ανάδυση του ναζισμού. Τότε το Κράτος ανέλαβε να μας «σώσει», εκτός από την κρίση και την ανεργία, και από τους νεοναζί για να συμπληρώσει άλλη μια λειτουργία στο ενεργητικό του και ταυτόχρονα να δείξει ποιο είναι το πραγματικό αφεντικό στον σύγχρονο «δημοκρατικό» ολοκληρωτισμό. Οι οπαδοί της Χ.Α. γρήγορα εγκατέλειψαν, για να αναθέσουν (!) αλλού τις ελλειμματικές τους προσδοκίες, αφήνοντας πίσω 50 απονενοημένους έξω από τη σχολή ευελπίδων.

Εντούτοις, από την αρχή οι ναζί δεν βρήκαν μόνο σηκωμένους ώμους αλλά και ένα μεγάλο κοινωνικό κομμάτι να τους περιμένει έτοιμο και στις θέσεις του, αυτές που μας κληροδότησαν οι αντιφασίστες, που το '40 τσάκισαν παντού τον φασισμό. Οργανωμένα και κυρίως ανοργάνωτα, σε πόλεις και χωριά, από τα σχολεία και τα νοσοκομεία μέχρι τους δρόμους και κάθε δημόσιο χώρο, η μαχητική κοινωνική αντίδραση πήρε διάχυτο χαρακτήρα, συντρίβοντας τη δράση των ναζί, που θώπευαν τα ΜΜΕ και προωθούσε η αστυνομία. Τώρα λοιπόν που ξεκαθαρίζει η ήρα από το στάρι, είναι καιρός

κάθε άνθρωπος να βγει από την απάθεια και την ανάθεση και να πάρει σαφή, ενεργή και έμπρακτη θέση, αναλαμβάνοντας τις ευθύνες του για την ελευθερία και την αξιοπρέπεια. Αυτή η κοινωνική πράξη ήταν, είναι και θα είναι πάντα η ήρα κάθε ολοκληρωτισμού. Αυτός είναι ο κοινωνικός αντιφασισμός.

Με αφορμή όμως τη δολοφονία από τους ναζί ενός ανθρώπου ενεργού στα κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά πράγματα, το καθεστώς και μάλιστα με τα πλέον επίσημα χείλη του ίδιου του πρωθυπουργού εξισώνει μέσω της θεωρίας των δύο άκρων τα κοινωνικά κινήματα με τον ναζισμό, προαναγγέλλοντας νέα ολομέτωπη επίθεση στην κοινωνία και βάζοντας ήδη στο στόχαστρο το κίνημα της Χαλκιδικής ενάντια στα μεταλλεία χρυσού. Εμείς, που δεν δίνουμε λόγο στην εξουσία αλλά στην κοινωνία και εκεί μαζί ζούμε, αναπνέουμε και παλεύουμε, θα σταθούμε απέναντι σε τέτοιους σχεδιασμούς. Ο αντιεξουσιαστικός χώρος δεν είναι άκρο αλλά ζωντανό κοινωνικό κομμάτι με βαθιές πλέον ρίζες και δράση απέναντι στο υπάρχον. Γιατί σήμερα στην κοινωνία υπάρχει πράγματι σύγκρουση και είναι σφοδρή. Δεν συγκρούονται όμως δύο άκρα αλλά δύο κόσμοι, ο κόσμος της κοινωνικής καταστροφής και ο κόσμος της ελευθερίας και της δημιουργίας. Δεν θα χωρέσουμε στον δικό τους κόσμο, αυτόν των ναζιστικών ταγμάτων εφόδου σε συνεργασία με την αστυνομία, τον κόσμο του σύγχρονου ολοκληρωτισμού, της μεσαιωνικής εκμετάλλευσης, της διάχυτης κοινωνικής ανισότητας και αδικίας, του αφανισμού των δομών πρόνοιας, του ξεπουλήματος κάθε δημόσιου/κοινωνικού, της ανεργίας του 70% στους νέους, της «ανάπτυξης» με ρυθμούς/μισθούς αβιώτους και ανεπανόρθωτη καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Απέναντι στον κόσμο τους δεν αναθέτουμε σε άλλους αλλά φτιάχνουμε εμείς οι ίδιοι, ξεκινώντας από τώρα, τον δικό μας κόσμο ελευθερίας, αλληλεγγύης και συνεργασίας. Και στέλνουμε μήνυμα στους κυρίαρχους ότι η οποιαδήποτε αποχαλίνωση της καταστολής πάνω στα ενεργά κοινωνικά κομμάτια θα έχει πολύ σύντομα απρόβλεπτες συνέπειες για αυτούς και τους σχεδιασμούς τους πάνω σε μια κοινωνία - καζάνι που βράζει.

Επαφή με την παρανοϊκή άβυσσο:

Πρώτοι στοχασμοί γύρω από τη σχέση παράνοιας, ιστορίας και ελληνοτικού εθνικοσοσιαλισμού

Ιάσοντας Τσαούλας

Όπως είναι φανερό, και από τον τίτλο του κειμένου και όπως υποψιάζονται ακόμα και οι “αμήνητοι” στα ερωτήματα της ψυχολογίας και της ψυχανάλυσης, αυτό το κείμενο δεν είναι απλά μία προσπάθεια του να πούμε ξανά και ξανά τις ίδιες κοινοτοπίες γύρω από τη φύση του νεοναζιστικού φαινομένου. Αυτές οι κοινοτοπίες είναι από πάνω μέχρι κάτω φτιαγμένες για να μας αποκρύπτουν την πραγματικότητα και ως εκ τούτου αποτελούν τμήμα της ιδεολογίας και της κριτικής στάσης που πρέπει να έχουμε απέναντί της.

Μία από τις ισχυρότερες προκαταλήψεις που πρέπει να υπερβούμε για να αρχίσουμε να κατανοούμε τη δυναμική αυτών των ιδεολογιών είναι να έρθουμε από την αρχή σε σύγκρουση με μία από τις βασικές προκείμενες του καπιταλιστικού-μαρξιστικού τρόπου σκέψης. Σε αυτόν τον τρόπο σκέψης η Ιστορία έχει χώρο μόνο για τα συμφέροντα και τους υπολογισμούς και την πάλη των τάξεων εννοώντας προφανώς σαν Τάξεις μόνο τις οικονομικές. Τα συναισθήματα, οι παραστάσεις, οι πεποιθήσεις, οι τρόποι σκέψης, οι θεσμοί μίας κοινωνίας πρωτεύοντες και δευτερεύοντες, κοντολογής αυτό που περιφρονητικά ονομάζεται στη μαρξική θεωρία εποικοδόμημα, θα γίνει αντικείμενο εξέτασης. Όλα αυτά κάπου στηρίζονται, στηρίζονται σε συγκεκριμένες υλικές δυναμικές. Μόνο που για τον γράφοντα, η φράση υλικές δυναμικές είναι τρομερά πλούσια για να την περιορίσουμε στις οικονομικές διαδικασίες που προφανώς αυτές υπάρχουν και παίζουν σημαίνοντα ρόλο. Ο ναζισμός ή η αμεσοδημοκρατία είναι κοινωνικά φαινόμενα και δεν προσπαθούμε να ψυχολογιοποιήσουμε το κοινωνικό, όμως το κοι-

νωνικό στηρίζεται σε συγκεκριμένα συναισθήματα και τρόπους σκέψης και ένας αρκετά σοβαρός στην νεοελληνική κοινωνία ήταν και είναι ο παρανοϊκός τρόπος σκέψης. Αυτός ο τρόπος σκέψης λοιπόν έχει κάποια χαρακτηριστικά που τον κάνουν ιδανικό για να εκφράσει τον φρικαλέο του αντιανθρωπισμό. Παντοδυναμία της Προβολής, Άρνηση της Πραγματικότητας, Παραληρηματική σκέψη, Πίστη στις Μεσσιανικές μορφές κατά προτίμηση αρσενικού φύλου, μεγαλομανής εικόνα του Εαυτού και last but not least υπερδιαταραγμένη σεξουαλικότητα. Παρόλη τη δυσκολία να αναλύσουμε επαρκώς, μπορούμε εν συντομία να αναφερθούμε σε αυτά.

Στην παρανοϊκή προβολή το άτομο αποδίδει σε άλλους τα βαθιά δικά του αισθήματα αναξιοσύνης, μνησικακίας και εν τέλει εχθρότητας. Για αυτό και λέγεται προβολή, γιατί το άτομο προβάλλει σε άλλους τα δικά του αισθήματα. Αυτός ο τρόπος άμυνας είναι εξαιρετικά αρχαϊκός και παρουσιάζεται σε όλους και όλες μας σε καταστάσεις κρίσης αλλά και σε λιγότερο έντονες στιγμές. Είναι μέρος του εαυτού μας και σε κανονικές ποσότητες μας προστα-

τεύει από εξωτερικούς κινδύνους διότι οριοθετεί με τρομερά άκαμπτο τρόπο το μέσα με το έξω, το Εγώ και τον έξω κόσμο. Ο ναζισμός όπως και κάθε ολοκληρωτισμός εδώ αποδεικνύει τη βασικά φοβική του σχέση που αναπτύσσει με την πραγματικότητα. Οι άλλοι μάς φθονούνε, θέλουνε να μας εξαφανίσουνε, θέλουνε το κακό μας να μας πάρουνε τα πάντα. Για αυτό και δικαιολογούμαστε να τους μισούμε και να θέλουμε να τους επιτεθούμε εμείς πρώτοι. Έτσι η παρανοϊκή αντιστροφή συντελείται. «Δεν είμαι εγώ που τον μισώ αλλά αυτός, άρα δικαιούμαι εν τέλει να τον μισώ και να επιθυμώ την καταστροφή του».

Είναι ήδη ορατό στους πάντες ότι πρόκειται για μία πολεμικού τύπου ατμόσφαιρα όπου οι ορισμοί του Φίλου και του Εχθρού είναι έντονοι. Συνηθέστατα αυτός ο φόβος συμπληρώνεται, εξαιρέτα από ένα παρανοϊκό σύμπλεγμα μεγαλείου. «Μας φθονούνε εμάς τους Έλληνες γιατί είμαστε σπουδαίοι, δώσαμε τα φώτα του πολιτισμού στους βάρβαρους, κουτόφραγκους και είμαστε οι καλύτεροι όλων». Αυτή είναι μία τελείως ψεύτικη εικόνα που

αντιστοιχεί τέλεια στις απαιτήσεις ενός ανασφαλούς ατόμου ή και ομάδας. Είμαστε σπουδαίοι οπότε μας φθονούν και δικαιούμαστε έτσι να τους μισούμε.

Ή άρνηση της πραγματικότητας παίζει επίσης έναν σημαίνοντα ρόλο στον τύπο του ανθρώπου που θέλγεται από τον ναζιστικό και γενικά τον ολοκληρωτικό τρόπο σκέψης. Ένα πολύ απτό παράδειγμα άρνησης της πραγματικότητας είναι ακόμα και τώρα η άρνηση των Ναζί να αποδεχτούν το ολοκαύτωμα ή η άρνηση των σταλινικών κομμουνιστών να αποδεχτούν την ύπαρξη του Γκουλάγκ. Για αυτούς τα γεγονότα ΔΕΝ υπάρχουνε αυτούσια, ούτε σαν παραδοχές αρχικά, αλλά είναι ψέματα ή στην καλύτερη για την πραγματικότητα περίπτωση υπερβολές, που έχουνε φτιαχτεί έτσι ώστε να πλήξουνε το μεγαλείο της εκάστοτε θεωρίας ή σκεπτικού. Και έχουνε φτιαχτεί ακριβώς από τους εχθρούς άρα ακόμα ένας παραπάνω λόγος για να τους μισούμε. Ένα παράδειγμα άρνησης της πραγματικότητας μέσω μιας καλλιέργειας ψεύτικου μεγαλείου είναι τα ψέματα που λένε οι Χρυσαιγίτες συστηματικά για το πόσοι παρευρίσκονται στις πορείες τους. Και αυτό γίνεται έχοντας λόγο προφανώς. Και αυτός είναι να δημιουργήσει μία τελείως πλαστή αίσθηση πραγματικότητας στα μέλη, και υπεραναπληρωτικά να φοβίσει τους εχθρούς και να πείσει τα μέλη ότι όντως είναι παντοδύναμοι. Από αυτό άλλωστε το γεγονός προκύπτει το αποσβολωμένο ύφος των Χρυσαιγιτών σε ήττες τους στον δρόμο ή μετά τις συλλήψεις τους. Είχανε και έχουνε τόσο πολύ αποκοπεί από τον έξω κόσμο, έχουνε χάσει το Εγώ τους (που πρέπει να υποθέσουμε βάσιμα ότι ήτανε ανίσχυρο και προ ένταξης), η ομαδική αρχή της απόλυτης εξουσίας του Αρχηγού δηλαδή, που οποιαδήποτε απάντηση του Άλλου τους φαίνεται σαν η Συντέλεια του Κόσμου.

Με όλα αυτά που είπαμε δεν πρέπει κάποιος να υποθέσει ότι η κοινωνία δεν βρίσκεται πουθενά. Υπάρχουνε σαφώς καθορισμένες ξέεις στο άτομο αλλά αυτές πρέπει να επενδυθούνε σε κοινωνικά αντικείμενα. Το ελεύθερο, αυτόνομο άτομο είναι

δημιουργία της κοινωνίας. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε έτσι γενικά για άτομο και επιθυμίες χωρίς να λάβουμε υπόψη τα περιεχόμενα των επιθυμιών. Οι επιθυμίες είναι ακριβώς που εντός της κοινωνίας αρθρώνονται αποκτούνε στόχους και εντέλει γίνονται αυτό που γίνονται. Ό Άλλος και το μίσος προς αυτόν πρέπει να πάρει πάντα ιστορικά καθορισμένες μορφές για να μπορέσει να εκφρασθεί. Αυτή η διαπίστωση που μας απαλλάσσει και από τον ψυχολογισμό αλλά και από τον κοινωνιολογισμό, μας ανοίγει διάπλατα το πεδίο της Ιστορίας και της σχέσης της με την ατομική Ψυχή.

Τα Σημαίνοντα Ράτσα, πάλη μεταξύ των Φυλών, καθαρότητα του αίματος, ψευτο-επίκληση της επιστήμης, πίστη στην παντοδυναμία της τεχνικής και της γραφειοκρατίας είναι ιστορικές μορφές που δημιουργήθηκαν από ανθρώπους σε συγκεκριμένες συνθήκες σαν απάντηση σε ορισμένα ερεθίσματα. Είναι ιστορικές δημιουργίες με το πλήρες νόημα της φράσης. Είναι οι απαντήσεις που δόθηκαν, σε απόπειρες να δοθεί νόημα στην ύπαρξη με παρανοϊκό, παραληρηματικό τρόπο. Ερώτημα που μετά τη δημιουργία του καπιταλισμού και σε συνδυασμό με την απομάγευση του Κόσμου έχει καταστεί και πάλι τρομερά αγωνιώδες. Γιατί όντως όπως έγραφε ο Νίτσε, ο Θεός είναι νεκρός, μόνο που γίνεται συνεχώς προσπάθεια να τον αντικαταστήσουμε με άλλα πτώματα. Η Ιδεολογία είναι ακριβώς αυτή η σύγχρονη προσπάθεια. Είναι ένας καινούργιος τύπος απάντησης στον νεωτερικό και στον μετανεωτερικό Κόσμο. Η Ιδεολογία προσφέρει συνοχή, προσφέρει καταφύγιο από την επίθεση της εμπειρίας και τις ευκαιρίες αναστοχασμού που προσφέρει αυτή, προσφέρει τέλος ολοκληρωμένο σύστημα εξήγησης του Κόσμου χωρίς ατέλειες. Κάτι που για τη σύγχρονη Ψυχή αποτελεί ένα δυνατό μέλλον καθόλου απραγματοποίητο έτσι όπως διατείνεται ο φιλελεύθερος χαζοχαρουμενισμός. Και σε αυτό είναι ακριβώς που έρχεται η σύνδεση του κοινωνικού με το ψυχικό.

Άτομα με αυτές ακριβώς τις ανάγκες είναι σίγουρο ότι βρίσκουνε πολύ,

πολύ θελκτικές τις ρητορικές και τις πρακτικές της Χ.Α. Δεν χρειάζεται να αυταπατόμαστε. Ο ναζισμός αποτέλεσε και στο παρελθόν και στο παρόν κίνημα με πρωτοφανή ιστορική απήχηση κάτι το οποίο πρέπει να το πάρουμε πολύ στα σοβαρά. Οι άνθρωποι μπορεί περίφημα να στραφούνε στην Τρέλα και τη βαρβαρότητα κάτω από την απειλή μίας οικονομικής Κρίσης και γενικότερα ενός πολιτισμού που βάζει, όπως πολύ σωστά είδε ο Μαρξ, τις ανταλλακτικές αξίες πάνω από τις αξίες χρήσεις. Αυτό ακριβώς αντιστρέφει ο ολοκληρωτισμός. Ο μαγικός του τρόπος Δράσης είναι που θέλγει τόσο πολύ τα υποκείμενα, γιατί υπόσχεται μία όαση υποκειμενικότητας σε μία έρημο καπιταλισμού, γραφειοκρατίας και απάθειας.

Κλείνοντας το άρθρο αυτό, θέλω να επιστήσω την προσοχή σε κάτι. Οι προσεχτικοί αναγνώστες/στριες σίγουρα θα κατάλαβαν τη σοβαρότητα του εχθρού που έχουμε απέναντί μας. Ο εχθρός αυτός απαιτεί καινοτομία στις αναλύσεις προκειμένου να καταλάβουμε καλά τι έχουμε απέναντί μας και καινοτομία στη Δράση προκειμένου να αντισμετωπιστεί αποτελεσματικότερα. Δυστυχώς, στο εν Ελλάδα κίνημα κυριαρχεί μία τρομερή ημιμάθεια που σε συνδυασμό με έναν γελοίο εμπειρισμό (σύμπτωμα και αυτός μίας ηρωικής άρνησης της γραφειοκρατικής κοινωνίας) δημιουργούνε σχεδόν ανυπέρβλητες δυσκολίες σε όσους θέλουνε να βοηθήσουνε στην καλύτερη κατανόηση του φαινομένου. Παρόλα αυτά, και αυτό είναι στο χέρι όλων, αυτό το σχεδόν μπορεί και πρέπει να διευρυνθεί. Όλοι μας από τα πεδία του, τα πάντοτε προσωρινά. Αυτό το κείμενο λοιπόν είναι μία απόπειρα ενημέρωσης γύρω από τη δυναμική του ψυχικού παράγοντα, κοντολογίς της επιθυμίας σε αυτό που λέω ανάδυση της εθνικοσιαλιστικής επιθυμίας και συνείδησης. Και ελπίζω να υπηρέτησε τον ρόλο του.

Εκκλησιαστής

ΚΙ ΟΜΩΣ,
ΔΕΝ ΝΙΩΘΩ ΕΝΟΧΗ
ΟΤΑΝ ΣΟΥ ΔΕΙΧΝΩ
ΑΝΟΧΗ!

ΜΩΡΟ ΜΟΥ,
ΣΕ ΑΥΤΗΝ
ΕΔΩ ΤΗ ΧΩΡΑ, Ο
ΠΑΡΑΚΡΑΤΙΚΟΣ ΔΕΣΜΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ
ΘΕΣΜΟΣ!

ΑΣΤΥΝ

Handwritten signature or mark.

Η μυθική ψυχοπολιτική του ναζισμού

Αλέξανδρος Σχισμένος

Με την έντεχνη έκπληξη που χαρακτηρίζει τα τηλεοπτικά καθεστώτα των ημερών μας, τις τελευταίες εβδομάδες ζήσαμε τα αποκαλυπτήρια της Χρυσής Αυγής. Αποκαλυπτήρια όσον αφορά την ντόπια άρχουσα ελίτ που βγήκε από την μωρή παρθενία της για να παραδεχτεί αυτό που όλη η κοινωνία γνώριζε. Ότι οι εκ των δεξιών συνδαιτημόνες τους είναι τελικά ναζί εγκληματίες και δολοφόνοι. Τα γεγονότα γνωστά, καθώς και η συστηματική τους εκμετάλλευση, μέσω της ψευδοθεωρίας των 2 άκρων, σαν τελευταίο τρύπιο αλεξίπτωτο πριν τη συντριβή της ακροδεξιάς κυβέρνησης Σαμαρά-Βενιζέλου. Η υπόθεση απασχόλησε τα πρωτοσέλιδα και σελίδες επί σελίδων γράφτηκαν για το καινούργιο σκανδαλώδες ερώτημα που τέθηκε προς την κοινωνία: Από πού προέκυψε ο ναζισμός στο ελληνικό κοινοβούλιο του 2013;

Κι όμως το ερώτημα είχε ήδη τεθεί από την πραγματικότητα. Η ανατριχίλα που σάρωσε τον τόπο κάτω από τα προβεβλημένα χαμόγελα του φιδιού είναι ένα διαρκές στοιχείο της κατοχικής ατμόσφαιρας της εποχής της κρίσης. Η συναδελφική συνεργασία της Χρυσής Αυγής με τις δυνάμεις καταστολής και η εγκάρδια συνεννόησή της με τις ακροδεξιές παρυφές της Νέας Δημοκρατίας είναι πράγματα γνωστά εδώ και δεκαετίες (θυμίζουμε ότι στις ευρωεκλογές του 2006 η Ν.Δ. του κεντρικού Καραμανλή χρηματοδοτούσε το προεκλογικό υλικό της ναζιστικής συμμορίας). Αυτό που είναι καινοφανές είναι η ασυλία που οι εθνικοσοσιαλιστές κανίβαλοι απολαμβάνουν, όχι από το συγγενές τους Κράτος (το οποίο, εξάλλου, στήθηκε πάνω

στους πυλώνες του εθνικισμού και του αυταρχισμού ήδη από τους κατασκευαστές τους) αλλά από την κοινωνία. Αυτή η ασυλία είναι που κάνει τον λόγο επί του ναζισμού ξανά επίκαιρο και ανασύρει ερωτήματα που η επανεμφάνιση στον δημόσιο χώρο της πλέον τερατώδους και διεστραμμένης πολιτικής ιδεολογίας του μίσους θέτει. Και αυτή η ασυλία είναι που δεν μας επιτρέπει να ξεμπερδέψουμε με τους θιασώτες της με απλούς αφορισμούς για την απύθμενη ηλιθιότητα που αυτή η ιδεολογία προϋποθέτει.

Είναι γνωστό το ρίζωμα που οι αντιδραστικές εθνικιστικές ιδεοληψίες έχουν σε αυτόν τον τόπο. Δεν είναι τυχαίο πως το Βασίλειο της Ελλάδας υπήρξε το πρώτο εθνοκράτος που συστάθηκε στην Ευρώπη μετά τη Γαλλική Επανάσταση. Δεν είναι τυχαίο πως αυτή η χώρα ήταν η μόνη που συνέχισε τον Β΄ Π.Π. επί τρία έτη με τον εμφύλιο και επί δεκαετίες με το τρομο-Κράτος της Δεξιάς. Δεν είναι τυχαίο πως τα σχολικά εγχειρίδια απηχούν τις πλέον απαρχαιωμένες εθνικιστικές απόψεις στον ευρωπαϊκό χώρο. Δεν είναι τυχαίο πως ο πατριωτισμός υιοθετήθηκε και από την Αριστερά σε βαθμό πρωτόγνωρο για το ευρωπαϊκό κίνημα. Δεν είναι τυχαίο πως είναι η μόνη χώρα στην Ε.Ε. που διοργανώνει μαθητικές παρελάσεις. Όλα αυτά είναι γνωστά συστατικά του νεοελληνικού φαντασιακού που ενσωματώνει παραληρήματα μεγαλείου μαζί με αισθήματα βαθιάς κατωτερότητας σε ένα κακοραμμένο κολάζ φανταστικών απεικονίσεων ενός απωθημένου παρελθόντος. Είναι στοιχεία συγγένειας προς τις άλλες ενσάρκώσεις του μίζερου βαλκανικού εθνικισμού, μπολιασμένα με λαθραναγνώσεις της κλασικής αρχαιότητας. Σε κάθε περίπτωση, είναι ένας εθνικισμός του κακομοίρη

και του αδύναμου, που ανά περιστάσεις προσδένεται στο άρμα του δεινά ή του τάδε αυτοκρατορικού σωβινισμού κάποιας μεγάλης δύναμης για να καταλήξει δωσίλογος και τελικά προδότης της χώρας που υποτίθεται ότι αποκαλεί πατρίδα. Αυτή είναι η γνωστή μας ελληνική Δεξιά και ο εθνικισμός που σήμερα εκφράζεται από την ακροδεξιά μας κυβέρνηση.

Όμως η Χρυσή Αυγή πάει πολύ παραπέρα. Τα εθνικιστικά στοιχεία που αναπαράγονται σαν θεμελιακά συστατικά της ελληνικής κοινωνίας μέσω της κρατικής εκπαίδευσης και του κυρίαρχου λόγου αποτελούν αναγκαίες μεν αλλά όχι ικανές συνθήκες ανάδυσης του ναζιστικού φαινομένου. Αν τα πρώτα αποτελούν εκφράσεις της αρνητικής ταυτοτικής συγκρότησης της ετερόνομης κοινωνίας μέσα από τον αποκλεισμό της εξωτερικής ετερότητας (που αποτελεί εξάλλου την άλλη πλευρά της θετικής ταυτοτικής συγκρότησης μέσα από τον υπερθεματισμό της εσωτερικής ομοιογένειας) και αρχαϊκές στάσεις έλξης-απόωθησης του Ξένου, το ρατσιστικό στοιχείο που ο ναζισμός φέρει ως κυρίαρχη πρόθεση είναι κάτι πιο ριζοσπαστικό. Ο Ξένος στη ναζιστική κοσμοθεώρηση δεν αποτελεί το εξωτερικό όριο, τη διαφορά, τον Άλλο, που μπορεί να γίνει αντικείμενο προσηλυτισμού, αφομοίωσης ή ενσωμάτωσης. Αποτελεί το σκοτεινό αντεστραμμένο είδωλο του Εαυτού, τον εσωτερικό διαχωρισμό, τον Εχθρό, τον αντίθετο πόλο που οφείλει να γίνει αντικείμενο εξόντωσης. Η ίδια η ύπαρξη του Άλλου ως Εχθρού θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη της κοινότητας ως Εγώ και ως εκ τούτου είναι μία ύπαρξη μη ανεκτή, μία ύπαρξη ως συνθήκη πολέμου. Συνεπώς, τα ειδοποιά χαρακτηριστικά που ταυτοποιούν τον Φίλο »

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟΥΣ ΤΑ ΠΑΡΟΥΜΕ ΟΛΑ
ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΠΑΡΤΙΔΑ ! ΠΩΣ ΠΑΕΙ ΤΟ
ΣΗΜΑΔΕΜΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΟΥΛΑΣ, ΒΑΓΓΕΛΗ ;

ΔΕΝ ΒΓΑΙΝΕΙ ! ΜΑΛΛΟΝ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΣΗΜΑΔΕΨΟΥΜΕ ΤΟ
ΣΥΝΤΑΓΜΑ...

ΓΡΗΓΟΡΑ!
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΟΪΚΑ ΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο
ΜΠΟΜΠΟΛΑΣ ΝΑ ΕΞΑΡΓΥΡΩΣΕΙ
ΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ !

Ε, ΟΣΟ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ
ΘΑ ΤΟΝ ΦΙΛΕΨΟΥΜΕ
ΚΑΝΑ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟ!

και τον Εχθρό, που μας διαχωρίζουν από τον απειλητικό ξένο δεν μπορεί να είναι στοιχεία πολιτικά ή πολιτισμικά, στοιχεία επίκτητα, όπως συμβαίνει στο εθνικιστικό πλαίσιο (η γλώσσα ή η θρησκεία, ως παράδειγμα). Οφείλουν να είναι χαρακτηριστικά εγγενή, φυσικά, αναλλοίωτα από οποιαδήποτε μεταστροφή, και εδώ έρχεται η κλίση προς την φυσιολογία, το χρώμα του δέρματος, την καταγωγή.

Αν ο εθνικισμός εκφράζεται ως μίσος του άλλου ως ξένου, ο ναζισμός εκφράζεται ως μίσος του άλλου ως εχθρού. Και εδώ, μία ακόμη διαφοροποίηση μπορεί να εντοπιστεί. Το μίσος του άλλου ως ξένου αντανακλά αρνητικά τη θετική επένδυση στον εαυτό την οποία όμως προϋποθέτει. Ο αυτοκρατορικός σωβινισμός υποτιμά τον ξένο ως κατώτερο θεμελιώνοντας τη διάκριση σε κάποιου είδους ταυτότητα εγωιστικής υπερηφάνειας. Είναι ψευδοϊστορικός, με την έννοια πως θέτει μία μυθοποιημένη ιστορία σαν αξίωση αυτής της περηφάνειας, κατασκευάζοντας ένα παρελθόν από τις υποτιθέμενες λαμπρές ιστορικές σελίδες. Αν ο ξένος είναι διατεθειμένος να συμμεριστεί αυτό το ψευδές παρελθόν μαζί με την αξίωση ανωτερότητας, μετατρέπεται σε υποτελή ή ακόμη και σύμμαχο, εν πάση περιπτώσει, αναγνωρίζεται.

Το ναζιστικό όμως μίσος του άλλου ως εχθρού αντανακλά ένα βαθύτερο μίσος. Είναι το μίσος του άλλου που πηγάζει από το μίσος του εαυτού (βλ. Καστοριάδης «Σκέψεις πάνω στο ρατσισμό»). Είναι έκφραση της απέχθειας που η ασυνείδητη ψυχή νιώθει απέναντι στον εκκοινωνισμένο εαυτό της, ο οποίος βιώνεται ως εμπράγματα ενσάρκωση κάθε αποτυχίας. Ήδη η κοινωνικοποίηση, η κοινωνική κατασκευή του ατόμου αποτελεί μία πρωταρχική βία για την ψυχική μονάδα, μία βία που οδηγεί σε διαδοχικές απωθήσεις και αρνήσεις της πραγματικότητας. Είναι μία βία απώλειας της μοναδικότητας και της παντοδυναμίας της ψυχής, η οποία γίνεται άτομο εγκαταλείποντας τις φαντασιώσεις ισχύος της και συμβιβασζόμενη με την επένδυση στο κοινωνικό νόημα που το άτομο επιτρέπεται να εκφράσει. Αυτή η επένδυση δεν είναι

σχεδόν ποτέ επαρκής και συχνά τα αισθήματα ανεπάρκειας κυριαρχούν στη διαμόρφωση μίας βαθιά απόρριψης του συνειδητού Εγώ. Αυτή η απόρριψη μπορεί να οδηγήσει στην αυτοκτονία, αλλά μπορεί να αλλάξει αντικείμενο, μετατοπίζοντας το αίσθημα μίσους από την πραγματική περιοχή, τον εαυτό, σε μία φανταστική περιοχή, τον μυθικό Άλλο/Εχθρό. Έτσι, ο ξένος μετατρέπεται σε διαρκή υπενθύμιση της εγωτικής ανεπάρκειας, σκοτεινό αντικαθρέφτισμα και οντολογική απειλή για την ψυχή. Ταυτόχρονα, το ενοχλητικό Εγώ, η συνειδητή υποκειμενική κλιτύς του ατόμου, εκμηδενίζεται μέσα από την άρνησή του να γίνει πρόσωπο, μέσα από την απόλυτη παραχώρηση της προσωπικότητάς του στην βούληση του Φύρερ, μέσα από τη δολοφονία της ατομικότητάς του.

Ο ναζισμός είναι αντιϊστορικός, και θέτει μία ιστορική μυθολογία προκειμένου να δικαιώσει αυτήν την επιθυμία εξόντωσης του Άλλου, ανακαλύπτοντας συνέχειες και μυθικές οντότητες πίσω από το πέπλο των γεγονότων. Είναι ένας Μύθος στη θέση του Λόγου και ένας Μύθος προσωπικός, με την έννοια πως δεν μπορεί ο Άλλος να τον συμμεριστεί, δεν έχει θέση σ' αυτόν παρά μονάχα τη θέση του τελετουργικού θύματος. Αντί για ένα μυθικό παρελθόν, όπως ο εθνικισμός, ο ναζισμός προβάλλει ένα μυθικό παρόν, τοποθετώντας μία εξιστόρηση πάνω και πέρα από την Ιστορία. Ο πρώτος ακρωτηριάζει την Ιστορία προκειμένου να δικαιωθεί, ο δεύτερος δικαιώνεται αρνούμενος την Ιστορία. Και έτσι έχει την ικανότητα να αναβιώνει αρχαϊκές τελετουργίες και αισθήματα μυθικής κοινοτικής ταυτότητας μέσα στον σύγχρονο τεχνικό και τεχνολογικό κόσμο χωρίς καμία αντίφαση. Το μυθικό παρελθόν του ναζισμού δεν είναι ένα λογικό πρότερο όπως του εθνικισμού, αλλά ένα παροντικό επέκεινα προς το οποίο τείνει.

Έτσι, ο Μύθος και η Τελετουργία τρέφουν τον πολιτικό λόγο των ναζί τη στιγμή που δολοφονείται ο Λόγος. Οι ναζί είναι πέραν κάθε διαλόγου γιατί είναι εγγενώς ανορθολογικοί στην επίκλησή τους. Η δημόσια παρουσία τους απευθύνεται σε αρχέγονα κοινωνικά ορμέμφυτα και

τα σύμβολά τους απηχούν μαγική και μυστηριακή ισχύ. Ο ναζιστής οπαδός, που ζητεί να εξοντώσει τον ξένο ενώ ήδη έχει τελετουργικά εξοντώσει τον εαυτό του ως πρόσωπο μέσα από την απόλυτη υποταγή και πειθαρχία, βρίσκεται πέραν της ηθικής. Έχοντας αρνηθεί την ελεύθερη βούλησή του, αρνείται κάθε ευθύνη. Η ικανότητα της κοινοτυπίας του Κακού που περιέγραψε η Άρεντ («Ο Άιχμαν στην Ιερουσαλήμ») βρίσκεται ακριβώς σε αυτήν τη στιγμή της απόλυτης υποταγής που ταυτίζεται με την απόλυτη ανηθικότητα και καθιστά τον υπάκουο πολίτη απάνθρωπο δολοφόνο.

Αυτά είναι τα ειδωποιά χαρακτηριστικά και της Χρυσής Αυγής και αυτά την καθιστούν τόσο γοητευτική για ένα κομμάτι της κοινωνίας αυτής της χώρας. Ένας λαός διαρκές θύμα και μία χώρα χωρίς παιδεία αποτελούν ευνοϊκές μήτρες επώασης του αυγού του φιδιού καθώς βυθίζεται στην αυτολύπηση. Η στήριξη των ναζιστών, από τη μία, είναι η λογική της ανάθεσης διεσταλμένη στα ακρότατα όριά της, όταν η ανάθεση περιλαμβάνει όλη την ύπαρξη, και από την άλλη, το μίσος προς τον εαυτό μετατοπισμένο στα απώτερα όρια της κοινωνικής ταυτότητας, ως μίσος προς τον ξένο. Οι ανιστορικές και μεταφυσικές ιδεοληψίες του ελληνικού εθνικισμού αποτελούν πρώτης τάξεως λιπάσματα για τούτες τις εμμονές και καθηλώσεις. Ο επίσημος πολιτικός ακροδεξιός λόγος της κυβέρνησης έρχεται ως συμπλήρωμα ορθολογικότητας για τις μυστηριακές ανορθολογικές τελετουργίες του αίματος.

Καθώς οι σημασίες καταρρέουν, οι λόγοι της κυριαρχίας και οι παραφιάδες τους ξεγυμνώνονται σαν νεύρα. Ο αγώνας για την αυτονομία και την ελευθερία δεν μπορεί να κερδηθεί παρά από μία κοινωνία αναστοχαστική, με πραγματική παιδεία και με ισχυρή ιστορική συνείδηση. Μία κοινωνία που θα σέβεται τον ξένο σαν αναγκαίο στοιχείο του αυτοσεβασμού της.

Πρωταρχική Συσσώρευση και Στρατηγική της Έντασης

Σπύρος Μαρκέτος

Ο Σπύρος Μαρκέτος είναι επίκουρος καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στο ΑΠΘ και συγγραφέας.

Στα πέντε χρόνια που κύλησαν από την εξέγερση του Δεκέμβρη, η χώρα άλλαξε όψη. Η κρίση του καπιταλισμού, αγγίζοντας κάθε όψη της ζωής, έχει πλέον αποσταθεροποιήσει το πολιτικό σύστημα. Είναι φανερό τώρα πια ότι οι μέρες που ζούμε δεν είναι συνηθισμένες, αλλά αυτή η διαπίστωση συνήθως δεν έχει ένα θεωρητικό πλαίσιο που θα την έκανε κομμάτι μιας ευρύτερης εικόνας, ώστε να βγάξει νόημα. Έτσι, δύσκολα αξιοποιείται πρακτικά. Αυτό έχει να κάνει και με τους φόβους μας. Από το πώς διαβάζουμε την καθημερινότητα και τις αλλαγές γύρω μας εξαρτάται το τι κάνουμε και τι στόχους βάζουμε, αλλά συχνά ισχύει και το αντίστροφο, δηλαδή, ακριβώς επειδή θέλουμε πάση θυσία ν' αποφύγουμε κάποιες ενοχλητικές σκέψεις και πρακτικά συμπεράσματα, αρνούμαστε πεισματικά να διαβάσουμε αυτά που η πραγματικότητα γράφει μπροστά μας με τεράστια γράμματα. Για παράδειγμα, επειδή δεν θέλουμε να ξεβουλευτούμε, αρνούμαστε και να πιστέψουμε ότι δεν υπάρχει επιστροφή στη ζωή που είχαμε πριν από την κρίση, ζωή διόλου τέλεια έτσι και αλλιώς.

Ωστόσο βαθιά μέσα μας μάλλον ξέρουμε ότι σύντομα μερικές αλήθειες θα είναι αυτονόητες. Ο κοινωνικός συμβιβασμός τελείωσε, ήρθε ο καιρός του όλα για όλα, του ή αυτοί ή εμείς. Κανένας νόμος ή θεσμός ή ΟΗΕ δεν μας συμπαράσκεται, μονάχα η συλλογική μας αυτοοργάνωση μάς κρατά. Η

μάχη δίνεται στους δρόμους, και θα κριθεί από το αν η μαζική μας κινητοποίηση θα είναι αρκετά βαθιά, πλατειά και δυναμική, και αν θα έχει σωστούς στόχους. Επίσης δίνεται στην κεντρική πολιτική σκηνή, απ' όπου πρέπει να διώξουμε τους εκπροσώπους του κεφαλαίου, όχι φυσικά για ν' αποφύγουμε τη μάχη στους δρόμους, αλλά ακριβώς για ν' ανοίξει ο δρόμος στους δρόμους. Χωρίς στέρεες συμμαχίες χαθήκαμε, αλλά και χωρίς ανυποχώρητο αγώνα, πρακτικό και ιδεολογικό, ενάντια στον καπιταλισμό, επίσης

Αυτό που τους έκανε κυρίως να στηρίξουν τον Μιχαλολιάκο ήταν το ισχυρό αντικαπιταλιστικό κίνημα των τελευταίων χρόνων, και το ίδιο κίνημα τους ανάγκασε να τον κλείσουν φυλακή τον Σεπτέμβρη.

χαθήκαμε. Ο φασισμός είναι το τελευταίο τους όπλο, και ήρθε για να μείνει, όσο δεν τον τσακίζουμε εμείς. Αν δεν χτίσουμε μέσα στον ορμηγδό της κρίσης θύλακες πρώτα, κι έπειτα μια κοινωνία αξιοπρέπειας πολύ πιο ελεύθερη κι εξισωτική και αλληλέγγυα από τη σημερινή, θα υποστούμε μια βαρβαρότητα εκατό φορές πιο άγρια και ιεραρχική και ανθρωποφαγική από τη σημερινή. Σήμερα δεν είμαστε φτωχοί επειδή μας λείπουν οι πόροι ή οι παραγωγικές γνώσεις ή η υποδομή, αλλά επειδή δεν είμαστε ελεύθεροι, και οι αφέντες μάς αρπάζουν ό,τι παράγουμε. Ολοφάνερα όλα αυτά, αλλά ακόμη και τώρα, μετά από χρόνια μνημονίων, λιγιστός κόσμος τα δέχεται, πέρα από τον χώρο της αναρχίας και της αντικαπιταλιστικής αριστεράς. Τούτο το μούδιασμα της σκέψης είναι αποτέλεσμα του σοκ. Είναι η κατάσταση από την οποία οι εξουσιαστές δεν θέλουν να ξεφύγουμε ποτέ. Αλλά δεν θα τους κάνουμε τη χάρη.

Δομική προσαρμογή
Φυσικά, όλα αυτά που συμβαίνουν τα τελευταία χρόνια ούτε τυχαία είναι ούτε θα έπρεπε να εκπλήσσουν κανέναν. Η πολιτική που επιβάλλει η Τρόικα και ασκεί η κυβέρνηση έχει συνοχή, καθώς και δεδομένα στάδια, κατευθύνσεις και στόχους. Έχει έτοιμα πρωτόκολλα, μολονότι χρειάζεται και αυτοσχεδιασμό, επειδή είναι η πρώτη φορά που ασκείται σε μια πλούσια χώρα του καπιταλιστικού πυρήνα. Δεν είναι όμως η πρώτη φορά που ρημάζει έναν λαό, αντίθετα, έχει εφαρμοστεί »

δεκάδες φορές από τη δεκαετία του 1980, οπότε είχε ρονταριστεί στη Νιγηρία και σε άλλες χώρες της περιφέρειας, άλλοτε με επιτυχία (για τα δικά τους μέτρα) και άλλοτε αποτυχαίνοντας πανηγυρικά. Είναι η πολιτική που στη γλώσσα των εχθρών μας ονομάζεται δομική προσαρμογή (προσαρμογή σε τι; στις ανάγκες του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος) και στη γλώσσα του αντικαπιταλισμού πρωταρχική συσσώρευση (Φεντερίτσι, Καφφέντζης, Γκραίμπερ) ή απαλλοτριωτική συσσώρευση (Χάρβεϋ). Οι πολιτικοί και οι τεχνοκράτες που την ασκούν προς όφελος των πλούσιων γνωρίζουν πού οδηγεί και τι καταστροφές συνεπάγεται. Διευκολύνονται στο έργο τους από ηγεσίες και διανοούμενους της συστημικής αριστεράς, που ως σήμερα παριστάνουν ότι δεν καταλαβαίνουν τι τρέχει και αρνούνται ακόμη και να την κατονομάσουν. Γιατί αν δώσεις όνομα στην αρρώστια θα πρέπει ίσως και να σκεφτείς ότι δεν γιαιτρεύεται με ασπιρίνες, και αυτό ξεβολεύει.

Τι είναι η πρωταρχική συσσώρευση, ή απαλλοτριωτική συσσώρευση; Με δυο λόγια, είναι μια διαδικασία συχνή στην περιφέρεια του συστήματος, με την οποία ο καπιταλισμός αρπάζει και καταστρέφει, έτσι ώστε ν' ανοίξει τον δρόμο για έναν νέο κύκλο συσσώρευσης του κεφαλαίου, ώστε να επιβιώσει και ν' αναπαραχθεί. Περιγράφεται με ενάργεια σε βασικές κι επίκαιρες αναλύσεις, όπως το «Νεοφιλελευθερισμός, Ιστορία και παρόν», του Ντέιβιντ Χάρβεϋ. Το ιστορικό της βάθος και κάποια θεωρητικά προβλήματα που συνδέονται μαζί της παρουσιάζονται στην εκπληκτική συνθετική μελέτη της Σίλβιας Φεντερίτσι, «Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα», που κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις των ξένων. Τα στάδια και οι επιμέρους στοχεύσεις της αναλύονται σε μελέτες εχθρών, όπως μια που είχα επισημάνει παλιότερα [«Θα προλάβουν οι αστοί και η χούντα Παπαδήμου;», Η Λέσχη. Φτιάχνοντας τα τετράδια της ανυπότακτης θεωρίας, 14 Νοέμβρη 2011, <http://tinyurl.com/ka5dy5ej>].

Τι σημαίνει λοιπόν πρωταρχική

συσσώρευση στη μνημονιακή Ελλάδα; Σημαίνει πρώτα πρώτα ότι το κράτος δίνει στους τραπεζίτες τεράστιες φέτες του πλούτου που όλοι και όλες μαζί παράγουμε, μέσω της εξόφλησης του λεγόμενου χρέους, αλλά και των λεγόμενων ανακεφαλαιοποιήσεων και άλλων προγραμμάτων ενίσχυσης των τραπεζών. Ριζοσπάστες αναλυτές, όπως ο Λεωνίδας Βατικιώτης, παρουσιάζουν στην τακτική τους αρθρογραφία πολλές γαργαλιστικές λεπτομέρειες, που δεν χωρούν εδώ. Αλλά αυτοί δεν είναι οι μόνοι τρόποι που αρπάζουν οι τραπεζίτες τον πλούτο μας. Για παράδειγμα, μόνο την περασμένη εβδομάδα, αγόρασαν από το ΤΑΙΠΕΔ, σε κλάσμα της αξίας τους, ακίνητα στα οποία στεγάζονται δημόσιες υπηρεσίες, από σχολεία μέχρι τη ΓΑΔΑ. Ταυτόχρονα τα νοίκιασαν στο δημόσιο για μια εικοσαετία, και στο εξής θα τους πληρώνουμε υπέρογκα ενοίκια, ενώ τα αγόρασαν με δικά μας χρήματα, από τις ενισχύσεις που τους έδωσε το δημόσιο. Τα πουλήσαμε 261 εκατομμύρια, και θα δώσουμε νοίκι, για αρχή, 600 εκατομμύρια. Απολύτως νόμιμα όλα αυτά στο πλαίσιο του καπιταλισμού, αλλά και ηθικά.

Όλοι οι ισχυροί, που όταν διατάζουν λέγονται «αγορές» και όταν αρπάζουν «επενδυτές», συμμετέχουν στο πανηγύρι. Σείχηδες αγοράζουν νησιά, κινεζικές κρατικές εταιρείες αγοράζουν λιμάνια, γάλλοι ιδιώτες λιγουρεύονται το νερό των μεγάλων πόλεων, οι Γερμανοί χτυπάνε τις τράπεζες, την ενέργεια και ό,τι κινείται. Πολλοί «επενδυτές» είναι Έλληνες, που έχουν ρευστότητα χάρη στη σκανδαλώδη πολιτική υπέρ των πλούσιων που εφαρμόστηκε τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά και για άλλους λόγους. Ο εφοπλιστής Μελισσανίδης, υπόδικος για λαθρεμπόριο καυσίμων τεράστιας έκτασης, πρακτικά αγόρασε τον ΟΠΑΠ με τα χρήματα που δεν του ζητά η εφορία. Το κράτος εκπλειστηριάζει σπίτια άνεργων που χρωστούν λίγα εκατοστάκια, αλλά δεν ασχολείται με τα λαυράκια της Λίστας Λαγκάρντ. Όλα αυτά δεν είναι τυχαία ή μεμονωμένα περιστατικά, αλλά όψεις του υπαρκτού καπιταλισμού.

Δεν είναι στοιχεία δυσλειτουργίας του, όπως παριστάνουν οι δήθεν αριστερές κοκκινোসκουφίτες του εκσυγχρονισμού, αλλά φυσιολογικές του λειτουργίες που ενισχύουν τη συσσώρευση και τη συγκέντρωση του κεφαλαίου. Φυσικά, συγχρόνως αποσταθεροποιούν το σύστημα, αλλά ποιος είπε ότι ο καπιταλισμός είναι σταθερό σύστημα; Ιδίως στην εποχή της τερματικής του κρίσης, όπως την χαρακτηρίζει ο σοφός Ιμμάνουελ Βαλλερστάιν;

Συνάμα το κράτος οργανώνει την πτώχευση του υπόλοιπου πληθυσμού. Από τη μια μεριά καταστρέφει τα εισοδήματα: μισθοί και εισοδήματα σφαγιάζονται, τα ασφαλιστικά ταμεία οδηγούνται στη χρεοκοπία, οι συντάξεις πετσοκόβονται. Από την άλλη, επιβάλλει αβάσταχτους φόρους που συντρίβουν μικροϊδιοκτήτες και μικρές επιχειρήσεις, ενώ διαλύει και το αναιμικό σύστημα προνοίας που είχε φτιαχτεί προηγουμένως. Οι φόροι που εισπράχθηκαν την τελευταία δεκαετία ήταν 467 δισ., ελάχιστα από τα οποία ξοδεύτηκαν για τις ανάγκες των εργαζόμενων. Σχολεία, πανεπιστήμια, νοσοκομεία, πρόνοια, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και όλες οι υπόλοιπες δημόσιες επιχειρήσεις σαρώνονται. Δίπλα δηλαδή στους ονομαστικούς μισθούς εξαφανίζεται και ο λεγόμενος «κοινωνικός μισθός». Οι συνθήκες εργασίας επαναφέρονται βίαια, με νομοθετικές παρεμβάσεις και υπό την υψηλή καθοδήγηση της Τρόικας, στον δέκατο ένατο αιώνα. Οι κατοικίες αρπάζονται από τους τραπεζίτες ή το κράτος. Το συνολικό κόστος της εργατικής δύναμης ψαλιδίζεται άγρια, και η ανεργία επιβάλλει στους προλετάριους αμοιβές και συνθήκες που νωρίτερα κανείς δεν δεχόταν. Και μάλιστα τώρα παράγουν πλούτο για τους άρπαγες δουλεύοντας μέσα παραγωγής που προηγουμένως συχνά τα νέμονταν οι ίδιοι. Αυτή είναι η ουσία του καπιταλισμού. Το σύστημα παράγει φτώχεια σε μαζική κλίμακα. Και θάνατο, όπως μάς δείχνει παραστατικά ο Καφφέντζης στο εκπληκτικό του δοκίμιο για τη μαρξιστική θεωρία του πολέμου (στο George Caffentzis, "In Letters of Blood and Fire. Work, Machines,

and the Crisis of Capitalism”, PM Press 2013). Αυτή λοιπόν είναι η ώρα του φασισμού.

Φασισμός και Νεοφιλελευθερισμός

Ο φασισμός δεν είναι αντίπαλος του νεοφιλελευθερισμού, όπως μωκλαψουρίζουν οι πονόψυχοι μνημονιακοί που τώρα βουτούν στην κολυμβήθρα του αντιφασισμού ελπίζοντας να καθαρθούν από τις αμαρτίες τους. Στην πραγματικότητα είναι το δίδυμό του αδερφάκι, μια άλλη πρακτική εφαρμογή του κοινωνικού δαρβινισμού. Στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, τον καιρό που επιστήμονες και φιλόσοφοι συγκροτούσαν τα δόγματα του βιολογικού ρατσισμού, φιλελεύθεροι όπως ο φιλόσοφος Χέρμπερτ Σπένσερ υποστήριξαν ότι η ανθρωπότητα βελτιώνεται όταν εξοντώνονται οι αδύνατοι. Με άλλα λόγια, ορθά το κεφάλαιο αντικαθιστά τους μηχανισμούς επιλογής που υπάρχουν στη

φύση. Οι διανοητικοί πρόδρομοι του φασισμού συμφωνούσαν με αυτήν τη διαπίστωση, συχνά τονίζοντας τις ρατσιστικές της διαστάσεις, και αναγορεύοντας κριπή της αέναης μάχης για επικράτηση τον πόλεμο αντί της αγοράς. Η ουσία δεν άλλαζε.

Στη σημερινή Ελλάδα, αλλά και σ' όλη την Ευρώπη, το κράτος και τα μίντια που προωθούν τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές είναι τα ίδια που στήνουν συγχρόνως, περισσότερο ή λιγότερο αποκάλυπτα, τα φασιστικά κινήματα και κυρίως χτίζουν τη λεγόμενη δεξαμενή του φασισμού, δηλαδή τον ευρύ χώρο που ασπάζεται τη ρατσιστική και φασιστική και νεοφιλελεύθερη συνθηματολογία, μολονότι προσώρας δεν συμμετέχει στη φασιστική κινητοποίηση. Η ελληνική δεξαμενή του φασισμού πήρε καμιά εικοσαριά χρόνια για να φτιαχτεί, από τότε που οι καπιταλιστές ελέγχουν άμεσα τα κανάλια και αναπαράγουν ακατάπαυστα τα ιδεολογήματά τους.

Συγκεντρώνει περίπου ως το ένα πέμπτο του πολιτικού σώματος και δεν θ' αδειάσει γρήγορα, αλλά κρίσιμη σημασία έχει να μην την αφήσουμε ποτέ ' αρδεύσει ένα φασιστικό κίνημα. Ο ναζί του καναπέ είναι βέβαια αποκρουστικός, αλλά πολύ λιγότερο επικίνδυνος από τον ναζί του δρόμου.

Ο φασισμός ξεπηδά μέσα από τη φτώχεια, την απόγνωση και την ταπείνωση που γεννούν σε μαζική κλίμακα οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές, με τις οποίες το κεφάλαιο συσσωρεύεται και συγκεντρώνεται στα χέρια όλο και λιγότερων. Στη μεσοπολεμική Ευρώπη τα ονόματα άλλαζαν, αλλά η ουσία των πραγμάτων ήταν η ίδια. Οι τραπεζίτες άρπαζαν ολοένα μεγαλύτερο κομμάτι του πλούτου, το βιοτικό επίπεδο έπεφτε, και οι βαρόνοι του τύπου ούρλιαζαν ότι υπεύθυνοι της κακοδαιμονίας ήταν οι αδύναμοι ή ξένοι: οι εβραίοι, οι ρομά, οι μειονότητες, οι γείτονες, οι κομμουνιστές. Στη »

Γερμανία, ο γνωστότερος άνθρωπος των τραπεζιτών ήταν ο Γιάλμαρ Σαχτ. Ευπροσήγορος κι εύτροφος, είχε οργανώσει την έξοδο από τον μεταπολεμικό υπερπληθωρισμό τη δεκαετία του 1920, σε βάρος των φτωχότερων εννοείται, και στη συνέχεια έγινε πρόεδρος της κεντρικής τράπεζας και υπουργός Οικονομικών του Ράιχ. Ήταν ένας από τους γραβατωμένους που ενορχήστρωσαν την άνοδο του Χίτλερ, ο άνθρωπος κλειδί στην οικονομική πολιτική, ο “μάγος της οικονομίας”, όπως τον διαφήμιζαν τα τότε παπαγαλάκια, λες και χρειάζεται μαγεία για να λειτουργήσει ένα σύστημα στηριγμένο στην αρπαγή. Μετά τον πόλεμο δικάστηκε στη Νυρεμβέργη, αλλά αθωώθηκε.

Σύμφωνα με το λεγόμενο Δόγμα Σαχτ, η κεντρική τράπεζα δεν δανείζει απευθείας το κράτος, αλλά δίνει το χρήμα σε ιδιωτικές τράπεζες, οι οποίες στη συνέχεια δανείζουν το δημόσιο, με το αζημίωτο εννοείται. Έτσι οι τραπεζίτες καρπώνονται ένα όλο και μεγαλύτερο κομμάτι του πλούτου που παράγεται. Το δόγμα αυτό ανέτρεψε την τραπεζική θεωρία και πρακτική που είχε διαμορφωθεί από τα τέλη του δέκατου έβδομου αιώνα, όταν είχαν πρωτοφτιαχτεί οι κεντρικές τράπεζες στη Βρετανία και τη Σουηδία ακριβώς για ν’ αναλάβουν τον δανεισμό προς το δημόσιο με όρους μετριοπαθές, ώστε να μένει σταθερό το σύστημα. Στο Τρίτο Ράιχ βέβαια, οι τραπεζίτες, έχοντας πάρει το πράσινο φως από τον φύρερ, έβαλαν τα βραχυπρόθεσμα κέρδη τους πάνω από τη σταθερότητα και σύντομα το φούνταραν. Λιγότερο γνωστό είναι ότι ακριβώς στο Δόγμα Σαχτ στηρίζεται η πολιτική και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του πιο ολιγαρχικού απ’ όλους τους ολιγαρχικούς θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενός θεσμού καταστατικά μονωμένου από τη λαϊκή βούληση, ο οποίος ασκεί την οικονομική δικτατορία που μας οδήγησε στην τωρινή χρεοκοπία, αλλά και πάλι η συστημική αριστερά δεν τολμά να φελλήσει ούτε λέξη εναντίον του.

Στις σημερινές συνθήκες, όλες οι τράπεζες στην Ελλάδα και την Ευρώπη είναι χρεοκοπημένες, αλλά

οι κυβερνήσεις το κρύβουν. Όλες έχουν πλασματικούς ισολογισμούς και οι ρυθμιστικές αρχές, οι οποίες δήθεν ελέγχουν τη σταθερότητα του συστήματος, με πρώτη την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το γνωρίζουν αυτό, και προσπαθούν να τις σώσουν καταστρέφοντας όλους τους υπόλοιπους και τελικά αποσταθεροποιώντας τον ευρωπαϊκό καπιταλισμό. Για να επιβιώσουν χρειάζονται τεράστιες ενέσεις ρευστού, το οποίο αρπάζεται από την υπόλοιπη οικονομία και την αφήνει χωρίς οξυγόνο. Αυτό δεν είναι καμιά δυσλειτουργία του συστήματος, αλλά η κανονική του λειτουργία, και ανάλογα πράγματα συμβαίνουν σε όλες τις χώρες του κέντρου και της περιφέρειας. Για να συνεχίσουν το όργιο, οι τραπεζίτες βοηθούν να στηθεί ο φασισμός. Το ίδιο έκαναν και στον Μεσοπόλεμο.

Ετοιμάζοντας Εμφύλιο

Ο φασισμός δεν γεννιέται αυτόματα από την ταπείνωση και τη φτώχεια. Ο μηχανισμός είναι πιο περίπλοκος, καθώς ο φασισμός είναι τελικά μια πολιτική απάντηση των καπιταλιστών στην κρίση του συστήματός τους. Μολονότι θέλει να φτιάξει μαζικό κίνημα, που περιλαμβάνει ως και απόκληρους, η πρωτοβουλία στην ανάπτυξη του έρχεται συνήθως από τα πάνω, όχι από τα κάτω. Οι ηγεσίες της αριστεράς, που πάσχουν από νομιμοφροσυνήτιδα, πιάστηκαν κι εδώ απροετοίμαστες, ακριβώς επειδή φοβήθηκαν να διακρίνουν τη λογική της κατάστασης. Έτσι, η τακτική του “ώριμου φρούτου” απλώς έδωσε χρόνο στον εχθρό ν’ ανασυνταχθεί και να διασπάσει, στήνοντας το φασιστικό κόμμα, τους δυσारेστημένους. Αντίθετα, οι καπιταλιστές που ποντάρουν στην κρίση ξέρουν ότι το σημερινό, έστω και κίβδηλο και δραματικά περιορισμένο, δημοκρατικό πλαίσιο δεν διασφαλίζει τα κέρδη τους. Προχώρησαν, με την επίτευξη της Τρόικας, σε αναρίθμητες εκτροπές, από την αντικοινοβουλευτική θέσπιση του πρώτου μνημονίου, που κατέλυσε τη λεγόμενη λαϊκή κυριαρχία, ως την επιβολή της μη εκλεγμένης χούντας του τραπεζίτη Παπαδήμου και την ανάθεση υπουργείων στο απροκάλυπτα ακροδεξιό Λάος.

Αφότου αντιλήφθηκαν τις πολιτικές επιπτώσεις της πρωταρχικής συσσώρευσης, ετοιμάζονται για το ενδεχόμενο ενός νέου εμφύλιου, ο οποίος δεν είναι πρώτη τους επιλογή, αλλά ίσως γίνει απαραίτητος για να κρατήσουν όσα άρπαξαν. Όσο περισσότερο χάνεις νομιμοποίηση, αν είσαι αποφασισμένος να μείνεις στην εξουσία, τόσο πιο ανοιχτά προσφεύγεις στη βία.

Πώς κυβερνάς τη σημερινή Ελλάδα χωρίς νομιμοποίηση; Δεν φαίνεται να άλλαξαν πολλά πράγματα αφότου είχα διατυπώσει κάποιες σχετικές σκέψεις, πριν από τρία χρόνια [“Η πολιτική της έντασης”, [tvxs 30 Ιούνη 2010, tvxs.gr/node/39660](https://www.tvxs.gr/node/39660)]. Δεν αρκούν οι δύο θεσμοί που ασκούν άμεσα κρατική βία, τα σώματα ασφαλείας και ο στρατός. Ο τελευταίος χτυπήθηκε δραματικά από τη λιτότητα των τελευταίων χρόνων και σήμερα βράζει, όπως δείχνουν τα στοιχεία που δημοσιοποιεί το δίκτυο Σπάρτακος. Δύσκολα θα χρησιμοποιηθεί για εσωτερική καταστολή. Οι υποσχέσεις και οι κολακείες της ακροδεξιάς κυβέρνησης Σαμαρά, παρ’ όλους τους εύγλωπτους συμβολισμούς τους, με κορυφαίο την επαναφορά των στρατιωτικών παρελάσεων, ελάχιστα πείθουν. Οι μήνες από την άδοξη κατάληξη της στρατιωτικής χούντας του 1967-1974 παραμένουν ζωντανές, και οι αξιωματικοί μπορεί να είναι πολλά άλλα πράγματα, αλλά πάντως βλάκες δεν είναι. Κάποιες επαγγελματικές μονάδες ετοιμάζονται για να χρησιμοποιηθούν ενάντια στον εσωτερικό εχθρό, αλλά παραμένουν τεράστιες οι πρακτικές δυσχέρειες και το πολιτικό ρίσκο μιας τέτοιας κίνησης.

Τα σώματα ασφαλείας φασιστικοποιήθηκαν “από τα πάνω”, με μια συνεκτική πολιτική που άσκησαν όλοι οι αρμόδιοι υπουργοί, από τον Χρυσοχοϊδη μέχρι τον Δένδια, και για την οποία κάποτε θα δώσουν λόγο. Τα Ματ, οι Δέλτα και οι Δίας οργανώθηκαν σε σώματα πραιτοριανών, η αγριότητα και οι φασιστικές συμπεριφορές ενθαρρύνθηκαν με κάθε τρόπο ώστε παγιώθηκαν σε καθεστώς, η συνεργασία με τους υπόλοιπους

Bundesarchiv, B 145 Bild-P048279
Foto: Weinrother, Carl | 1932

ναζιστές χτίστηκε αποκάλυπτα και συστηματικά, άνοιξαν στρατόπεδα συγκέντρωσης με πρώτα θύματα μετανάστες και πρόσφυγες, δεκάδες αναρχικοί πολιτικοί κρατούμενοι οδηγήθηκαν στις φυλακές μετά από δίκες-παρωδίες ή και χωρίς καν αυτές, το δικαίωμα της διαμαρτυρίας τέθηκε υπό απαγόρευση, στήθηκαν μηχανισμοί παρακολούθησης του πληθυσμού και στοχευμένων εξωθεσμικών παρεμβάσεων, και συνολικά τέθηκαν τα θεμέλια ενός αστυνομικού κράτους. Όλα αυτά με την καθοδήγηση της Τρόικας και την επίνευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την οποία οι πιο αφελείς αριστεροί περιμένουν, λένε, να προστατέψει τη δημοκρατία.

Ωστόσο δεν λύνουν κανένα πρόβλημα όταν οι αριθμοί δεν βγαίνουν. Η αστυνομία δεν έχει ούτε εβδομήντα χιλιάδες προσωπικό, από το οποίο

περίπου το μισό μπορεί να γίνει μάχιμο στο δρόμο. Τα όριά της είναι φανερά. Με τριάντα χιλιάδες δύσκολα καταστέλλεις ένα κύμα διαδηλώσεων σε ολόκληρη τη χώρα, πόσο μάλλον μια συγκέντρωση ενός εκατομμυρίου οργισμένων στο Σύνταγμα, εκτός και αν δεν φοβάσαι να πληρώσεις το πολιτικό κόστος πολλών νεκρών. Από τούτη την άποψη, βασικό στήριγμα της κυβέρνησης όλα αυτά τα χρόνια ήταν οι ηγεσίες της συστημικής αριστεράς, που σταθερά υπονόμειαν τις μαζικές κινητοποιήσεις, όταν δεν τους επιτέθηκαν κατά μέτωπο, όπως έγινε στις 20 Οκτώβρη του 2011. Σ' αυτό το μέτρο είναι συνυπεύθυνες επειδή έδωσαν στους καπιταλιστές το χρόνο που χρειαζόνταν για να στήσουν τη φασιστική συμμορία, και πρέπει επιτέλους να κοιταχτούνε στον καθρέφτη.

Η δοκιμασμένη λύση σε τέτοιες περιπτώσεις κρατικής αδυναμίας είναι να βρεθούν εφεδρείες του κρατικού μηχανισμού, και τούτον ακριβώς το ρόλο καλείται να παίξει ο φασισμός σε χώρες όπου οι μάζες συμμετέχουν στην πολιτική ζωή και δεν υπάρχουν άλλου τύπου υποψήφιοι, για παράδειγμα φονταμενταλιστικά θρησκευτικά κινήματα. Ο φασισμός δεν είναι ιδεολογία, αλλά κίνημα· δεν επιβάλλεται επειδή έχει πειστικές ιδέες, αλλά ασκώντας τρομοκρατία στους δρόμους. Ενώ παριστάνει τον αντισυστημικό, είναι βαθύτατα συστημικός, αλλά αυτό δεν σημαίνει καθόλου ότι είναι ακίνδυνος για το σύστημα. Πέρα από το οικονομικό και πολιτικό κόστος που συνεπάγεται, μπορεί να αυτονομηθεί, να στραφεί εναντίον των πατρώνων του, ή και ν' ανατινάξει την πολιτική τους, όπως λίγο έλειψε να κάνει η Χρυσή Αυγή τον καιρό της δόξας >>>

της. Η μαζική κινητοποίηση ούτε ξεκινά ούτε σταματά με διαταγές. Η διαλεκτική του κανιβαλισμού, που βρίσκεται στην καρδιά του φασισμού, οδηγεί σε όλο και ευρύτερες συγκρούσεις, ενδεχομένως και διεθνείς, οι οποίες μοιραία προκαλούν αντισυσπειρώσεις και τελικά οδηγούν σε ήττα, οπότε τα χάνεις όλα, όπως διαπίστωσαν πολλοί ευρωπαίοι καπιταλιστές το 1945. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, ο φασισμός γίνεται επιλογή του πλέγματος εξουσίας μόνον όταν αυτό φτάνει σε απόγνωση. Και γι' αυτό η ιστορία μάς διδάσκει ότι μέχρι τώρα πάντοτε, όχι ενενήντα εννιά φορές στις εκατό, αλλά εκατό, ο φασισμός νικήθηκε, συχνά τραβώντας στο χαμό τους γραβατωμένους πάτρωνές του. Ότι έλληνες καπιταλιστές τρέφουν τους ναζί είναι σημάδι αδυναμίας και όχι δύναμης, αποτυχίας και όχι αυτοπεποίθησης.

Αυτό που τους έκανε κυρίως να στηρίξουν τον Μιχαλολιάκο ήταν το ισχυρό αντικαπιταλιστικό κίνημα των τελευταίων χρόνων, και το ίδιο κίνημα τους ανάγκασε να τον κλείσουν φυλακή τον Σεπτέμβρη. Το κίνημα στους δρόμους τους ανάγκασε ν' αναζητήσουν συμμάχους στους δρόμους, και το κίνημα στους δρόμους τους τρόμαξε τόσο πολύ ώστε έκαψαν την ηγεσία των χρυσαυγίτων, μη ρισκάροντας έναν νέο Δεκέμβρη. Η σύλληψη των δολοφόνων ήταν η πρώτη μεγάλη νίκη του κινήματος. Βραχυπρόθεσμα μείωσε την απήχηση του ναζιστικού μορφώματος, δείχνοντας πως δεν είναι τόσο δυνατό όσο παριστάνει. Το αφόπλισε, ξανάνοιξε τους δρόμους σε πρόσφυγες και μετανάστες, και ίσως μπορεί, αν επιμείνουμε αρκετά, να διαλύσει ακόμη και τη ναζιστική βάση στον Άγιο Παντελεήμονα. Όταν μόνο λίγες δεκάδες φασιστάκια μαζεύτηκαν έξω από τη ΓΑΔΑ ενώ η ηγεσία τους κάλεσε σε πλήρη κινητοποίηση, αποδείχτηκε πόσο μακριά βρίσκονται από το να δημιουργήσουν αληθινό κίνημα.

Μακροπρόθεσμα οι συλλήψεις ανέστρεψαν την εξάπλωση των φασιστών, δείχνοντας πως δεν έχουν

εξασφαλισμένο το ακαταδίωκτο. Όσο και αν προσπαθεί η κυβέρνηση να συγκαλύψει την κατάσταση που δημιούργησαν στην αστυνομία ο Δένδιας και οι προκάτοχοί του, στο εξής κάποιος θα είναι πολύ πιο διστακτικός να φορέσουν μαύρα μπλουζάκια. Οι αποκαλύψεις για τα φονικά και για τη χρηματοδότησή τους από εφοπλιστές, τραπεζίτες και μητροπολίτες έδειξαν σε πολύ κόσμο πως οι χρυσαυγίτες κάθε άλλο παρά αντισυστημικοί και φιλόανθρωποι είναι. Κινητοποίησαν την αριστερά εναντίον τους και ξύπνησαν πολλούς πολιτικά αδιάφορους, όπως αποδεικνύει η τέρρασμα συμμετοχή στις αντιφασιστικές συγκεντρώσεις και συζητήσεις τις τελευταίες εβδομάδες. Κερδίσαμε λοιπόν την πρώτη μεγάλη μάχη, αλλά ο πόλεμος δεν κρίθηκε ακόμη, και δεν θα λήξει προτού ξεμπερδέψουμε με το ίδιο το σύστημα που γεννά τον φασισμό. Θα φτιάχνουν νέους Μιχαλολιάκους όσο καιρό νιώθουν ότι απειλούνται, κι εμείς θα πρέπει με όλες μας τις δυνάμεις να τους διώχνουμε από το δρόμο. Ένα νέο φασιστικό κόμμα, απαλλαγμένο από τις ναζιστικές, σατανιστικές και παγανιστικές γραφικότητες των χρυσαυγίτων, μπορεί ν' αποδειχτεί πολύ πιο επικίνδυνο, και να παραπλανήσει πολύ περισσότερο κόσμο.

Σ' αυτήν την προσπάθεια οπωσδήποτε εντάσσεται η πρόσφατη επίθεση στο Νέο Ηράκλειο, αν δεν πρόκειται για απλό ξεκαθάρισμα μαφιόζικων λογαριασμών. Η μέθοδος, η ωμότητα, ο επαγγελματισμός της, και η χρονική στιγμή δείχνουν πως πρόκειται για δουλειά του παρακράτους, το οποίο μένει ανεξέλεγκτο, και όχι φυσικά αντιφασιστών. Όσο οι δράστες μένουν ασύλληπτοι, αυτό το συμπέρασμα είναι παραπάνω από λογικό. Σκοπός της είναι να διευκολύνει τη ρητορική περί δυο άκρων, ν' απονομιμοποιήσει τον αντιφασισμό, και να επιτρέψει σε κράτος και φασίστες έναν νέο γύρο καταστολής και τρομοκρατίας. Αντίθετα, οι τυφλές επιθέσεις συζητήθηκαν αναλυτικά ήδη από τα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα στους κόλπους του αναρχικού κινήματος

και της αριστεράς, κι έχει γίνει κοινή συνείδηση το πόσο πολύ βοηθούν τον εχθρό, για να μη μιλήσουμε για την απανθρωπιά τους. Το αντιφασιστικό κίνημα δεν δολοφονεί εν ψυχρώ. Μάχεται ανυποχώρητα, αλλά όπλα του δεν είναι οι δολοφονίες, είναι η συστηματική αποδόμηση των συνθημάτων του εχθρού, η κινητοποίηση των μαζικών φορέων, και η οργανωμένη απόκρουση της ναζιστικής τρομοκρατίας στους δρόμους.

Τέτοιου τύπου χτυπήματα κλασικά χρησιμοποιούνται από το ακροδεξιό χέρι του κράτους, και μπορεί να προοιωνίζονται μια ευρύτερων στοχεύσεων Πολιτική της Έντασης, όπως εκείνη που εφάρμοσε το βαθύ κράτος στην Ιταλία στα 1960-1970 ή στη Νότια Αφρική το 1990. Στόχος τους, τρομοκρατώντας τον πληθυσμό να σταθεροποιήσουν καθεστώτα που δεν έχουν νομιμοποίηση, σαν αυτό που έχουμε σήμερα στην Ελλάδα. Η λογική τους περιγράφεται σε βιβλία όπως το Ντανιέλε Γκάνσερ, «Οι μυστικοί στρατοί του NATO: Η επιχείρηση Gladio και η τρομοκρατία στη Δυτική Ευρώπη», πρόλογος, επιμέλεια Κλεάνθης Γρίβας, Antilogos, Αθήνα 2007, και το Νίκος Κλείσικας, Andrea Speranzoni, «Φαινόμενα τρομοκρατίας. Ο ελληνικός νεοφασισμός μέσα από τα απόρρητα έγγραφα των Μυστικών Υπηρεσιών», Προσκήνιο, Αθήνα 2003. Και φυσικά το εύγλωπτο «Περί της τρομοκρατίας και του κράτους», του Τζιανφράνκο Σανγκουινέτι. Αξίζει να τα ξαναδιαβάσουμε αν θέλουμε να καταλάβουμε σωστά όσα συμβαίνουν στις ημέρες μας, και ν' αντιδράσουμε αποτελεσματικά στα σχέδια του κράτους.

Η παραγωγή του μίσους Ξενοφοβία και ρατσισμός στην Ευρώπη

Enzo Traverso

Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία δεν αποτελούν κατάλοιπα ενός «παρελθόντος που δέλεει να ξεπεραστεί», αρχαϊσμοί που επιβιώνουν παρά την εξαφάνιση των συνθηκών που τα γέννησε. Οι καταστροφές του εικοστού αιώνα δεν μας δίδαξαν αρκετά ώστε να μην υιοθετούμε πρακτικές στιγματισμού, αποκλεισμού και ενίοτε μίσους μπροστά σε καθετί διαφορετικό. Από αυτή την άποψη, η σύγχρονη ξενοφοβία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορία του ρατσισμού, ως βάση μιας νεωτερικής κριτικής που αλλάζει τη μορφολογία της, αλλά όχι τη λειτουργία της. Η εξέταση λοιπόν, μέσα από ένα ιστορικό πρίσμα της παραγωγής του ρατσισμού ενάντια στην ετερότητα, είναι απαραίτητη προκειμένου να κατανοήσουμε την εξέλιξή του μέχρι σήμερα. Πολύ συχνά ο ρατσισμός θεωρείται ως ένα είδος παθολογίας και όχι μια πρότυπη μορφή της νεωτερικότητας. Θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι για να τον αντιμετωπίσουμε, θα πρέπει να αμφισβητήσουμε μια κοινωνική τάξη και ένα μοντέλο πολιτισμού, όχι τις τυχόν παραμορφώσεις ή

στρεβλώσεις του. Στη συνέχεια, θα πρέπει να απορρίψουμε τη διαπίστωση ότι η επιτυχία του ρατσισμού και της ξενοφοβίας δεν οφείλεται στην αλήθεια ή την ικανότητά τους να περιγράφουν αντικειμενικά την πραγματικότητα (που μπορεί να φέρει ψευδείς απαντήσεις ή απαράδεκτες από ηθικής άποψης, σύμφωνα μ' ένα παλιό κλισέ), αλλά στην αποτελεσματικότητά τους, στον λειτουργικό τους χαρακτήρα.

Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία είναι μια διαδικασία συμβολικής κατασκευής του εχθρού –εφευρέθηκε ως αρνητική έννοια– για να ικανοποιηθεί μια αναζήτηση ταυτότητας, την επιθυμία του ανήκειν, την ανάγκη για ασφάλεια και προστασία. Το να αποκαλύψει κανείς τους μη-

χανισμούς τους και να εκθέσει τα ψέματά τους, είναι αναγκαίο αλλά ανεπαρκές (και συχνά περιττό) επειδή η επιρροή τους δεν βασίζεται σε γνωστικές αρετές ούτε σε λογικά επιχειρήματα –ακόμα και όταν παρουσιάζονται ως ένας «στόχος»– αλλά σε μια αντισταθμιστική δυναμική, στην αναζήτηση ενός εξιλαστήριου θύματος.

Γεννημένος στα τέλη του δέκατου όγδοου αιώνα, εναρμονισμένος αργότερα με τη σύγχρονη αποικιοκρατία και τον εθνικισμό, ο ρατσισμός έφτασε στο απόγειό του κατά τον τελευταίο αιώνα, όταν η συνάντηση μεταξύ του φασισμού και του αντισιμιτισμού στη ναζιστική Γερμανία είχε καταστροφικό τέλος. Σύμφωνα με τη διαίσθηση που είχε κάποτε ο Pierre-André Taguieff –τώρα προσχώρησε με θέρμη στη νεο-συντηρητική Δεξιά– ο σύγχρονος ρατσιστικός λόγος γνώρισε μια πραγματική μεταμόρφωση, αποβάλλοντας την ιεραρχική και «φυλετική» του κατεύθυνση (σύμφωνα με το παλιό μοντέλο Gobineau, Chamberlain, Vacher Lapouge ή Lombroso) προκειμένου να γίνει διαφοροποιητικός και πολιτισμικός. Με άλλα λόγια, μεταπήδησε από την «επιστήμη της φυλής» στον εθνοκεντρισμό.(1) Ωστόσο, οι αλλαγές αυτές, δεν αλλάζουν τον παλιό μηχανισμό της κοινωνικής απόρριψης και του ηθικού αποκλεισμού, τα οποία ο Erving Goffman συνόψισε με την έννοια του στίγματος.(2)

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, ο ρατσισμός επανήλθε »

Ο Enzo Traverso γεννήθηκε στο Γκάβι (Πιεμόντε) το 1957. Σπούδασε ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Γένοβας και ολοκλήρωσε το διδακτορικό του το 1989 στην Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, κάτω από την εποπτεία του Michael Lewy. Είναι καθηγητής πολιτικής επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Πικαρδίας "Jules Verne" στην Αμιέν.

δριμύτερος στην Ευρώπη, καθόλου ενοχλημένος από τη διάδοση των επίσημων λειτουργιών που οδηγούσαν τελετουργικά τις πολιτικές και θρησκευτικές αρχές να λειτουργήσουν με βάση το «καθήκον της μνήμης» και έστελναν τους εφήβους από τα σχολεία να επισκεφθούν τις περιοχές που φυλούσαν τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Αν ο ρατσισμός έχει επιστρέψει στο προσκήνιο, δεν είναι «λόγω της μετανάστευσης», σύμφωνα με το γνωστό κλισέ, αλλά επειδή ανήκει, όπως γράφει ο Alberto Burgio, στον «γενετικό κώδικα της ευρωπαϊκής νεωτερικότητας».(3)

Όμως ο ρατσισμός συνεχίζει και ανανεώνεται με την προσθήκη νέων στοιχείων στο ανεξάντλητο «αρχείο» του αποκλεισμού και του μίσους. Η σύγχυση των εννοιών του ρατσισμού και του φασισμού, του εθνικισμού και του αντισημιτισμού που εμφανίστηκαν στην Ευρώπη κατά το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα, σήμερα δεν υπάρχει πλέον. Ο εθνικισμός και ο αντισημιτισμός εξακολουθούν να πολλαπλασιάζονται μεταξύ των νέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου μπορούν να επανασυνδεθούν με μια ιστορία που διακόπηκε το 1945 και να επωφεληθούν από τη συσσωρευμένη δυσαρέσκεια που για τέσσερις δεκαετίες προκάλεσε ο «υπαρκτός σοσιαλισμός». Σε αυτό το μέρος της ηπείρου, διεκδικούν καταγωγή από τη δικτατορία του 1930, όπως ο Jobbik στην Ουγγαρία, ο οποίος συνεχίζει την πολιτιστική κληρονομιά του αγκυλωτού σταυρού και καλλιεργεί τη μνήμη του στρατάρχη Horthy ή ξεθάβουν μια παλιά ρεβανιστική μυθολογία επεκτατική, όπως το Κόμμα της Μεγάλης Ρουμανίας και το Κροατικό Κόμμα δικαιωμάτων (HSP), διάδοχο του κινήματος των Ουστάσι του Αντε Πάβελιτς.

Στη Δυτική Ευρώπη, ωστόσο, ο φασισμός είναι σχεδόν ανύπαρκτος ως οργανωμένη πολιτική δύναμη, στις χώρες που αποτέλεσαν την ιστορική του γενέτειρα. Στη Γερμανία, η επιρροή της κοινής γνώμης από τα νεοναζιστικά κινήματα είναι σχεδόν μηδενική. Στην Ισπανία, όπου την κληρονομιά του Φράνκο διαδέχθηκε το λαϊκό κόμμα, εθνικο-καθολικό και συντηρητικό, οι Φαλαγγίτες

αποτελούν είδος προς εξαφάνιση. Στην Ιταλία, γίναμε μάρτυρες ενός παράδοξου φαινομένου: η αποκατάσταση του φασισμού στον δημόσιο διάλογο, ακόμη και στην ιστορική συνείδηση ενός σημαντικού τμήματος του πληθυσμού –ο αντιφασισμός ήταν ο γενετικός κώδικας της «Πρώτης Δημοκρατίας», όχι της Ιταλίας του Μπερλουσκόνι– συνέπεσε με μια βαθιά μεταμόρφωση των κληρονόμων του Μουσολίνι. Μέλλον και Ελευθερία, το κόμμα που έχει μόλις ξεκινήσει ο αρχηγός τους, Gianfranco Fini, παρουσιάζει τον εαυτό του ως έναν φιλελεύθερο, ρεφορμιστικό δεξιό και «προοδευτικό» που επιτίθεται στον πολιτικό συντηρητισμό του Μπερλουσκόνι και στον πολιτιστικό σκοταδισμό της Ένωσης του Βορρά.

Όλα αυτά την ώρα που βρίσκεται προς τα δεξιά του πολιτικού γαλλικού φάσματος, το Εθνικό Μέτωπο προσπαθεί, υπό την ηγεσία της Marine Le Pen, να ξεπεραστεί η παραδοσιακή εικόνα μιας ακροδεξιάς των υποστηρικτών της Εθνικής Επανάστασης, των καθολικών φονταμενταλιστών και νοσταλγών της γαλλικής Αλγερίας. Εάν παραμένει σήμερα ένα φασιστικό στοιχείο στους κόλπους της, δεν κατέχει ηγεμονική θέση. Στο τελευταίο του συνέδριο, το Εθνικό Μέτωπο επιδόθηκε σε μια άνευ προηγουμένου ανανέωση της φρασεολογίας του, υιοθετώντας μια ρεπουμπλικανική ρητορική που δεν ανήκει στην παράδοσή του. Εάν, η διαδοχή της Marine Le Pen στο κόμμα του πατέρα της καταδεικνύει μια επιθυμία για συνέχιση της πολιτικής του, λαμβάνοντας τα χαρακτηριστικά της δυναστικής παράδοσης, αντανακλά επίσης μια αδιαμφισβήτητη επιθυμία ανανέωσης: Κανένα κλασικό φασιστικό κίνημα δεν παραχώρησε ποτέ ηγετική θέση σε γυναίκα.

Ωστόσο, η πτώση της φασιστικής παράδοσης ανοίγει τον δρόμο για την ανάπτυξη μιας νέου τύπου ακροδεξιάς, της οποίας η ιδεολογία ενσωματώνει μεταλλάξεις του εικοστού πρώτου αιώνα. Ο πολιτικός επιστήμονας Ζαν-Ιβ Καμί, ήταν ένας από τους πρώτους που κατανόησαν τα πρωτοφανή της χαρακτηριστικά: η παύση της λατρείας του κράτους στο όνομα μιας νεο-φιλελεύθερης θεώρησης

του κόσμου, προσανατολισμένης στην κριτική του κράτους πρόνοιας, στη φορολογική εξέγερση, στην οικονομική απορύθμιση και στην προώθηση των ατομικών ελευθεριών, απαλλαγμένες από κάθε είδους κρατική παρέμβαση.(4) Η άρνηση της δημοκρατίας –ή η ερμηνεία της με αυταρχικό τρόπο– δεν συνοδεύεται πάντοτε από τον εθνικισμό, που σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης για τις μορφές του εθνοκεντρισμού, αμφισβητώντας το μοντέλο του έθνους-κράτους, όπως αποδεικνύεται από την ιταλική Ένωση του Βορρά ή της φλαμανδικής ακροδεξιάς. Σε άλλες περιπτώσεις, ο εθνικισμός παίρνει τη μορφή της άμυνας της Δύσης που απειλείται από την παγκοσμιοποίηση και τη σύγκρουση των πολιτισμών.

Ο μοναδικός συνδυασμός της ξενοφοβίας, του ατομικισμού, των δικαιωμάτων των γυναικών και της ομοφυλοφιλίας που υποστήριξε ο Pim Fortuyn στις Κάτω Χώρες το 2002, ήταν το κλειδί για μια βιώσιμη εκλογική επανάσταση. Παρόμοια στοιχεία χαρακτηρίζουν άλλα πολιτικά κινήματα στη Βόρεια Ευρώπη, όπως το Vlaams Belang στο Βέλγιο, το Δανικό Λαϊκό Κόμμα και η σουηδική ακροδεξιά, η οποία μόλις εισήλθε στο Κοινοβούλιο της Στοκχόλμης. Όμως, θα τα συναντήσουμε επίσης –αν και αναμεμιγμένα με πιο παραδοσιακά στερεότυπα– στο αυστριακό Φιλελεύθερο Κόμμα (του οποίου χαρισματικός ηγέτης ήταν ο Jörg Haider), ο οποίος κέρδισε στις εκλογές τον περασμένο Οκτώβριο ως η δεύτερη πολιτική δύναμη στη Βιέννη (27% των ψήφων).

Το ενοποιητικό στοιχείο της νέας ακροδεξιάς είναι η ξενοφοβία, η οποία εκφράζεται ως μια βίαιη απόρριψη των μεταναστών. Ο μετανάστης σήμερα είναι ο κληρονόμος των «επικίνδυνων τάξεων» του δέκατου ένατου αιώνα, στιγματισμένος, από τη θετικιστική κοινωνική επιστήμη της εποχής, ως ένα στοιχείο που συγκεντρώνει όλες τις κοινωνικές παθολογίες: τον αλκοολισμό, την εγκληματικότητα και την πορνεία, μέχρι και τις επιδημίες όπως η χολέρα.(5) Αυτά τα στερεότυπα –συχνά συμπεκνώνουν μια αναπαράσταση για τον ξένο με βάση ψυχικά και

σωματικά χαρακτηριστικά καλά σεσημασμένα— απορρέουν από ένα φανταστικό ανατολίτικο και αποικιακό που επέτρεπε πάντα τον αρνητικό χαρακτηρισμό, τον αβέβαιο και εύθραυστο χαρακτηρισμό, ο οποίος οφείλεται στο φόβο του «άλλου» που θεωρείται πάντα ως «εισβολέας» και «εχθρός». Στην Ευρώπη του σήμερα, ο μετανάστης χαρακτηρίζεται ουσιαστικά ως μουσουλμάνος. Η ισλαμοφοβία παίζει σήμερα, για το νέο ρατσισμό, τον ρόλο που έπαιζε κάποτε ο αντισημιτισμός για τον εθνικισμό και τον φασισμό πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η μνήμη του Ολοκαυτώματος—μια ιστορική αντίληψη του αντισημιτισμού μέσα από το πρίσμα της έκβασης της γενοκτονίας— τείνει να επισκιάσει αυτές τις ομοιότητες, που είναι παρ' όλα αυτά προφανείς. Το πορτρέτο του αραβο-μουσουλμάνου, σπιλω-

μένο από τη σύγχρονη ξενοφοβία, δεν διαφέρει πολύ από εκείνο του Εβραίου που καλλιεργήθηκε από τον αντισημιτισμό στις αρχές του εικοστού αιώνα. Τα γένια και τα καφτάνια των Εβραίων μεταναστών από την Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη του παρελθόντος, είναι τα γένια και τα σαρίκια των Μουσουλμάνων του σήμερα.

Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, οι θρησκευτικές, πολιτιστικές, ενδυματολογικές, διατροφικές συνήθειες μιας μειονότητας είχαν ως στόχο να κατασκευάσουν ένα αρνητικό στερεότυπο για τον αλλοδαπό που δεν αφομοιώνεται στην εθνική κοινότητα. Ο ιουδαϊσμός και το Ισλάμ λειτουργούν έτσι, ως αρνητικές μορφές της ετερότητας: Εδώ και έναν αιώνα ένας Εβραίος ζωγραφισμένος σε μια λαϊκή εικονογραφία είχε κατ' ανάγκη γαμπή μύτη και πεταχτά αυτιά. Σήμερα το Ισλάμ προσδιο-

ρίζεται από τη μπούρκα, ακόμη κι αν το 99,99% των μουσουλμάνων γυναικών στην Ευρώπη δεν φορούν το ολόσωμο πέπλο. Σε πολιτικό επίπεδο, το φάντασμα της ισλαμικής τρομοκρατίας αντικατέστησε εκείνο του εβραιο-μπολσεβικισμού.

Σήμερα, ο αντισημιτισμός παραμένει ως το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του εθνικισμού στην Κεντρική Ευρώπη, όπου το Ισλάμ είναι σχεδόν ανύπαρκτο και η σειρά του 1989 αναζωογόνησε τους παλιούς δαίμονες (πάντα παρόντες, ακόμη και τώρα που δεν υπάρχουν πλέον Εβραίοι), αλλά έχει σχεδόν εξαφανιστεί από τη φρασεολογία της άκρας δεξιάς (που μερικές φορές δείχνει τη συμπάθειά της στο Ισραήλ). Στις Κάτω Χώρες, ο Geert Wilders έχει κηρύξει πόλεμο κατά του «ισλαμοφασισμού» και των δραστηριοτήτων του. Σύμφωνα με δημοψήφισμα, το 57% των Ελβετών πολιτών, ψή-

φισαν στις 28 Νοεμβρίου υπέρ της απαγόρευσης των μινιάρων. Μέχρι στιγμής, μόνο τέσσερα στα 150 τζαμιά στην Ελβετική Συνομοσπονδία διέθεταν: το κατώφλι αυτό παραμένει αδιάβατο.

Στην Ιταλία, όπως και στη Γαλλία, πολλές απόψεις διατυπώθηκαν προκειμένου να παρθούν παρόμοια μέτρα, αποδεικνύοντας ότι, πέρα από τη μανία της ξενοφοβικής και λαϊκιστικής ελβετικής δεξιάς, η προθυμία να στιγματιστεί το Ισλάμ αφορά την Ευρώπη στο σύνολό της. Ο Shlomo Sand έχει δίκιο που τονίζει ότι η ισλαμοφοβία αποτελεί σήμερα ενωτικό στοιχείο της Ευρώπης –την «ιουδαίο-χριστιανική» μήτρα της οποίας ποτέ δεν παραλείπουμε να υπενθυμίσουμε– καθώς και ο αντισημιτισμός έπαιξε βασικό ρόλο τον δέκατο ένατο αιώνα, κατά τη διαδικασία οικοδόμησης των εθνικών κρατών.⁽⁶⁾

Αυτή η νέα ακροδεξιά, η οποία εγκαταλείπει τα φασιστικά της στοιχεία, παίρνει τη μορφή του λαϊκισμού. Η σύλληψη, όπως όλοι γνωρίζουν, είναι αόριστη, ελαστική, διφορούμενη και μάλιστα απεχθής, όταν χρησιμοποιείται για να επιβεβαιώσει την αριστοκρατική περιφρόνηση απέναντι στον λαό. Παρόλα αυτά, η συχνή εκλογική επανάσταση της νέας ακροδεξιάς δείχνει την ικανότητά της να βρίσκει συναίνεση στους κόλπους της εργατικής τάξης και των φτωχότερων στρωμάτων. Ο λαϊκισμός της δεξιάς –ο Ernesto Laclau το επεσήμανε πολύ ωραία (7)– τροφοδοτείται από τη σύγχυση ενός λαού που έχει εγκαταλειφθεί από την αριστερά, της οποίας το έργο θα έπρεπε να είναι εκείνο της οργάνωσης και αντιπροσωπευσής του. Ο λαϊκισμός τελικά, είναι μια κατηγορία διασταύρωσης, η οποία καταδεικνύει τα πορώδη σύνορα μεταξύ της δεξιάς και της άκρας δεξιάς. Αν κάποιος είχε αμφιβολίες γι' αυτό, ο Σαρκοζί ήταν υπεύθυνος για να τις διαλύσει μετά την εκλογή του, πρώτα με τη δημιουργία ενός υπουργείου Μετανάστευσης και Εθνικής Ταυτότητας και έπειτα με την έναρξη μιας εκστρατείας εναντίον των Τσιγγάνων, οι οποίοι απελαύνονται με βάση μια εθνικοφυλετική απογραφή, κερδίζοντας την ενθουσιώδη υποστήριξη πολ-

λών εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Δεξιάς, πρωτίστως της ιταλικής δεξιάς.

Κατά βάθος, ο αγώνας για ίσα δικαιώματα –αποφεύγοντας τις στείρες αντιπαράθεσεις μεταξύ των Ρεπουμπλικάνων εθνικιστών και την κοινοτική πολυπολιτισμικότητα– επιστρέφει στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, όπως γινόταν τον δέκατο ένατο αιώνα, όταν η ανερχόμενη φιλελεύθερη αστική τάξη αντιμεχόταν τη δημοκρατία, περιορίζοντας την ψήφο θέτοντας περιοριστικά εμπόδια που σχετίζονταν με την κοινωνική τάξη, το φύλο και τη φυλή. Σήμερα, παρά τους νόμους που θεσπίστηκαν σε πολλές χώρες, οι γυναίκες εξακολουθούν να μην εκπροσωπούνται επαρκώς στα θεσμικά μας όργανα, τα λαϊκά στρώματα εγκαταλείπουν ολοένα και περισσότερο, αδιαφορώντας για ένα πολιτικό σύστημα που αντιλαμβάνονται ως ξένο και μάλιστα εχθρικό. Οι μετανάστες, τέλος, βρίσκονται αποκλεισμένοι από κάθε δικαίωμα. Αυτά είναι λοιπόν τα κύρια χαρακτηριστικά της «αγαπημένης μας παγκοσμιοποίησης».

Οι μεταλλάξεις του ρατσισμού και της ξενοφοβίας δεν μπορούν να παραμείνουν χωρίς πολιτικές συνέπειες. Αν ο φασισμός είναι μια μάχη προφανούς καθημερινότητας στις νέες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου είμαστε σήμερα μάρτυρες της ανόδου της εθνικιστικής ακροδεξιάς, της αντισημιτικής και φασιστικής, η κατάσταση είναι αρκετά διαφορετική στην δύση. Βέβαια, σε μια ήπειρο που έχει γνωρίσει τον Μουσολίνι, τον Χίτλερ και τον Φράνκο, ο αντιφασισμός πρέπει να αποτελέσει μέρος του γενετικού κώδικα της δημοκρατίας ως τμήμα της ιστορικής μας συνείδησης.

Στη μάχη ενάντια στις νέες μορφές ρατσισμού και ξενοφοβίας στο όνομα του αντιφασισμού, μπορεί ωστόσο να δημιουργηθεί ο κίνδυνος να αποδειχθεί ένας αγώνας οπισθοφυλακής. Ο αντιφασισμός έχει εκπληρώσει τον σκοπό του –ως οργανωμένο πολιτικό κίνημα– στη δεκαετία του 1980 και του 1990, όταν, κυρίως στη Γαλλία, βρέθηκε αντιμέτωπος με την εμφάνιση μιας δεξιάς φασιστικής μήτρας (ακόμη

και αν το γενικό πλαίσιο δεν ήταν αυτό του 1930). Όμως, σήμερα δεν αφορά στην υπεράσπιση μιας δημοκρατίας που απειλείται. Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία έχουν δύο πρόσωπα, τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται. Από τη μία, εκείνο της νέας «ρεπουμπλικανικής ακροδεξιάς» (η οποία είναι ταγμένη στην «προστασία των δικαιωμάτων» που καταπατώνται, με εθνοτικές, εθνικές ή θρησκευτικές βάσεις) και από την άλλη, εκείνο των κυβερνητικών πολιτικών (στρατόπεδα συγκέντρωσης για τους μετανάστες «χωρίς χαρτιά», προγραμματισμένες απελάσεις, στιγματισμός και διακρίσεις εις βάρος των εθνοτικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων). Έτσι, αυτή η νέα μορφή ρατσισμού, προσαρμόζεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία, αναδιαμορφώνοντάς την στο εσωτερικό της. Επομένως, πρέπει να επανεξετάσουμε την ίδια τη δημοκρατία, καθώς και τις έννοιες της ισότητας των δικαιωμάτων και της ιθαγένειας, προκειμένου να δώσουμε ώθηση στην καταπολέμηση του ρατσισμού.

1. Pierre-André Taguieff, *La force du préjugé, La Découverte, Paris, 1988*.
2. Erving Goffman, *Stigmate. Les usages sociaux des handicaps, Éditions de Minuit, 1975*.
3. Alberto Burgio, *Nonostante Auschwitz. Il «ritorno» del razzismo in Europa, Derive Approdi, Rome, 2010*.
4. Jean-Yves Camus, «Du fascisme au national-populisme. Métamorphoses de l'extrême droite en Europe», *Le Monde diplomatique*, mai 2002.
5. Louis Chevalier, *Classes laborieuses et classes dangereuses, Perrin, Paris, 2007 (éd. or. 1958)*.
6. Shlomo Sand, «From Judeophobia to Islamophobia. Nation-building and the construction of Europe», *Jewish Quarterly*, 2010, n. 215.
7. Ernesto Laclau, *La raison populiste, Éditions du Seuil, Paris, 2008*.

Συνέντευξη με Δάσκαλο και Μαθητή για τον Κοινωνικό Αντιφασισμό

Ενα ωραίο απόγευμα, λίγο προτού ξεκινήσει πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο ενάντια στη διάλυση της δημόσιας παιδείας, βρεθήκαμε στα γραφεία της ΔΟΕ με τον Στέλιο Φωκιάνο, δάσκαλο σε σχολείο του Κερασινίου, και τον Φραγκίσκο, μαθητή λυκείου, για να κουβεντιάσουμε για το τι εστί κοινωνικός αντιφασισμός και πως εκφράζεται στην πράξη.

Ερώτηση: *Το ναζιστικό φαινόμενο βρίσκεται αναμφίβολα σε άνοδο, αποκτώντας ρίζες και στη νεολαία. Ποια είναι η παρούσα κατάσταση στα σχολεία σε σχέση με τις ναζιστικές ιδέες; Πόσο οργανωμένα παρεμβαίνουν οι ναζί σε αυτές τις ηλικίες;*

Δάσκαλος: Από την κατοχή και τον εμφύλιο μέχρι σήμερα υπάρχει ένα κομμάτι της κοινωνίας, γύρω στο 6-7%, με ακροδεξιά και φασίζουσα νοοτροπία. Άλλωστε, ο δωσιλογισμός της κατοχής όχι μόνο δεν τιμωρήθηκε αλλά κυβέρνησε από το '50 και έπειτα. Το κομμάτι λοιπόν αυτό παραμένει αταλάντευτο και σήμερα, και ή θα κάτσει στη γωνιά του ή θα είναι αντίπαλοί μας. Νομίζω ότι δεν μπορούμε να διεκδικήσουμε ένα κομμάτι από εκεί πέρα, επειδή δήθεν έχουν παρασυρθεί, αφού ξέρουν πολύ καλά τι κάνουν.

Μαθητής: Σε κάποια σχολεία οι ναζί είναι πιο οργανωμένοι αλλά στα περισσότερα σχολεία είναι διάσπαρτοι και κρύβονται. Υπάρχει λοιπόν ένα διάχυτο πράγμα και όχι ένα οργανωμένο ναζιστικό μέτωπο, για τον λόγο ότι η Χρυσή Αυγή δεν θέλει για την ώρα να εμφανιστεί οργανωμένα. Αυτό όμως που με φοβίζει είναι πως στα σχολεία η Χρυσή Αυγή παρεμβαίνει κυρίως

με ανθρώπους της στους συλλόγους γονέων. Έτσι προσπαθεί να διεισδύσει στα σχολεία. Για παράδειγμα, πέρυσι τον Νοέμβριο υπήρχαν αιτήματα από συλλόγους γονέων να μην γίνει γιορτή για το Πολυτεχνείο. Επιπλέον, κίνδυνο αποτελούν φασίστες καθηγητές, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τα παιδιά και φυσικά τέτοιοι υπάρχουν και είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν. Ειδικά, αν τέτοιοι φασίστες καθηγητές έχουν τον κατάλληλο τρόπο να περνούν πράγματα στα παιδιά, αν έχουν δηλαδή μεταδοτικότητα, μπορεί να γίνουν πολύ επικίνδυνοι. Είναι λοιπόν άλλο να διαχέει τον φασισμό ένας καθηγητής ή ένας σύλλογος γονέων και άλλο να υπάρχει ένας χρυσαυγίτης μαθητής, που αντιμετωπίζεται πολύ πιο εύκολα. Τα παιδιά από μόνα τους δεν έχουν καμία εξουσία στο τι γίνεται στο σχολείο και έτσι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν έναν καθηγητή ή ένα μέρος του συλλόγου γονέων.

Ερώτηση: *Ο κοινωνικός αντιφασισμός περνά και μέσα από τα σχολεία. Ποιες προσπάθειες έχουν γίνει από δασκάλους και καθηγητές για την καταπολέμηση των ναζιστικών ιδεών στα σχολικά περιβάλλοντα και ποιες είναι οι προοπτικές τους;*

Δάσκαλος: Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά

ανάμεσα στα δημοτικά και στα γυμνάσια/λύκεια. Θα μιλήσω λοιπόν για το πώς μέσα από το σωματείο δασκάλων «Νίκος Πλουμπήδης» των σχολείων Κερασινίου - Περάματος αντιμετωπίσαμε όχι μόνο τον φασισμό αλλά και τη γενικότερη επίθεση στην κοινωνία, ένα κομμάτι της οποίας είναι και ο φασισμός.

Το 2010 αποφασίσαμε ο σύλλογος γονέων και ο σύλλογος διδασκόντων από κοινού να φτιάξουμε ένα κοινωνικό παντοπωλείο, βλέποντας τη φτώχεια που έρχεται. Αυτή η πρωτοβουλία δεν ήρθε σαν κεραυνός εν αιθρία, αλλά στηρίχθηκε σε μία εξαιρετική συνεργασία με τους γονείς, που είχε αρχίσει με την απεργία του 2006 αλλά και με την καμπάνια «Ένα Σχολείο για τη Γάζα». Αλλά και το 2007 έγινε μία χωρίς προηγούμενο δεκαήμερη κατάληψη του δημοτικού με έγγραφη συναίνεση και των γονέων, προκειμένου να καλυφθούν τρία κενά δασκάλων. Το σχολείο δεν λειτουργούσε αλλά γινόταν αντιθεσμικό πρόγραμμα με συνελεύσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις και πολιτικές κουβέντες, όπως μαθήματα στις μεγαλύτερες τάξεις για την ιστορία του ελληνικού εργατικού κινήματος. Μετά από δέκα ημέρες καταφέραμε και κερδίσαμε να έρθουν τρεις δάσκαλοι στο σχολείο. Όλα αυτά είναι πολύ σχετικά με το θέμα μας.

Το 2010 λοιπόν, αποφασίζουμε να κάνουμε κοινωνικό παντοπωλείο. Και το κάνουμε με γονείς, απλούς μη πολιτικοποιημένους ανθρώπους, οι οποίοι όμως λένε αυτό που λέει και η BIOME, δηλαδή το «αν δεν θέλετε εσείς, τότε μπορούμε εμείς». Και εννοούν ότι, αν οι άνθρωποι πεινάνε, θα το φροντίσουμε εμείς, αν το σχολείο υποφέρει οικονομικά, θα το φροντίσουμε εμείς, χωρίς χο-

Όλοι μας, όλα τα παιδιά, φοβόμαστε τι θα γίνει μετά. Και αυτός ο φόβος καλλιεργεί τον φασισμό.

ρηγούς και ενάντια στην ανάθεση, με αυτοδιαχείριση και με σχέσεις εμπιστοσύνης και αγάπης. Ορίσαμε το κοινωνικό και αλληλέγγυο λέγοντας ότι μπορεί ο καθένας να προσφέρει, όπως λόγω χάρη ένας επιχειρηματίας, αλλά ανωνύμως. Μας ενισχύουν και σωματεία εργαζομένων με τρόφιμα αλλά και δωρεάν υπηρεσίες. Έτσι, μαζεύουμε τρόφιμα, από τα οποία σιτίζονται 65 οικογένειες της γειτονιάς. Εδώ και έναν χρόνο έχουμε μπει και σε μία εναλλακτική παραγωγική διαδικασία. Παρασκευάζουμε ένα σαπουνάκι με τη σφραγίδα «αλληλεγγύη», με καθαρό λαδάκι και αιθέρια έλαια, το οποίο διανέμουμε εξαιρετικά φθηνά σε 100 διαφορετικούς εργασιακούς χώρους στην Αττική και από το οποίο βγαίνουν τα έξοδα σίτισης για τις 65 αυτές οικογένειες. Ταυτόχρονα, παράγουμε και διακινούμε και απορρυπαντικό, για την παρασκευή του οποίου κάνουμε και σεμινάρια στον κόσμο, για να το παρασκευάζει μόνος του. Στη διαδικασία παραγωγής συμμετέχουν και τα παιδιά του σχολείου. Με όλα αυτά καταφέρνεις να αντιμετωπίζεις το πρόβλημά σου συλλογικά και να δείξεις ότι και στην οικονομία υπάρχουν εναλλακτικές αλλά και ότι το πιο καλό είναι το πιο φθηνό. Φέρνεις έμπρακτα την αλληλεγγύη σε έναν κρατικό θεσμό ως αντιθεσμό, το βάζεις σε όλα τα επίπεδα της δραστηριότητας ενός σχολείου, δηλαδή και μέσα και έξω από την αίθουσα διδασκαλίας, και, τέλος, δημιουργείς σχέσεις που είναι κόντρα στον φασισμό. Αυτό

Το σωματείο μας ο Πλουμπίδης έχει φτιάξει ένα ολοκληρωμένο ιστορικό υλικό για τον φασισμό από βιβλία, κείμενα, φωτογραφίες και βίντεο σε ψηφιακή μορφή, το οποίο μοιράζει στα παιδιά.

το παντοπωλείο είναι μέσα στο σχολείο. Σε αυτό δουλεύουν μαζί τόσο τα παιδιά των οικογενειών που προσφέρουν, όσο και τα παιδιά των οικογενειών που παίρνουν βοήθεια, και έτσι σπάμε την ενοχή και τη ντροπή και το ταμπού αυτού που έχει και αυτού που δεν έχει. Άρα κατακτάς την ισοτιμία. Έτσι, φτιάχνεις ένα σχολείο, το οποίο παράλληλα με την αλληλεγγύη αναπτύσσει μία δημοκρατία, όπου ανθίζουν οι ψυχές των ανθρώπων

και των παιδιών, και παράγει έναν πολιτισμό. Πέρυσι τον Ιούνιο με τα παιδιά της έκτης δημοτικού ανεβάσαμε την θεατρική παράσταση «Το μεγάλο μας τσίρκο». Τον φασισμό, λοιπόν, δεν τον χτυπάς μόνο με συλλαλητήρια, αλλά σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής και στην καθημερινότητα. Καταρρίπτουμε με αυτήν τη λογική το στερεότυπο της αριστεράς ότι όλα αυτά δεν λύνουν το πρόβλημα, ότι είναι χριστιανικά και φιλανθρωπικά. Υπάρχουν άλλα επτά κοινωνικά παντοπωλεία μόνο στο Κερατσίνι, αλλά και σε όλη την Ελλάδα δεν υπάρχει σχολείο που να μην έχει μία δομή αλληλεγγύης, μικρή ή μεγάλη.

Ερώτηση: *Υπάρχει μία (δυσ)αναλογία ανάμεσα στην ύπαρξη δομών αλληλεγγύης και στην παρουσία του ναζισμού; Δηλαδή, πιστεύετε ότι όπου υπάρχουν ισχυρές δομές αλληλεγγύης, μειώνεται η παρουσία και η απεύθυνση των ναζί;*

Δάσκαλος: Φυσικά, είμαι πεπεισμένος γι' αυτό. Το έχω δει στην πράξη. Το Πέραμα έχει τους Γιατρούς του Κόσμου, που είναι μια δομή αλληλεγγύης. Όπου υπάρχουν τέτοιες δομές και αναπτύσσεται ένας άλλος πολιτισμός, η Χρυσή Αυγή είναι απέναντί. Η Χρυσή Αυγή Περάματος πήγε στο σχολείο, που είναι δίπλα στα τοπικά γραφεία τους, και πρότεινε να ενισχύσει το κοινωνικό παντοπωλείο του σχολείου αλλά εισέπραξε άρνηση. Αυτό που κάνουμε εμείς αποπνέει αγάπη και συλλογικότητα, ενώ η Χρυσή Αυγή αποπνέει νταβατζιλίκι. Επιπλέον, όταν βοηθάμε ο ένας τον άλλο, αυτό σημαίνει πως κάνουμε και αγώνες μαζί. Και τέτοιοι αγώνες έχουν γίνει. Όταν χρειάστηκε οι γονείς εργαζόμενοι στον δήμο να διεκδικήσουν τα δεδουλευμένα τους, τότε μαζευτήκαμε εκατό. Το ίδιο συνέβη και με τη 10ήμερη κατάληψη του σχολείου αλλά και με τους αγώνες της γειτονιάς για την απομάκρυνση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας από την περιοχή.

Ερώτηση: *Τι νομίζετε ότι πραγματικά ελκύει κάποιον και ειδικά έναν έφηβο στις ναζιστικές ιδέες;*

Δάσκαλος: Η Χρυσή Αυγή βρίσκει απάγκιο σε ανθρώπους με χαμηλή αυτοεκτίμηση, που κανιβαλίζουν

και είναι επιρρεπείς στον κοινωνικό αυτοματισμό. Το βλέπουμε και στα σχολεία, όπου έχουν εμφανιστεί γονείς κρυπτο-χρυσαιγίτες και με πολύ έμμεσο τρόπο προσπαθούν να αποτρέψουν να πάμε σε θεατρικές παραστάσεις με θέμα τον ρατσισμό ή απαξιώνουν όσους σιτίζονται από το κοινωνικό παντοπωλείο. Ωστόσο, οι άνθρωποι αλλάζουν. Δύο ώρες μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, άνθρωποι στη γειτονιά, που τους ξέρουμε, ήρθαν και μας βρήκαν και μας είπαν ότι ένιωσαν πάρα πολύ άσχημα, γιατί ψήφισαν Χρυσή Αυγή και δεν μπορούν να συγχωρήσουν τον εαυτό τους.

Μαθητής: Τα παιδιά στην εφηβεία είναι επιρρεπή στη μόδα και τώρα έγινε μόδα να είσαι χρυσαιγίτης. Η “μόδα” αυτή δεν βρήκε τυχαία απήχηση αλλά για κάποιους λειτούργησε ως “κάλυψη”, για να το παίξουν κάποιοι στο σχολικό περιβάλλον και να εμφανιστούν ότι “έχουν γνωριμίες” και ότι μπορεί να τις ενεργοποιούν για να λύνουν τις διαφορές τους. Επιπλέον, πολλά παιδιά η Χρυσή Αυγή τα τράβηξε γιατί οι γονείς τους είχαν μία κακή οικονομική κατάσταση, υπήρχε ένα κακό κλίμα στο σπίτι και όλο αυτό το κενό και το αρνητικό συναίσθημα βρήκε διέξοδο στην ένταξη σε μία ομάδα. Επίσης, πολλά παιδιά είχαν πολύ μίσος μέσα τους και έπρεπε κάπου να το διοχετεύσουν. Αλλά και το bullying για εμένα είναι μία πηγή ρατσισμού. Κάθε παιδί που λυντσάρει ή λυντσάρεται ή ακόμη και παραμένει παρατηρητής σε φαινόμενα bullying, επηρεάζεται και γίνεται επιρρεπές στον φασισμό. Βεβαίως το bullying υπάρχει πολλά χρόνια αλλά τώρα αυξήθηκε και πλαισιώθηκε από τον ναζισμό.

Ερώτηση: *Ο ναζισμός είναι αντι-κοινωνικό φαινόμενο, ακριβώς γιατί δεν ανέχεται ούτε καν το δικαίωμα ύπαρξης στη διαφορετικότητα. Ποιες οι επιπτώσεις από την απήχηση τέτοιων ιδεών στις σχολικές κοινότητες;*

Μαθητής: Έχει αυξηθεί πολύ το φαινόμενο της στοχοποίησης μεταναστών μαθητών. Παράλληλα, υπάρχει ένας ρατσισμός μεταξύ κοινωνικών τάξεων ανάμεσα στους μαθητές. Δηλαδή ένας αμοιβαίος ρατσισμός ανάμεσα σε παιδιά εύπορων και φτωχών οικογενειών.

REVOLUTION

Και αυτήν τη στιγμή την ισορροπία κρατούν τα παιδιά που προέρχονται από μεσαία στρώματα. Πολλά δε παιδιά, που είναι φασίστες, χωρίς να είναι απαραίτητα από φτωχές οικογένειες, υποδαυλίζουν αυτήν τη σύγκρουση. Έτσι, η μεσαία τάξη γίνεται ο ρυθμιστικός παράγοντας ανάμεσα στον πλούτο και στη φτώχεια και προσπαθεί να κρατήσει μία ηθική ισορροπία.

Ερώτηση: *Το σχολείο είναι μία μικρογραφία της κοινωνίας μας, μίας βαθιά διαστρωματωμένης και ιεραρχικής κοινωνίας σε κατάσταση σήψης και διάλυσης. Πώς ενισχύει τις ναζιστικές ιδέες στα σχολεία η επικράτηση ολοκληρωτικών λογικών σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο;*

Δάσκαλος: Σε αυτές τις συνθήκες, οι δάσκαλοι είναι αντιμέτωποι με δύο επιλογές. Είτε να επανακαθορίσουν τον ρόλο τους ως δάσκαλοι είτε να υποταχθούν εντελώς. Η μεγάλη πλειοψηφία των δασκάλων έχει αποφασίσει να βάλει το λιθαράκι της απέναντι στην κοινωνική σήψη. Μας δίνεται μια μεγάλη ευκαιρία και νομιμοποιούμεστε να ξαναθέσουμε το μάθημα της ιστορίας από την αρχή. Έτσι, για παράδειγμα, το σωματείο μας ο Πλουμπίνης έχει φτιάξει ένα ολοκληρωμένο ιστορικό υλικό για τον φασισμό από βιβλία, κείμενα, φωτογραφίες και βίντεο σε ψηφιακή μορφή, το οποίο μοιράζει στα παιδιά. Επιπλέον, με τα παιδιά πήγαμε στο μνημείο της ιστορικής μάχη της ηλεκτρικής, όπου οι αντάρτες του ΕΛΑΣ έσωσαν το εργοστάσιο από τους Γερμανούς κατά την αποχώρησή των τελευταίων, όπως και παλιοί αντάρτες ήρθαν και μίλησαν στα παιδιά. Αλλά και τον Μάη θα πάμε στο μπλόκο της Κοκκινιάς. Τέτοιες εκδηλώσεις και δράσεις γίνονται σε σχολεία σε όλη την Ελλάδα. Αυτά η πλειοψηφία της κοινωνίας τα επικροτεί και τα επιβραβεύει. Έτσι, μπορούμε να αποτελέσουμε από τα κάτω –και το κάνουμε– το αντιπαλο δέος ενάντια στον άνωθεν επιβαλλόμενο εκφασισμό της κοινωνίας.

Μαθητής: Σίγουρα οι μαθητές επηρεάζονται αρκετά από επιδράσεις που έρχονται απέξω, ωστόσο σε μικρότερο βαθμό από ό,τι άλλοι κοινωνικοί χώροι. Έτσι, μπορεί να τους επηρεάσει για παράδειγμα πολύ

ένα κείμενο που θα τους μοιράσεις. Κάθε παιδί θέλει να νιώσει μεγάλος και γι' αυτό θα επηρεαστεί από αυτά που θα του πει ένας μεγάλος. Τα κανάλια αλλά και το ίντερνετ παίζουν για τα παιδιά έναν τεράστιο ρόλο. Πολλά παιδιά βλέπουν άπειρες ώρες τηλεόραση, βλέποντας ό,τι σαχλαμάρα να 'ναι. Μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, που πολλά από τα κανάλια ξαφνικά έβγαλαν "αντιφασισμό", πολλοί μαθητές θίχτηκαν. Εκείνα τα παιδιά, που καθοδηγούνται απόλυτα από τη Χρυσή Αυγή κατ' επιλογή τους, βέβαια δεν άλλαξαν. Άλλαξαν όμως όσοι φλέρταραν με τη Χρυσή Αυγή. Και άκουσα από πολλά παιδιά τη φράση «ε, όχι και έναν 34χρονο Έλληνα». Και αυτό είναι μία τεράστια συζήτηση, δηλαδή το πώς τόσο κόσμος ευαισθητοποιήθηκε με το ότι ο Φύσσας ήταν Έλληνας, και αυτό γιατί φοβήθηκαν ότι ίσως κάποια στιγμή αποτελέσουν και αυτοί στόχο των ναζί.

Ερώτηση: *Εκφράζεται κοινωνικός αντιφασισμός από μαθητές και μαθητικές ομάδες, πώς εκδηλώνεται, πόσο οργανωμένος είναι και πώς μπορεί να διευρυνθεί;*

Μαθητής: Το μεγαλύτερο όπλο των αντιφασιστών και στα σχολεία είναι η ενημέρωση. Σε ένα σχολείο, βασικό ρόλο στην ενημέρωση μπορεί να παίξει το μάθημα της ιστορίας. Ηθελμένα ή μη, στο μάθημα της ιστορίας, όπως γίνεται αυτή τη στιγμή, παραλείπονται ή αποσιωπώνται διάφορα σημεία, όπως η δράση του ΕΛΑΣ στην κατοχή. Φυσικά είναι και στην προσωπικότητα του κάθε καθηγητή, μηδενίζει και δεν ακούει τις απόψεις των συμμαθητών του. Έτσι, πολλά παιδιά προσπαθούν ατομικά να αποτρέψουν τους συμμαθητές τους από την επιρρέπεια στις ιδέες της Χρυσής Αυγής, αλλά λόγω του πράγματος αυτού πολύ δύσκολα βρίσκουν ανταπόκριση.

Υπάρχουν ομάδες αντιφασιστών μαθητών, αλλά έχουν μικρό αντίκτυπο. Το πρόβλημα είναι πως όσοι μαθητές ασχολούνται είναι λίγοι,

ενώ υπάρχουν πολλοί μαθητές, που ενώ συμφωνούν με τον αντιφασισμό, λειτουργούν με την ανάθεση. Περαιτέρω, οι περισσότεροι μαθητές έχουν πολύ φορτωμένο πρόγραμμα, ενώ λειτουργούν με τον αυθορμητισμό, και έτσι δυσκολεύονται να έχουν μία συνεπή συμμετοχή σε αντιφασιστικές συλλογικότητες.

Ερώτηση: *Θα ήθελα ένα τελευταίο σχόλιο, για να κλείσουμε την κουβέντα μας.*

Δάσκαλος: Με την επίθεση που σήμερα δέχεται η κοινωνία, οι δάσκαλοι, που έχουν μία κοινωνική προσφορά και δράση, πρέπει να έχουν μία ολιστική αντιμετώπιση του θέματος. Πρέπει δηλαδή ως δασκάλους πια να μην μας απασχολεί μόνο η διδασκαλία του παιδιού αλλά και αν το παιδί έχει να φάει, αν έχουν δουλειά οι γονείς του και ποια είναι η κατάσταση στη γειτονιά. Και οι υποχρεώσεις μας δεν πρέπει να σταματάνε στην αίθουσα διδασκαλίας αλλά να διευρύνονται στις δομές αλληλεγγύης και στις κοινωνικές δράσεις. Να βλέπουμε το σχολείο ως ένα κομμάτι της γειτονιάς. Τα πάντα όλα δηλαδή. Γι' αυτό, ξαναθυμίζω το ζήτημα των εναλλακτικών παραγωγικών δομών. Το σαπουνάκι αλληλεγγύης που φτιάχνουμε έχει τον συμβολισμό του και το τελικό του αποτέλεσμα. Ζητούμενο λοιπόν είναι η σχολική κοινότητα να ανοίξει παράθυρα στην κοινωνία, στη γειτονιά. Έτσι απαντάμε και στη ρητορική του συστήματος περί ανοιχτού σχολείου, εννοώντας ανοιχτού στην αγορά. Εμείς λέμε βεβαίως ανοιχτό σχολείο αλλά ανοιχτό στην πραγματική ζωή, σε όλα τα επίπεδά της, στον πολιτισμό, στην οικονομία και στην πολιτική.

Μαθητής: Όλοι μας, όλα τα παιδιά, φοβόμαστε τι θα γίνει μετά. Και αυτός ο φόβος καλλιεργεί τον φασισμό. Η αγωνία για το μέλλον, για την επαγγελματική και οικονομική αποκατάσταση δημιουργεί άγχος και φόβο, που δημιουργεί την ανάγκη για στηρίγματα. Ένα τέτοιο στήριγμα μπορεί να αποτελέσει και η Χρυσή Αυγή, που κάποια παιδιά –κυρίως από τα επαγγελματικά λύκεια– τη βλέπουν και σαν τρόπο επαγγελματικής αποκατάστασης.

Το ποδόσφαιρο είναι κομμάτι της κοινωνίας

Γιώργος Κτενάς

Στην αρχαία Ελλάδα, όταν δημιουργούσαν μία καινούργια πόλη, έχτιζαν πρώτα την αγορά της. Ο λόγος ήταν το πλήθος που μαζευόταν εκεί και ο διαδραστικός-διαλεκτικός ιστός που υφαινόταν και βοηθούσε να αναπτυχθούν δυναμικές αλληλεπίδρασης, οικοδομώντας ένα νέο κοινωνικό φαντασικό. Κάτι αντίστοιχο, στις μέρες μας, συμβαίνει σε ένα γήπεδο. Συνήθως ποδοσφαίρου. Η βαθιά λαϊκότητα του συγκεκριμένου αθλήματος δεν αφήνει περιθώρια για περαιτέρω εξηγήσεις: Εκεί βλέπουμε τον κλητήρα του Πανεπιστημίου να γίνεται για λίγο πρύτανης και το αντίστροφο.

Ένας καλός ποδοσφαιρικός αγώνας μπορεί να δημιουργήσει ενδιαφέρουσες συζητήσεις, με πολλές προεκτάσεις. Κάτι που δείχνει πως το ποδόσφαιρο, στην πλήρη ανάπτυξή του, είναι κάτι περισσότερο από 90 λεπτά μπάλας τις Κυριακές. Ο πρύτανης, λοιπόν, μπορεί και πρέπει να συναντήσει τον κλητήρα του Πανεπιστημίου μέσω του ποδοσφαίρου και να δημιουργήσουν μία διαφορετική μορφή ανάπτυξης του αθλήματος. Με ενέργειες που θα προωθήσουν την ελεύθερη ανάδειξη και πραγμάτωση του ταλέντου των νεαρών ποδοσφαιριστών, για παράδειγμα. Και όχι την κορύφωση του πρωταθλητισμού, μέσω της αθλητιατρικής και της εμπορευματοποίησής του.

Η λειτουργία των επαγγελματικών σωματείων θυμίζει γερασμένα και δυσκίνητα θηλαστικά και, φυσικά, η προοπτική της ανατροπής στην κατεστημένη εικόνα του ποδοσφαίρου, δεν μπορεί να έρθει από εκεί. Αλλά μέσω άλλων συλλογικών

δράσεων, όπως είναι για παράδειγμα το «Mondiali Antirazzisti» (σ.σ. Αντιρατσιστικό Μουντιάλ). Ο πρύτανης με τον κλητήρα μπορούν και πρέπει να δώσουν από κοινού το σύνθημα για ένα διαφορετικό ποδόσφαιρο, αφού σε αυτούς “ανήκει” ουσιαστικά το άθλημα, αναδεικνύοντας τα στοιχεία εκείνα που το κάνουν να ξεχωρίζει. Τα πιτσιρίκια στα αυτοσχέδια γήπεδα στις γειτονιές, με τα σκισμένα σορτσάκια και τα γρατσουτισμένα γόνατα, κρατάνε αναμμένη τη φλόγα. Υπάρχουν τα επαγγελματικά κλαμπ, αλλά επιβάλλεται να αναδειχθούν συλλογικότητες όπως η ομάδα των Αστέγων ή η Hasta la Victoria Siempre. Και σε επίπεδο οπαδών, όμως, βλέπουμε ότι δεν υπάρχουν μόνο οι χούλιγκαν αλλά και οι φίλοι στην κερκίδα της Λιβόρνο, που θα τραγουδήσουν ρυθμικά το «Bella Ciao».

Το ποδόσφαιρο αποτελεί κοινωνικό καθρέφτη, και ο μαρasmus του στις μέρες μας, τουλάχιστον όσον αφορά την Ελλάδα, δεν ξαφνιάζει κανέναν. Χρειάζεται να αγωνιστούμε για να δώσουμε το σύνθημα για έναν διαφορετικό αθλητισμό, όπως και για έναν διαφορετικό κόσμο. Όσο εφικτό είναι το ένα, είναι και το άλλο μέσω της αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασής τους. Αλλά οι ιδέες από μόνες τους δεν φτάνουν για να αλλάξουν κάτι. Χρειάζεται απόφαση και δράση. Μπορούμε να έχουμε ένα διαφορετικό ποδόσφαιρο και μέσω αυτού, στο βαθμό που αλληλεξαρτώνται, μία διαφορετική κοινωνία; Ίσως. Θέλουμε; Αυτό θα το απαντήσει ο καθένας ξεχωριστά.

<http://rproject.gr/article/h-kai-oi-parapleyres-apoleies>

Συνέντευξη με τη Mary Mellor

29 Οκτωβρίου 2013, Συνέντευξη: Μαριάννα Μυλωνά

Μετάφραση/Απομαγνητοφώνηση: Μαριέττα Σιμεγιάτου

Η Mary Mellor είναι η συγγραφέας του βιβλίου «The future of money: From Financial Crisis to Public Resource [Το μέλλον του χρήματος: από τη χρηματοοικονομική κρίση στην έννοια του δημόσιου πόρου], PlutoPress, 2010» και επίτιμη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Northumbria του Newcastle, όπου έχει διατελέσει ιδρυτικό μέλος και Πρόεδρος του Ερευνητικού Ινστιτούτου για τις Βιώσιμες Πόλεις. Εργάζεται στον τομέα αυτό εδώ και πάνω από 20 χρόνια και έχει δημοσιεύσει πολλές αναλύσεις σχετικά με εναλλακτικές προσεγγίσεις της οικονομίας, από την κοινωνική, τη φεμινιστική και την οικολογική σκοπιά.

Ερώτηση: Βρισκόμαστε εν μέσω μιας από τις σοβαρότερες κρίσεις στην ιστορία του καπιταλισμού. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι βαθύτερες αιτίες αυτής της κρίσης και πώς αλληλοσυνδέονται με το καπιταλιστικό σύστημα ως σύνολο;

Απάντηση: Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για την κρίση. Ένας είναι η παγκοσμιοποίηση και ο διεθνής ανταγωνισμός στο πλαίσιο των οποίων βλέπουμε να υπερισχύει το κέρδος, αντί να χιζονται ισχυρές οικονομίες στην κάθε χώρα. Επομένως, οι χώρες γίνονται λιγότερο αυτόρκες και περισσότερο επιρρεπείς στις νομισματικές διακυμάνσεις. Ένα ακόμα μεγάλο πρόβλημα είναι η οικονομοποίηση, δηλαδή βλέπουμε ότι τα πάντα κρίνονται από τις χρηματικές αξίες και το κέρδος. Επομένως, τα ωφελήματα από τα αγαθά και τις υπηρεσίες δεν είναι τόσο σημαντικά όσο η αποκομιδή κέρδους. Ένα ακόμα μεγάλο πρόβλημα είναι η επίθεση στη δημόσια οικονομία και ο ισχυρισμός ότι μόνο οι αγορές γεννούν υπηρεσίες και αγαθά. Αυτό δεν είναι αλήθεια. Το επιχείρημά μου είναι ότι μια ιδιωτική οικονομία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς ισχυρή δημόσια οικονομία. Ισχυρότερη δημόσια οικονομία είχαμε τη δεκαετία του 1950, όταν υπήρχε ισορροπία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού στο πλαίσιο μιας μικτής οικονομίας. Η άμεση ωστόσο αιτία της κρίσης πάνω από όλα είναι η μετακίνηση προς αυτό που αποκαλώ ιδιωτικοποίηση του χρήματος, δηλαδή όταν η προμήθεια χρήματος κυριαρχείται απόλυτα από τις τράπεζες και τα θέματα χρέους. Τα χρέη συσσωρεύονταν, έως το σημείο που οι άνθρωποι δεν

άντεχαν άλλο χρέος, οι τράπεζες δεν δάνειζαν πλέον και στο τέλος επήλθαν οι πλήρεις επιπτώσεις της κρίσης.

Ερώτηση: Είναι η οικονομική ανάπτυξη συστημικό χαρακτηριστικό του καπιταλιστικού συστήματος παραγωγής και διανομής;

Απάντηση: Ναι, πρέπει να αναπτύσσεται, γιατί είτε με πραγματικούς είτε με χρηματικούς όρους, τότε το σύστημα γίνεται αμιγώς κερδοσκοπικό. Γιατί ο όλος σκοπός του καπιταλισμού είναι ότι το χρήμα πρέπει να παράγει περισσότερο χρήμα. Οπότε οτιδήποτε, είτε το χρήμα από μόνο του θα πρέπει να παράγει χρήμα, πράγμα που αποτελεί κερδοσκοπία, είτε το χρήμα που επενδύεται σε αγαθά και υπηρεσίες θα πρέπει να παράγει κέρδος. Ούτως ή άλλως, η οικονομία πρέπει να αναπτύσσεται γιατί όλοι θέλουν να αποκομίζουν κέρδος και δεν μπορούν όλοι να αποκομίζουν κέρδος όταν ένα σύστημα παραμένει σταθερό.

Ερώτηση: Υπάρχουν εναλλακτικά οικονομικά συστήματα που μπορούν να εγγυηθούν βιώσιμες σχέσεις μεταξύ ανθρωπότητας και φυσικού περιβάλλοντος;

Απάντηση: Ναι, πρέπει τουλάχιστον να επιστρέψουμε στη μικτή οικονομία, στην ισχυρή δημόσια οικονομία, όχι με βάση το κέρδος. Μπορεί είτε να υπάρξει πλήρως δημόσια οικονομία, είτε κοινωνική οικονομία με πολλές μη κερδοσκοπικές εταιρείες να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες. Ο κλάδος της οικονομίας που επιζητά μόνο το κέρδος δεν θα πρέπει να καταλαμβάνει το

μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας. Ορισμένοι επιχειρηματολογούν ότι δεν θα πρέπει να υπάρχει καθόλου. Θα πρέπει όμως τουλάχιστον να έχουμε ισχυρή δημόσια και κοινωνική οικονομία και να μην κυριαρχεί ο ιδιωτικός τομέας και μάλιστα όταν οι αξίες του που συνοψίζονται στο κέρδος είναι το μόνο κριτήριο της οικονομικής δραστηριότητας.

Ερώτηση: Η οικονομική ύφεση λόγω της υποβάθμισης του περιβάλλοντος θα αποτελέσει το κοινό μέλλον της ανθρωπότητας για τα χρόνια που έρχονται. Σήμερα βλέπουμε να αναπτύσσεται μεταξύ ριζοσπαστικών ακτιβιστών και ακαδημαϊκών ένα κίνημα υπέρ της βιώσιμης αποανάπτυξης. Ποια είναι η κοινή διαφορά αυτών των κινημάτων και πώς εντάσσονται στην οικολογική βιωσιμότητα; Για παράδειγμα, πώς συνδέονται με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και τα συστήματα ανταλλαγών άνθρακα;

Απάντηση: Πιστεύω ότι είναι σημαντικό όλα τα πολιτικά κόμματα να αναγνωρίσουν το οικολογικό πρόβλημα, τις επιπτώσεις στους πόρους και την κλιματική αλλαγή. Έχουμε ακόμα μάχη να δώσουμε για την αποδοχή, γιατί πολλοί σκεπτικιστές ακόμα υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει πρόβλημα. Πιστεύω είναι σημαντικό κυρίως για τις ριζοσπαστικές ομάδες να ξεκινήσουν από την παραδοχή ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα, ότι όλοι ζούμε σε έναν κόσμο με ελλείψεις σε πρώτες ύλες. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι βιώσιμο ένα επεκτατικό σύστημα με βάση την ανάπτυξη ή την ανισότητα, γιατί για να επαρκούν στο μέλλον οι πόροι θα πρέπει να διαμοιράζονται ισότιμα. Επομένως, μου φαίνεται ότι η ιδέα ότι θα υπάρχουν ελλείψεις μάς κάνει να σκεφτόμαστε ότι σίγουρα θα υπάρχει και κοινωνικά δικαιότερη προσέγγιση ως προς τον τρόπο οργάνωσης της ανθρώπινης κοινωνίας και μεγαλύτερη συνειδητοποίηση των επιπτώσεών μας στον φυσικό κόσμο. Όσον αφορά την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», δεν πείθομαι και πολύ από τους μηχανισμούς εκείνους που στηρίζονται στην αγορά, όπως τις εμπορικές συναλλαγές άνθρακα. Θα ήθελα ρυθμίσεις στον άνθρακα ώστε να σιγουρευτούμε ότι οι όποιοι πόροι

μας μένουν θα χρησιμοποιηθούν για το κοινό καλό και δεν θα ενταχθούν στο σύστημα της αγοράς για να γίνουν στη συνέχεια αντικείμενο καπηλείας.

Ερώτηση: Οπότε ποια είναι η εναλλακτική για την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», για παράδειγμα;

Απάντηση: Σίγουρα η φορολόγηση όσων επιθυμούν να εκμεταλλευτούν πόρους. Πιστεύω ότι οι πόροι θα πρέπει να είναι ακριβοί σε ένα σύστημα αγοράς. Εάν υπάρχουν επιδοτήσεις στις τιμές, θα πρέπει να ισχύουν για όλους και ο πόρος να αντιμετωπίζεται ως κοινός και όχι να υπόκειται στις δυνάμεις της αγοράς. Έτσι βασικά δεν πρέπει να ρυπαίνουμε εξ'αρχής. Ορισμένες φορές ρυπαίνουμε, γιατί δεν είμαστε τέλειοι. Θα πρέπει όμως να λειτούργουμε βάσει της προϋπόθεσης ότι οφείλουμε να μην ρυπαίνουμε, να μην εκμεταλλευόμαστε και να μη ζούμε πέρα από τα οικολογικά μας μέσα.

Ερώτηση: Το κίνημα της αποανάπτυξης δεν έχει προβλέψει συγκεκριμένο σχέδιο μετάβασης στην αποανάπτυξη. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι πρωταρχικές προτεραιότητες για τη μετάβαση σε μια βιώσιμη οικονομία αποανάπτυξης τώρα;

Απάντηση: Βάσει της δικής μου ανάλυσης, το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουμε είναι να ανακτήσουμε τον έλεγχο της προμήθειας χρήματος από τον ιδιωτικό τομέα, το τραπεζικό σύστημα. Οι περισσό-

Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν συνειδητοποιούν ότι όταν μια τράπεζα παρέχει δάνειο, δεν μεταφέρει χρήματα από αποταμιευτές σε δανειστές, αλλά παράγει νέο χρήμα.

τεροι άνθρωποι δεν συνειδητοποιούν ότι όταν μια τράπεζα παρέχει δάνειο, δεν μεταφέρει χρήματα από αποταμιευτές σε δανειστές, αλλά παράγει νέο χρήμα. Και οι τράπεζες παράγουν τεράστιες ποσότητες νέου χρήματος ως χρέους. Αυτό ασκεί τεράστια πίεση στην οικονομία να παράγει αποδόσεις, ενώ είναι αδύνατον για το δανειστή να επιστρέψει τα χρήματα αυτά, συν τον τόκο που αναλογεί. Μέσα από όλο αυτό, οι τράπεζες προσδοκούν και κέρδος, οπότε το σύστημα είναι καθαρά επεκτατικό. Έτσι, το πρώτο πράγμα που κάθε ριζοσπάστης θα πρέπει να κάνει για τη μετάβαση θα είναι τουλάχιστον να πει ότι το τραπεζικό σύστημα θα πρέπει ουσιαστικά να μεταβιβάσει χρήματα μεταξύ αποταμιευτών και δανειστών. Έτσι, όταν κάποιος δανείζεται χρήματα, ο αποταμιευτής δεν θα μπορεί να πάρει. Αυτό δεν ισχύει σήμερα. Στη συνέχεια, θα πρέπει να απομακρυνθούμε από την κοινωνία της αγοράς γενικά, δηλαδή από τη λογική ότι όποιος έχει τα χρήματα κάνει και τις επιλογές. Επιπλέον, θα πρέπει να εκδημοκρατίσουμε τις οικονομίες μας, να αποφασίσουμε ποιες είναι οι προτεραιότητές μας. Θα πρέπει επίσης να συνειδητοποιούμε ότι είναι σημαντικό να παράγονται τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες σε μη κερδοσκοπική βάση, είτε δημόσια, είτε κοινωνική. Ουσιαστικά λοιπόν πρέπει να ανακτήσουμε την οικονομία μας από την αγορά. Κυριαρχείται απόλυτα από την αγορά τα τελευταία σαράντα χρόνια περίπου. Πρέπει να προσδώσουμε και πάλι στην έννοια του δημόσιου τη σημασία που του αρμόζει. Το δημόσιο σήμερα υπονομεύεται από την ιδεολογία της αγοράς, τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία. Πρέπει επίσης να έχουμε εμπιστοσύνη στους εαυτούς μας, να συνειδητοποιήσουμε ότι το δημόσιο μπορεί να είναι ισχυρό, μπορεί να παράγει αγαθά και υπηρεσίες αποδοτικά και σωστά, ότι η αγορά δεν είναι τόσο αποδοτική όσο διατείνεται ότι είναι.

Ερώτηση: Οι ελευθεριακές παραδόσεις σκέψης γενικά υιοθετούν αρνητική στάση ως προς το χρήμα ως κοινωνικό θεσμό, εφόσον αποτελεί τον κύριο μηχανισμό του κεφαλαίου και επομένως της συσσώρευσης

ισχύος σε ένα κοινωνικό σύστημα που κυριαρχείται από την οικονομία του κεφαλαίου. Υπάρχει μια πιο κριτική προσέγγιση ως προς το χρήμα και τι γίνεται με το πιστωτικό σύστημα;

Απάντηση: Αυτό είναι το τέχνασμα της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής ιδεολογίας. Μας λέει ότι η μόνη μορφή χρήματος είναι το χρήμα που σχετίζεται με κέρδος και εμπόριο. Αυτό ιστορικά δεν είναι αλήθεια. Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις πηγές χρήματος και η πίστωση, η κερδοσκοπική χρήση του χρήματος από την αγορά, η εμπορευματοποίηση είναι ιστορικά η λιγότερο σημαντική. Η σημαντικότερη μορφή χρήματος είναι αυτό που είχε πάντα η κοινωνία, δηλαδή τα μέσα για να κρίνει την αξία διαφόρων πραγμάτων, που δεν αφορούν ωστόσο εμπορεύματα, αλλά σε μεγάλο βαθμό υποθέσεις όπως η τέλεση γάμων, η απόδοση φόρων τιμής σε ναούς και παλάτια, ή η καταβολή αποζημιώσεων λόγω ζημίας που προκλήθηκε σε τρίτους. Έτσι, οι περισσότερες ανθρώπινες κοινωνίες είχαν κάποιο μέσο μέτρησης της αξίας, αλλά σε κοινωνική βάση, όχι στη βάση της ανταλλαγής εμπορευμάτων. Ένα ακόμα σημαντικότερο στοιχείο του χρήματος ήταν ότι η διαχείρισή του ανήκε στους άρχοντες, δηλαδή με σύγχρονους όρους, ήταν δημόσιο χρήμα. Η εμπορική προσέγγιση στο χρήμα υποστηρίζει ότι όλα στηρίζονταν στις ανταλλαγές, οι άνθρωποι συναλλάσσονταν και επομένως έπρεπε να εφευρεθεί το χρήμα για να διευκολυνθεί η ανταλλαγή αγαθών. Αυτό είναι εντελώς ψέμα. Τα νομίσματα εφευρέθηκαν γύρω στο 600 π.Χ. και πάντα μονοπωλούνταν από τους άρχοντες, πάντα αποτελούσαν δημόσιο μηχανισμό, ή μηχανισμό στη βάση της εξουσίας. Ποτέ δεν κυριαρχούνταν από το εμπόριο. Το εμπόριο απλά εκμεταλλεύτηκε τα νομίσματα, γιατί οι άρχοντες έκοβαν και ξόδευαν νομίσματα, κι έτσι ο εμπορικός τομέας βρήκε την ευκαιρία να τα χρησιμοποιήσει. Η σύγχρονη έννοια του χρήματος, ως μέσο του καπιταλισμού αποκλειστικά, απλά παρερμηνεύει την ιστορία. Το χρήμα είναι τόσο δημόσιο και κοινωνικό, όσο και εμπορικό. Θα πρέπει να το διασώσουμε από την αγορά. Πολλοί άνθρωποι δημιουργούν

προγράμματα τοπικού χρήματος και επιχειρούν την επανεφεύρεση του κοινωνικού χρήματος, ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να συναλλάσσονται μεταξύ τους και να προμηθεύονται αγαθά και υπηρεσίες, χωρίς την ανάγκη να προσδοκούν κέρδος, δηλαδή όχι με τους όρους της καπιταλιστικής αγοράς.

Ερώτηση: Μπορούν τα συστήματα πίστωσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε μια κοινωνικά εκδημοκρατισμένη οικονομία;

Απάντηση: Η ιδέα της πίστωσης είναι ότι δανείζεις χρήματα με τόκο, πράγμα που σημαίνει ότι αντιμετωπίζεις το χρήμα ως εμπόρευμα. Αυτό έχει πρωταρχική σημασία για τον εμπορικό τομέα, ο δανεισμός χρήματος και η χρέωση τόκου για το δανεισμό αυτό. Η πρακτική αυτή όμως έχει καταδικαστεί ιστορικά. Η ιδέα του ιωβηλαίου ήταν ότι με την πάροδο επτά ετών όλα τα χρέη παραγράφονταν, με το επιχείρημα ότι ο δανειστής δεν θα έπρεπε να είχε δανείσει εξαρχής τα χρήματα εάν ο δανειζόμενος δεν είχε τη δυνατότητα να τα επιστρέψει. Αυτό αποτελεί ακόμα την κεντρική αρχή στις ισλαμικές απόψεις σχετικά με τον δανεισμό χρήματος, ότι ο δανειστής φέρει την ίδια ευθύνη για την επιστροφή των χρημάτων όσο και ο δανειζόμενος. Έτσι, η ιδέα του δανεισμού δεν ενδείκνυται. Τα χρήματα θα έπρεπε να κατανέμονται και όχι να αποτελούν αντικείμενο δανεισμού. Εάν ανακτήσουμε τον έλεγχο της προμήθειας χρήματος από το τραπεζικό σύστημα, το οποίο δανείζει αποκλειστικά με τόκο, τότε

Η οικονομία πρέπει να αναπτύσσεται γιατί όλοι θέλουν να αποκομίζουν κέρδος και δεν μπορούν όλοι να αποκομίζουν κέρδος όταν ένα σύστημα παραμένει σταθερό.

θα μπορέσουμε να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε πώς θα μπορούσαμε να κατανέμουμε δημοκρατικά τα χρήματα στους ανθρώπους, ώστε να μην υπάρχει ανάγκη δανεισμού από το τραπεζικό σύστημα. Διαχρονικά, η εξουσία ήταν που εξέδιδε και ξόδευε χρήματα στις οικονομίες, η ιδέα του δανεισμού είναι πολύ πρόσφατο φαινόμενο, αναδύθηκε μόλις σαράντα χρόνια πριν, μόλις σταματήσαμε γενικά να χρησιμοποιούμε νομίσματα. Υπάρχει βέβαια κάποιο περιθώριο πίστωσης, εάν κάποιος έχει δανείσει χρήματα για κάποια επένδυση για παράδειγμα, τότε προφανώς υπάρχει δικαίωμα αποπληρωμής. Δεν μπορείς να ισχυριστείς ότι δεν μπορεί να υπάρξει μια μικρή χρέωση για την υπηρεσία. Δεν μπορεί όμως αυτό να αποτελεί εξολοκλήρου τη δυναμική της οικονομίας και του χρηματικού συστήματος, γιατί κάτι τέτοιο είναι απολύτως ασταθές και εκφράζει ένα σύστημα που είτε αναπτύσσεται, είτε πεθαίνει. Σε μια τέτοιου είδους οικονομία, εμφανίζονται κρίσεις σε κύκλους περίπου 20 ετών, επειδή στο τέλος οι κοινωνίες υπερχρεώνονται σε τέτοιο βαθμό που δεν αντέχουν άλλο. Πάντα είχαμε λοιπόν, σε ολόκληρη την ιστορία μας και σίγουρα πριν την ανάδυση της αγοράς, μια δημόσια προσέγγιση του χρήματος. Υπάρχουν δυο τρόποι διάχυσης χρήματος στην κοινωνία: να δαπανείς ή να δανείζεις χρήματα. Θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των δαπανών στην οικονομία, οι οποίες θα πρέπει να γίνονται από κάποιο δημόσιο θεσμό, και του δανεισμού χρήματος στην κοινωνία, ο οποίος όμως στο τέλος δεν είναι βιώσιμος. Το μυστικό της επιτυχίας του εμπορικού χρηματικού τομέα είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς μια σημαντική ποσότητα δημόσιου χρήματος χωρίς χρέος η οποία θα λειτουργεί ως αποσβεστήρας κραδασμών. Επομένως, καταστρέφοντας την ιδέα του δημοσίου τα τελευταία σαράντα χρόνια, ο εμπορικός χρηματοπιστωτικός τομέας έχει καταστρέψει τα ίδια τα θεμέλιά του, τις ρίζες του. Συντελείται μια δομική κρίση του καπιταλισμού η οποία δείχνει ότι ο καπιταλισμός δεν λειτουργεί, γιατί καπιταλισμός δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς πίστωση και πίστωση δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς δημόσιο χρήμα.

Σπόροι, Περιφράξεις, Κοινά

Αντώνης Μπρούμας

Εν Αρχή ην ο Σπόρος.
Christophe Guyon

Ως απαρχή της τροφικής αλυσίδας ο σπόρος είναι ο πρωταρχικός παράγοντας γέννησης και διαιώνισης της ζωής. Αποτελεί τη βάση, πάνω στην οποία στηρίζεται ολόκληρη σχεδόν η ανθρώπινη διατροφή, συμπεριλαμβανομένου του κρέατος αλλά πλέον και των εκτρεφόμενων ψαριών. Οι σπόροι των καλλιεργούμενων φυτών δεν έχουν όμως μόνο υλική / ωφελιμιστική διάσταση για το ανθρώπινο είδος αλλά κομίζουν και χιλιετηρίδες πολιτισμού και ιστορίας, έχοντας εξελιχθεί σε παραλληλία και διάδραση με τον άνθρωπο σε ένα αδιάσπαστο οικολογικό και πολιτισμικό όλο.

Αν λοιπόν η κοινωνική αναπαραγωγή εξαρτάται από την εξασφάλιση της αναγκαίας τροφής, τότε ο έλεγχος των σπόρων και, επομένως, και της παραγωγής τροφής εξασφαλίζει τον αποτελεσματικό έλεγχο των σωμάτων και των πληθυσμών. Σήμερα, οι σχέσεις κυριαρχίας στην παραγωγή / διανομή τροφής, με την συνδρομή της καπιταλιστικής τεχνολογίας και την κατασταλτική κάλυψη των κρατικών νόμων, έχουν λάβει πρωτότυπες μορφές που προσεγγίζουν τον ολοκληρωτικό έλεγχο και μέχρι πρότινος ήταν αδιανόητες. Έτσι, η εκβιομηχάνιση της γεωργίας βαφτίζει “ανάπτυξη” τη ληστεία του πλούτου της φύσης και των ανθρώπων, περιορίζοντας τη βιοποικιλότητα και επιμολύνοντας / συρρικνώνοντας τα οικοσυστήματα. Η καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση συνθλίβει τις τοπικοποιημένες αγροτικές οικονομίες της διατροφικής αυτάρκειας και φέρνει στη θέση τους την διατροφική εξάρτηση των πληθυσμών, καθιστώντας τους έρμια των παγκόσμιων επισιτιστικών κρίσεων και της χρηματοπιστωτικής κερδοσκοπίας πάνω στις τιμές των τροφίμων. Το παζλ συμπληρώνουν οι πολυεθνικές βιομηχανίες χημικών, που έχουν βάλει ως στόχο μέσω των “βιοεπιστημών” να ελέγχουν καθετοποιημένα κάθε στάδιο της γεωργικής παραγωγής μέσα από γενετικές τροποποιήσεις σπόρων και οργανισμών και με την κάλυψη τεχνο - νομικών περιφράξεων. Το ασφυκτικό αυτό πλαίσιο κυριαρχίας απειλεί ανθρώπους και φύση με οικολογική καταστροφή, διατροφική δικτατορία και διαρκή διατροφική ανασφάλεια.

*Ζητούμενο λοιπόν
σήμερα αποτελεί
η διαχείριση
των σπόρων, όχι
ως κρατικού /
ιδιωτικού, αλλά
ως δημόσιου,
ελεύθερου και
κοινωνικού
πόρου, μία χρηστή
διαχείριση από
τους ίδιους τους
ενδιαφερόμενους
κοινωνικούς
φορείς.*

Περιφράσσοντας τα Κοινά των Σπόρων

Εδώ και χιλιετίες αναπόσπαστο κομμάτι της αγροτικής παραγωγής είναι η συλλογική αποταμίευση και ο οριζόντιος διαμοιρασμός των σπόρων μεταξύ των αγροτών. Η αυτοοργανωμένη ανταλλαγή σπόρων συνοδεύεται φυσικά από την ανταλλαγή γνώσης για τις μεθόδους καλλιέργειας και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε ποικιλίας, από την συσσώρευση παράδοσης καθώς και από τη δημιουργία αγροτικής κουλτούρας, δηλαδή δεσίματος του ανθρώπου με τη γη. Έτσι, η διαχείριση του σποροπαραγωγικού υλικού των εδώδιμων φυτών από τις αγροτικές κοινότητες είναι αναπόσπαστη σε σχέση με τη ζωή των ανθρώπων και σε αρμονία με τη φύση, ενώ οι σπόροι και οι κοινωνικοί κανόνες διαχείρισής τους συνιστούν ένα από τα θεμελιακά κοινά (commons) του αγροτικού κόσμου. Ακόμη, η ελεύθερη συναλλαγή των σπόρων μεταξύ των γεωργών έχει αποτελέσει τη βάση της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της διατροφικής ασφάλειας.

Η καπιταλιστική κυριαρχία διακρίνεται από έναν επιθετικό επεκτατισμό στον χωροχρόνο και, πια, σε όλες τις πτυχές της ζωής. Για να καταστεί όμως δυνατή μία τέτοια επέκταση, ακόμη και σε τομείς ανθρώπινης δραστηριότητας μέχρι πρότινος αδιανόητους, είναι αναγκαία η ιδιωτική περιφράξη του κυττάρου των υπό συγκρότηση καπιταλιστικών αγορών, που θα αποτελέσει το μελλοντικό είδος εμπορεύματος και θα γίνει έτσι κατάλληλο προς εισδοχή (input) στην κυκλοφορία της καπιταλιστικής αγοράς. Επειδή λοιπόν και οι σπόροι δε θα μπορούσαν να εισαχθούν στην καπιταλιστική αγορά ως κοινά των αγροτικών κοινοτήτων, ξεκίνησε εδώ και πενήντα χρόνια μία δριμεία επίθεση απέναντι στον αγροτικό κόσμο, της οποίας η βία και η καταστολή ήταν μόνο οι τελικές εκδηλώσεις.

Οι εταιρείες αγροεφοδίων, που

γιγαντώθηκαν με την εκβιομηχάνιση της γεωργίας, επεκτάθηκαν εδώ και χρόνια στην ανάπτυξη των λεγόμενων “βιοεπιστημών”, με σκοπό να ελέγχουν την γεωργική παραγωγική διαδικασία μέχρι το πιο μύχιο επίπεδο της ζωής, τους σπόρους. Όταν η γενετική διασταυρώθηκε με την πληροφορική επιστήμη, η βιομηχανία των αγροεφοδίων απέκτησε αυξημένες δυνατότητες για την παρασκευή γενετικά τροποποιημένων σπόρων αλλά και ζώων, επικαθορίζοντας ήδη από το επίπεδο της κωδικοποίησης της ζωής τις ιδιότητες των νέων φυτών. Μέσα από τις μονοπωλιακές τάσεις της καπιταλιστικής αγοράς τα εν λόγω επιτεύγματα της καπιταλιστικής τεχνολογίας, άσχετα αν στον συντριπτικό τους βαθμό αποτέλεσαν αποτέλεσμα έρευνας σε δημόσια πανεπιστημιακά ιδρύματα, έχουν ήδη συγκεντρωθεί ως επί το πλείστον στα χέρια έξι γιγαντιαίων πολυεθνικών, που κατέχουν σήμερα το 57% της παγκόσμιας αγοράς αγροεφοδίων και έχουν ετήσιο τζίρο \$ 50 δις.

Τεχνο – Νομικές Περιφράξεις των Σπόρων

Κόντρα στα μυθεύματα του νεοφιλελευθερισμού περί ελεύθερης αγοράς χωρίς κρατικές παρεμβάσεις, καμία περιφράξη και ιδιωτικοποίηση κοινών (commons) δεν είναι δυνατή χωρίς τον εξαναγκασμό της κοινωνίας από το κράτος και τους κατασταλτικούς και ιδεολογικούς του μηχανισμούς, δηλαδή τον στρατό, την αστυνομία, τα δικαστήρια και τους θετούς νόμους. Έτσι και οι επενδύσεις των εταιρειών αγροεφοδίων στην έρευνα γύρω από τις βιοεπιστήμες και την ανάπτυξη και εμπορία ΓΤ σπόρων δε θα μπορούσαν να αποδώσουν κέρδος δίχως την κάλυψη της κατασταλτικής βίας του νόμου.

Ήδη από το 1961, όταν ακόμη το πατεντάρισμα της ζωής ήταν τεχνολογικό ανέφικτο και κοινωνικά αδιανόητο, τέθηκε σε ισχύ η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Νέων Ποικιλιών των Φυτών

(UPOV). Με τη διακρατική αυτή σύμβαση εγκαθιδρύθηκε ένα διεθνές σύστημα προστασίας εθνικών ποικιλιών φυτών και αναγνωρίστηκαν για πρώτη φορά δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας σε διεθνές επίπεδο υπέρ των δημιουργών ποικιλιών. Για τη θωράκιση τέτοιων αποκλειστικών δικαιωμάτων στους σπόρους η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαθίδρυσε με τον Κανονισμό 2100/94 ένα σύστημα κατοχύρωσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εφάμιλλο αυτού της UPOV.

Ωστόσο, η θεσμοθέτηση σχετικά αδύναμων *sui generis* δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κρίθηκε μη επαρκής για τον θαυμαστό καινούργιο κόσμο της βιοτεχνολογίας. Επιστρατεύτηκε λοιπόν η σαφώς πιο ενισχυμένη νομική περιφράξη των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (πατεντών), που αποτελεί και το πιο ισχυρό νομικό μέσο περιφράξης για την οικονομία της καινοτομίας και των άυλων ααθών, αφού ιδιωτικοποιεί όχι τις εφαρμογές ή τις εκδηλώσεις μίας εφεύρεσης αλλά την ίδια την ιδέα, που βρίσκεται πίσω από την εφεύρεση. Με την κατοχύρωση πατεντών σε σπόρους μια χούφτα πολυεθνικές εταιρείες δημιουργούν μονοπώλια σπόρων και τροφών με κίνδυνο να ελέγχουν ολόκληρη τη διατροφική αλυσίδα. Ταυτόχρονα, αποκτούν τη δυνατότητα να πωλούν στους αγρότες ένα προϊόν, που πλαισιώνει ολόκληρη τη γεωργική παραγωγή, από τους πατενταρισμένους σπόρους και τα κατάλληλα μόνο γι' αυτούς φυτοφάρμακα μέχρι την παροχή γεωπονικών συμβουλών και άλλες βοηθητικές υπηρεσίες γύρω από την καλύτερη καλλιέργεια. Έτσι, η διατήρηση και αποταμίευση ΓΤ σπόρων από σοδειές από αρχικούς ΓΤ σπόρους, που αγόρασαν από τις εταιρείες, και ο διαμοιρασμός τους με τους γείτονες αποτελούν εγκλήματα.

Εντούτοις, η κατασταλτική λειτουργία της διεθνούς και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τους σπόρους δεν σταματά εδώ. Με πρόσχημα τη ►►

διατροφική ασφάλεια η Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεώνει τους αγρότες να χρησιμοποιούν μόνο ποικιλίες σπόρων, που έχουν καταχωρηθεί στον σχετικό Ενωσιακό κατάλογο ποικιλιών εδωδιμων φυτών ή εθνικούς καταλόγους κρατών - μελών. Καθώς οι παραδοσιακές ποικιλίες σπόρων, που χρησιμοποιούν πολλοί αγρότες δεν είναι επίσημα καταχωρημένες και οι μεμονωμένοι μικροί γεωργοί δεν αντέχουν το κόστος της καταχώρησης, η κρατική παρέμβαση εξωθεί την ελευθερία του οριζώντιου διαμοιρασμού των σπόρων μεταξύ των αγροτών στα όρια του νόμου και οδηγεί αργά αλλά σταθερά τον αγροτικό κόσμο προς την εξάρτηση από τη βιομηχανία σπόρων.

Τέλος, οι πολυεθνικές αγροεφοδίων δεν εκμεταλλεύονται μόνο τις νομικές περιφράξεις, που επιβάλλονται με την κατασταλτική βία του κράτους, για να ιδιωτικοποιούν τις ποικιλίες των σπόρων, αλλά υψώνουν και τεχνολογικές περιφράξεις, εγγράφοντάς τες στον γενετικό κώδικα των εργαστηριακά παραγόμενων φυτικών οργανισμών. Τέτοιες περιοριστικές γενετικές τεχνολογίες είναι δύο ειδών. Αφενός τεχνολογίες, που καθιστούν τα ΓΤ φυτά στείρα και έτσι καθιστούν αδύνατη την αποκομιδή και αποθήκευση νέων σπόρων για την καινούργια χρονιά, εξαναγκάζοντας τους αγρότες να αγοράζουν κάθε χρόνο ΓΤ σπόρους από την εταιρεία αγροεφοδίων. Και αφετέρου τεχνολογίες, με βάση τις οποίες δίνεται η δυνατότητα για την ενεργοποίηση συγκεκριμένων γενετικά εγγεγραμμένων ιδιοτήτων στα ΓΤ φυτά, εφόσον όμως χρησιμοποιηθεί πάνω σε αυτά το συγκεκριμένο πατενταρισμένο χημικό προϊόν της εταιρείας αγροεφοδίων, στην οποία ανήκει ο ΓΤ σπόρος.

Σπόροι, Βιοεξουσία, Κυβερνησιμότητα

Η μεταχείριση των σπόρων από την καπιταλιστική κυριαρχία δεν είναι ξέχωρη αλλά συναρθρώνεται με τις σύγχρονες τεχνικές, που παίρνει η

κυριαρχία αυτή πάνω στους ανθρώπους και την φύση. Για τον έλεγχο των σωμάτων και των πληθυσμών η νεωτερική αυτή μορφή κυριαρχίας εμπλέκει τη ζωή σε όλες τις πτυχές της στη σφαίρα του πολιτικού, γι' αυτό έχει χαρακτηριστεί με τον όρο "βιοεξουσία".

Αν και η τάξη της βιοεξουσίας είναι από τις πλέον εξαναγκαστικές, επιβάλλει έναν ευέλικτο και διαρκώς προσαρμοζόμενο έλεγχο, που μπορεί να περιγραφεί με τον όρο "κυβερνησιμότητα". Με όρους κυβερνησιμότητας η καπιταλιστική κυριαρχία συγκροτεί δομές που πλαισιώνουν το διαθέσιμο εύρος επιλογών για τα παραγωγικά υποκείμενα και τις κοινωνικές ομάδες και δομούν τα δυνατά πεδία δράσεών τους, συγκροτώντας μία συνολική κατάσταση πραγμάτων που δεν έχουν την επιλογή να αποδεχτούν ή να απορρίψουν, επενδύοντας στις ανθρώπινες ικανότητες και δυνατότητες, αντί να τις καταστέλλει. Και αν δεχτούμε τη ρήση του Deleuze ότι κλειδί των σύγχρονων πρακτικών κοινωνικού ελέγχου είναι ο κωδικός με την έννοια της πρόσβασης / αποκλεισμού από το προγραμματισμένο από το κεφάλαιο πλαίσιο δράσης, τότε πράγματι στο πιο μύχιο επίπεδο της ζωής ο έλεγχος δομείται μέσα από την παρέμβαση του κεφαλαίου στον γενετικό κώδικα.

Με βάση τις παραπάνω σκέψεις, αναλύοντας τις σύγχρονες μορφές καπιταλιστικής κυριαρχίας σε σχέση με την παραγωγή / διανομή των σπόρων, βγαίνουν χρήσιμα συμπεράσματα. Οι σπόροι αποτελούν μέσα παραγωγής για τους αγρότες αλλά και, γενικότερα, τη βάση της διατροφής για όλα τα έμβια όντα. Η επιβολή δικαιωμάτων ιδιωτικής ιδιοκτησίας στους σπόρους είναι αναγκαία για τον διαχωρισμό των αγροτών από τα μέσα παραγωγής τους αλλά και, γενικότερα, για τον μετασχηματισμό των σχέσεων κοινωνικής εξουσίας και την επιβολή ελέγχου επί των

πληθυσμών μέσω της διατροφικής εξάρτησης και ανασφάλειας. Η καταστροφή των κοινών των σπόρων αποσαρθρώνει την κουλτούρα του αγροτικού κόσμου, που στηρίζεται στην αυτοδιαχείριση, στον διαμοιρασμό υλικών και γνώσης, στο δέσιμο με τη γη και σε μία άλλη – μη εξουσιαστική αλλά συμβιωτική – σχέση με τη φύση. Η διεργασία αυτή καθιστά τον αγρότη αρκετά ευάλωτο και με κατεστραμμένους τους δεσμούς συνεργασίας και αλληλεγγύης, ώστε να αποτελέσει από παραγωγικό υποκείμενο ένα ελεγχόμενο προσάρτημα στην όλη γεωργική παραγωγική διαδικασία, ο τελικός έλεγχος της οποίας όπως και η άντληση του μεγαλύτερου μέρους της υπεραξίας περνά πλέον στις πολυεθνικές των αγροεφοδίων και των βιοεπιστημών.

Οι Σπόροι και τα Κοινά ως Σύγχρονο Πεδίο Κοινωνικών Αγώνων

Σύμφωνα με τον De Angelis τα κοινά (commons) αποτελούν το πεδίο αγώνα, στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι κοινωνικοί / ταξικοί αγώνες του 21ου αιώνα και θεσμίζονται οι εναλλακτικές στον καπιταλισμό. Σημείο τομής των αγώνων αυτών σε σχέση με την συνθήκη μονομέρεια των αγώνων του πρόσφατου παρελθόντος είναι η συνολική αμφισβήτηση του πλαισίου της βιοεξουσίας και η πάλη για την γενικότερη αυτονομία από τον διευρυνόμενο έλεγχο σε κάθε πτυχή της ζωής.

Οι κοινωνικοί αγώνες γύρω από την ελευθερία των σπόρων έχουν έκδηλα αυτά τα χαρακτηριστικά. Στις 19 Αυγούστου 2013 οι αγροτικές οργανώσεις της Κολομβίας κήρυξαν γενική απεργία και σταμάτησαν να παρέχουν τροφή στις πόλεις (Grain 2013b). Βασική αιτία, μεταξύ άλλων, η Κυβερνητική Απόφαση 970, με την οποία, κατ' επιταγή της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου με τις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κολομβιανή Κυβέρνηση απαγόρευσε στους Κολομβιανούς αγρότες την χρήση πατενταρισμένων σπόρων χωρίς

άδεια καθώς και την ανταλλαγή παραδοσιακών μη πατενταρισμένων σπόρων, αν αυτοί δεν έχουν καταχωρηθεί στον επίσημο εθνικό κατάλογο ποικιλιών φυτών. Η γενική απεργία των αγροτών εξελίχθηκε σε πολυήμερη πανκοινωνική εξέγερση με γενικότερα απελευθερωτικά αιτήματα, όπου υπήρξε εκτεταμένη κρατική βία και τρομοκρατία με πολλούς νεκρούς από την πλευρά του λαού, αλλά τελικά εξανάγκασε στις 6 Σεπτεμβρίου την Κολομβιανή Κυβέρνηση να αναστείλει την ισχύ της Απόφασης 970 για δύο έτη. Ανάλογες κοινωνικές κινητοποιήσεις ενάντια στην νομική αναγνώριση και επιβολή αποκλειστικών ιδιωτικών δικαιωμάτων στους σπόρους δυναμώνουν διαρκώς σε Χιλή, Αργεντινή, Βενεζουέλα και Μεξικό, με

τα αγροτικά και κοινωνικά κινήματα να σημειώνουν σημαντικές νίκες γενικότερης σημασίας. Αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προτείνει σχέδιο Κανονισμού, που περιορίζει περαιτέρω την ελευθερία χρήσης και διαμοιρασμού των σπόρων, ήγειρε τα αντανάκλαστικά της κοινωνίας των πολιτών με εκδηλώσεις διαμαρτυρίες και κινητοποιήσεις σε αρκετά κράτη – μέλη.

Η επαναδιακδίκηση της δημοκρατίας στην παραγωγή τροφής προϋποθέτει την επανάκτηση του δικαιώματος που έχουν όχι μόνο οι άνθρωποι αλλά και όλα τα βιολογικά είδη στο δικό τους μερίδιο τροφής, συμπεριλαμβανομένων των μελλοντικών γενεών. Ζητούμενο λοιπόν

σήμερα αποτελεί η διαχείριση των σπόρων, όχι ως κρατικού / ιδιωτικού, αλλά ως δημόσιου, ελεύθερου και κοινωνικού πόρου, μία χρηστή διαχείριση από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς φορείς (αγροτικές οργανώσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών) με αυτοοργανωμένες τράπεζες σπόρων και πρωτοβουλίες βιολογικής καλλιέργειας χωρίς τη διαμεσολάβηση εξουσιών, που αναπόφευκτα αποβλέπουν στην ιδιωτικοποίηση και στην άντληση ιδιωτικού κέρδους από τους σπόρους. Και είναι ο δρόμος που θα εξασφαλίσει για τη χειμαζόμενη κοινωνία διατροφική αυτάρκεια και ασφάλεια μέσα σε ένα πλαίσιο οικολογικής δημοκρατίας και λιτής αφθονίας.

ΓΤΟ, Πόλεμοι Σπόρων και Πόλεμοι Γνώσης

Vandana Shiva

Τετάρτη, 31 Οκτωβρίου 2012

Ο μόνος λόγος για τον οποίο οι καλλιέργειες έχουν τροποποιηθεί με τις μεθόδους της γενετικής μηχανικής είναι για να κατοχυρώνονται ευρεσιτεχνίες για τους σπόρους και να εισπράττονται δικαιώματα. Εάν κατά την αποικιοκρατία η έννοια της Terra Nullius, των αδέσποτων εδαφών, έδινε τη δυνατότητα στον αποικιοκράτη να καταλαμβάνει γη και εδάφη, μια νέα παράφρασή της, η έννοια της Bio Nullius ή αδέσποτης ζωής χρησιμοποιείται για την επιβολή «δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας» στους σπόρους, τη βιοποικιλότητα και τις μορφές ζωής. Η ζωή ωστόσο δεν είναι αδέσποτη. Οι σπόροι δεν αποτελούν εφεύρεση. Ενσαρκώνουν εκατομμύρια χρόνια βιολογικής εξέλιξης και χιλιάδες χρόνια

πολιτισμικής εξέλιξης και γενετικής βελτίωσης από γεωργούς. Όταν οι πολυεθνικές διεκδικούν πατέντες, στην ουσία «κουρσεύουν» χαρακτηριστικά που έχουν αναπτυχθεί από τη φύση και τους γεωργούς. Ληλατούν και πατεντάρουν το άρωμα του μπασμάτι, τη χαμηλή περιεκτικότητα γλουτένης του ενδημικού μας σιταριού, ιδιότητες κλιματικής αντοχής στα άλατα, τις ξηρασίες και τις πλημμύρες που έχουν αναπτύξει οι γεωργοί μας. Αυτό δεν αποτελεί καινοτομία και εφεύρεση, αλλά βιοπειρατεία. Τα μόνα χαρακτηριστικά που έχουν εισάγει οι πολυεθνικές στα φυτά μέσω της γενετικής τροποποίησης είναι τα τοξικά γνωρίσματα της εντομοαπωθητικής τοξίνης Bt και της ανθεκτικότητας στα παρασιτοκτόνα. Πέρα από το γεγονός ότι είναι τοξικά, τα χαρακτηριστικά αυτά δεν έχουν μειώσει τη χρήση χημικών όπως έχει κατά κόρον υποστηριχθεί. Οι μελέτες μας στην περιοχή Vidharba της Ινδίας δείχνουν ότι η χρήση παρασιτοκτόνων έχει αυξηθεί κατά 13 φορές από την πρώτη εμφάνιση βαμβακιού με την εντομοκτόνο τοξίνη Bt.

Έκθεση που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Environmental Sciences Europe* αποκαλύπτει ότι οι γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες έχουν οδηγήσει σε αύξηση της γενικής χρήσης παρασιτοκτόνων κατά 183 εκατομμύρια κιλά από τη στιγμή που πρωτοχρησιμοποιήθηκαν το 1996 έως το 2011. Αυτό ισοδυναμεί σε αύξηση περίπου της τάξης του 7% τα τελευταία 16 χρόνια.

Τα στοιχεία για την αύξηση της

χρήσης χημικών επιβεβαιώνουν ότι ο ισχυρισμός ότι η τοξίνη Bt στις καλλιέργειες θα περιορίσει τη χρήση εντομοκτόνων και ότι η αντοχή των καλλιεργειών στα παρασιτοκτόνα θα περιορίσει αντίστοιχα τη χρήση τους είναι ψευδής.

Όπως φανερώνει η έκθεση του κέντρου Navdanya για την ελευθερία των σπόρων, με τίτλο «Ο Αυτοκράτορας των ΓΤΟ δεν φοράει ρούχα», οι γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες έχουν οδηγήσει σε νέους τύπους ανθεκτικών ζιζανίων και παρασίτων που απαιτούν μεγαλύτερη χρήση παρασιτοκτόνων και ζιζανιοκτόνων. Περισσότερες από είκοσι πέντε ποικιλίες ζιζανίων σήμερα είναι ανθεκτικές στην ουσία glyphosate, το κύριο συστατικό του παρασιτοκτόνου ευρέος φάσματος «Roundup» της Monsanto και ζητείται από τους γεωργούς να ψεκάσουν Agent Orange, το αποφυλλωτικό που χρησιμοποιήθηκε στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Ο μόνος τρόπος για να μπορέσουν οι πολυεθνικές να επιβάλλουν σπόρους γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στους γεωργούς είναι να αφανίσουν τις εναλλακτικές. Ένας τρόπος είναι με την απαγόρευση της δημόσιας βελτίωσης. Το κύριο ινστιτούτο έρευνας βάμβακος της Ινδίας στην πόλη Nagpur δεν έχει θέσει σε κυκλοφορία ούτε μια νέα ποικιλία στην περιοχή Vidharba αφότου η Monsanto εισήλθε στην αγορά σπόρων βαμβακιού. Η δεύτερη στρατηγική είναι η δέσμευση των τοπικών εταιρειών μέσω συμφωνιών αδειών χρήσης. 60

εταιρείες σπόρων της Ινδίας πωλούν αποκλειστικά βαμβάκι Bt της Monsanto. Η τρίτη στρατηγική είναι η θέση εκτός νόμου των τοπικών σπόρων μέσα από νομοθεσία αναγκαστικής αδειοδότησης και καταχώρισης. Αυτό επιχειρήθηκε το 2004 με το Νόμο περί Σπόρων. Χρειάστηκε να απευθύνουμε έκκληση για πολιτική ανυπακοή υπέρ της ελευθερίας των σπόρων σε ολόκληρη την Ινδία και να συσταθεί κοινοβουλευτική επιτροπή για να μην τεθεί σε ισχύ ο νόμος. Στην Ευρώπη ωστόσο, η νομοθεσία για τους σπόρους ποινικοποιεί ήδη τη βιοποικιλότητα και την αναπαραγωγή από γεωργούς. Για τον λόγο αυτόν, ενώσαμε τις δυνάμεις μας στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Συμμαχίας Πολιτών για την Ελευθερία των Σπόρων, για να πούμε Όχι στις Πατέντες Σπόρων και Όχι σε νόμους σπόρων που προάγουν τους βιομηχανικούς σπόρους και καθιστούν παράνομες τις τοπικές ποικιλίες ανοιχτής επικοινωνίας. Η έκθεση της Παγκόσμιας Συμμαχίας Πολιτών για την Ελευθερία των Σπόρων (www.seedfreedom.in) συντάχθηκε από κοινού από περισσότερες από 120 συλλογικότητες και άτομα και δημοσιεύτηκε την 1^η Οκτωβρίου στο Δελχί. Ένα δεκαπενθήμερο δράσεων πραγματοποιήθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο, από την επέτειο των γενεθλίων του Γκάντι στις 2 Οκτωβρίου έως τις 16 Οκτωβρίου, την Παγκόσμια Ημέρα για τα Τρόφιμα.

Ο σπόρος αποτελεί τον πρώτο κρίκο της διατροφικής αλυσίδας και οι Πόλεμοι Σπόρων οδηγούν αναπόφευκτα σε Πολέμους Τροφίμων. Η πρωτοβουλία της Καλιφόρνια για τη σήμανση των τροφίμων που περιλαμβάνουν ΓΤΟ αποτελεί τον πιο πρόσφατο αγώνα ανάμεσα στο δικαίωμα των πολιτών στη γνώση και την επιλογή και τα συμφέροντα των πολυεθνικών που θέλουν να επιβάλλουν διατροφή με ΓΤΟ.

Όπως επεσήμανε η Alexis Baden-Mayer, Πολιτική Διευθύντρια της Ένωσης Βιοκαταναλωτών (OCA), σε μια δημόσια πολιτική συζήτηση του Occupy Wall Street που πραγματοποιήθηκε στην Ουάσινγκτον αρχές Απριλίου: «Η πρωτοβουλία για την υπερψήφιση Νόμου στην Καλιφόρνια σχετικά με το δικαίωμα

των καταναλωτών να γνωρίζουν τα Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα αποτελεί άμογο παράδειγμα πώς οι κινήσεις από τα κάτω, το 99%, μπορούν να κινητοποιήσουν για να ανακτήσουμε τον έλεγχο της αμερικανικής δημοκρατίας από τους τραμπούκους των πολυεθνικών, το 1%».

Οι Πόλεμοι Σπόρων και οι Πόλεμοι

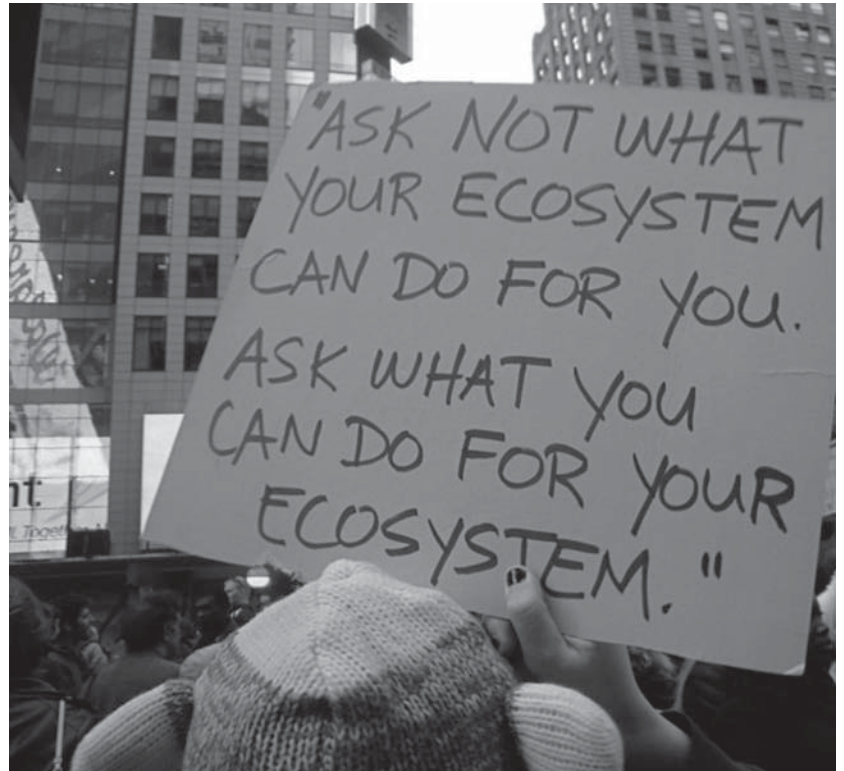
Τροφίμων εξελίσσονται σε πολέμους γνώσης. Μόλις πριν δημιουργηθεί η πρωτοβουλία της Καλιφόρνια, είχε εμφυτευτεί ένα άρθρο σε μέσα κοινωνίας σε ολόκληρο τον κόσμο ότι τα βιολογικά τρόφιμα δεν έχουν οφέλη για την υγεία. Αποδείχθηκε στη συνέχεια ότι οι λεγόμενοι επιστήμονες του Στάνφορντ είχαν κάνει παρόμοια δουλειά για τις μεγάλες καπνοβιομηχανίες κατά τη δημόσια »

διαβούλευση για το κάπνισμα.

Ενώ απατεώνες επιστήμονες χρησιμοποιούνται για την προώθηση ΓΤΟ, ανεξάρτητοι δημόσιοι επιστήμονες που διεξάγουν υψηλής ποιότητας έρευνα για τη Βιοασφάλεια και τις επιπτώσεις ΓΤΟ στην υγεία και το περιβάλλον, μια νομικά δεσμευτική υποχρέωση σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Καρταχένα για τη Βιοποικιλότητα, δέχονται επίθεση από την οργανωμένη μαφία στην υπηρεσία της βιομηχανίας που αυτοπροβάλλονται ως επιστήμονες. Ο Δρ. Árpád Pusztai του ΗΒ εκδιώχθηκε από τη θέση του όταν τα αποτελέσματα της μελέτης που του είχε ανατεθεί από την Κυβέρνηση του ΗΒ έδειξαν ότι ο εγκέφαλος των ποντικών που είχαν χρησιμοποιηθεί για τη διατροφική του μελέτη είχε συρρικνωθεί, το πάγκρεας είχε μεγαλώσει και το ανοσοποιητικό σύστημα είχε καταρρεύσει. Πιο πρόσφατα, μελέτη που δημοσιεύτηκε από το Δρα. Seralini στην επιστημονική εφημερίδα Food and Chemical Toxicology έδειξε ότι:

- Τα ποσοστά θνησιμότητας των ποντικών που τρέφονταν με ΓΤ καλαμπόκι Roundup-Ready ήταν 2-5 φορές υψηλότερα από τα αντίστοιχα του δείγματος ελέγχου.
- Τα θηλυκά ποντίκια παρουσίαζαν απaráδεκτα υψηλή συχνότητα εμφάνισης όγκων στους μαστικούς αδένες (80% έως τη στιγμή του θανάτου τους).
- Τα αρσενικά ποντίκια έπασχαν από σημαντικά επίπεδα ηπατικής και νεφρικής ανεπάρκειας.
- Οι όγκοι ήταν τεράστιοι, ενώ πολλά από τα ζώα έφεραν 3 όγκους τη στιγμή του θανάτου τους.

Το Ανώτατο Δικαστήριο της Ινδίας συνέστησε Τεχνική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για να του υποδείξει τα κενά στην επιστημονική αξιολόγηση βιοασφάλειας Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών. Η επιτροπή εισηγήθηκε μορατόριουμ στις εργαστηριακές δοκιμές όλων των καλλιεργειών ΓΤΟ με τοξίνη Βt, αξιολόγηση των ειδικών προβλημάτων των ανθεκτικών σε παρασιτοκτόνα καλλιεργειών και

απαγόρευση όλων των δοκιμών καλλιεργειών ΓΤΟ για τις οποίες η Ινδία αποτελεί Κέντρο Ποικιλότητας. Οι καλλιέργειες αυτές είναι μεταξύ άλλων οι εξής:

- Δημητριακά και όσπρια: ρύζι, ρεβίθι, μπιζέλι, μαύρο φασόλι, ροβίτσα, ricebean, μαυρομάτικο φασόλι.
- Λαχανικά και βολβοί: μελιτζάνα, αγγούρι, ραπανάκι, κολοκάσι, γιαν (κόνδυλος διοσκορέας).
- Φρούτα: μάνγκο, πορτοκάλι, μανταρίνι, κίτρο, ταμάρινθος.
- Σακχαρώδη, ελαιώδη και ινώδη φυτά: ζαχαροκάλαμο, κοκοφοίνικας, σουσάμι, κάρθαμο, βαμβάκοδεντρο, βαμβάκι Ανατολής, ιούτη, κροταλάρια, κενάφ.
- Μπαχαρικά, τονωτικά, χρωστικές και διάφορα: κάνναβη, μαύρο πιπέρι, αραβικό κόμμα, σανδαλόξυλο, λουλάκι, δέντρο κανέλας, κρότων, μπαμπού.

Το έργο του Ανώτατου Δικαστηρίου είναι να διασφαλίζει τη συνταγματικότητα των πράξεων της εκτελεστικής εξουσίας, της κυβέρνησης. Το λόμπι υπέρ των ΓΤΟ απεύθυνε επιστολή στον Πρωθυπουργό επιχειρώντας να ανατρέψει το έργο του Ανώτατου Δικαστηρίου και της Τεχνικής Επιτροπής του. Αυτό αποτελεί

ανατροπή του συντάγματός μας.

Η Μόνιμη Κοινοβουλευτική Επιτροπή για τη Γεωργία έθεσε τον Αύγουστο προς συζήτηση από τη Λοκ Σάμπχα, τη βουλή της Ινδίας, έκθεση με τίτλο «Καλλιέργεια Γενετικά Τροποποιημένων Διατροφικών Καλλιεργειών – Προοπτικές και Αποτελέσματα». Κατά τη συνέντευξη τύπου για την έκθεση, ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Basudeb Acharia δήλωσε ότι «Η επιτροπή έχει οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι εφόσον είναι έγκυρες οι ανησυχίες για τις ενδεχόμενες και πραγματικές επιπτώσεις ΓΤ καλλιεργειών στα τρόφιμα, τη γεωργία, την υγεία και το περιβάλλον μας, οι ΓΤ καλλιέργειες δεν αποτελούν σωστή λύση για τη χώρα μας». Και πάλι το λόμπι υπέρ των ΓΤΟ απεύθυνε επιστολή προς τον Πρωθυπουργό για την αναίρεση των συστάσεων της Κοινοβουλευτικής επιτροπής.

Εφόσον οι ΓΤΟ μπορούν να διαδοθούν μόνο μέσα από μονοπώλια σπόρων, μέσα από την κατάλυση της δημοκρατίας μας και της ακεραιότητας της επιστήμης και της γνώσης μας, καλύτερα για εμάς να μην υπάρχουν.

Λαμπεντούζα: Το τέλος του δυτικού ανθρωπισμού

Φιλήμονας Πατσάκης

Η αντιμετώπιση της Χρυσής αυγής ως πολιτικού κόμματος του οποίου η απενεργοποίηση θα επιφέρει και την πολιτική αδρανοποίηση των φασιστικών ιδεών και πρακτικών είναι μια σκόπιμη φενάκη. Η σύλληψη της ηγεσίας της Χρυσής Αυγής είναι μια πράξη κενή νοήματος όσο η Αμυδαλέζα μένει ανοιχτή. Σε έναν πολιτικό χρόνο τρομερά πυκνό, συνωθούνται γεγονότα που προσδιορίζουν μια ευρύτατη χρήση του αποκλεισμού ως συγκρότησης νοήματος. Στη Λαμπεντούζα, ένα μικρό νησάκι στη νότια Ιταλία, διαπράχθηκε ένα έγκλημα από αυτά που θα τοποθετούσαμε στην ευρύχωρη φράση «κατά της ανθρωπότητας» αν θέλαμε να το ουδετεροποιήσουμε, 320 νεκροί χωρίς ταυτότητα άνθρωποι ξεβράστηκαν σε μια ακτή του δυτικού πολιτισμού. Οι νεκροί πρόσφυγες προκάλεσαν υποκριτικά κροκοδείλια δάκρυα και επιβεβαίωσαν ότι υπάρχει μόνο μια οδός αντιμετώπισης των προσφύγων, η στρατιωτική. Οι πρόσφυγες που κατάφεραν να επιβιώσουν αντιμετωπίζουν τον νόμο του φασίστα Φίνι που αναγορεύει την μετανάστευση σε έγκλημα και οδηγεί στην πλήρη αποανθρωποποίηση των προσφύγων. Στη Γαλλία η μικρή Λεονάρντα Βιμπράνι οδηγήθηκε από το σχολείο της στο αεροδρόμιο για να απελαθεί από το σοσιαλιστικό καθεστώς του Όλαντ. Η Λεονάρντα είχε γεννηθεί και ζήσει μόνο στη Γαλλία, άρα η απέλασή της είναι ένας επαναπροσδιορισμός της έννοιας του έθνους. Οι απελάσεις στη Γαλλία είναι πλέον

επίσημη πολιτική πρόταση. Στην Ελλάδα είχαμε την υστερία για τον μικρό ξανθό άγγελο που η ύπαρξή του και μόνο στον χώρο των μαύρων διαβόλων Ρομά στοχοποίησε το σύνολο της φυλής. Εύκολοι στόχοι συγκροτούν τον εννοιολογικό πυρήνα μιας νέας συγκρότησης. Δείχνουν όμως και την αδυναμία προσδιορισμού των όρων μιας νέας πολιτικής ταυτότητας. Η άνοδος των ακροδεξιών κομμάτων οφείλεται στο ότι η πολιτική τους ατζέντα έχει υιοθετηθεί πλήρως από την κυριαρχία. Η στρατικοποίηση της θάλασσας της Μεσογείου, η στρατικοποίηση των συνόρων δεν αποτρέπουν τη διάλυση, απλώς απολυτοποιούν τη διαφορά, καθορίζουν πλήρως τον αποκλεισμό.

Σήμερα, όπου ζούμε την εποχή της φθίνουσας εδαφικότητας, όπου τα πρότυπα της οργανωμένης βίας αλλάζουν με πολύπλοκο τρόπο, οργανώνεται και διευρύνεται μια

πολιτική του διαχωρισμού με πολύ εύκολους εχθρούς ως υποκείμενα. Η Ρωσία ως «συλλέκτης εδαφών» οργανώνει πογκρόμ κατά των ισλαμικών πληθυσμών θεωρώντας ότι μπορεί να συντηρήσει την πολιτική της οντότητα επί μακρών. Το κράτος, χάνοντας τη δυνατότητα θετικής συγκρότησης, αδυνατεί να παράγει πολιτική χωρίς τον καθοριστικό ρόλο του φόβου. Μόνη δύναμη ενοποιητική είναι η έννοια της αυθεντίας που παράγει τον νόμο. Το κράτος δεν χρειάζεται να είναι δίκαιο για να παράγει δίκαιο. Ο έλλογος συμβιβασμός των πολιτικών υποκειμένων εφόσον δεν μπορεί να γίνει πλέον σε οικονομική βάση γίνεται με βάση την έννοια της ασφάλειας που περικλείει την ανάγκη ουσιαστικής ομοιογένειας για τη συγκρότηση του απαραίτητου ζωτικού χώρου. Η ομοιογένεια όμως πρέπει να έχει σαφή θέση εξάλειψης της ετερογένειας. Οι φασίστες γνώριζαν ότι ο ιταλικός λαός θα μπορούσε »

να διατηρήσει τον συγκεκριμένο τρόπο του εθνικού του μόνο με την επίδειξη μιας πολιτικής βούλησης. Αυτή η πολιτική βούληση όφειλε να στηριχθεί στο ότι ο εχθρός είναι μια υπαρξιακή απειλή, η οποία εξέφραζε έναν άλλον τρόπο εθνικής ύπαρξης. Σήμερα ο εχθρός παίρνει πάλι αυτήν τη μορφή και καθορίζει έναν διαφορετικό τρόπο ζωής εν συνόλω. Τι γίνεται όμως σήμερα που το volk δεν μπορεί να ταυτίσει τον εαυτό του με το κράτος; Για να συνοψίσουμε, μέχρι τώρα η ταυτότητα του λαού ως πολιτική μονάδα συγκροτούνταν συνταγματικά μέσω της εθνικής του βούλησης να διακρίνει τον φίλο από τον εχθρό και κυρίως από την αντιπροσώπευση αυτής της πολιτικής ενότητας μέσω της εκάστοτε κυβέρνησης. Όμως το τέλος των κρατικών υποσχέσεων έχει δημιουργήσει ένα τρομερό πολιτικό κενό, στο οποίο η μορφή του πρόσφυγα είναι μια τρομερή απειλή.

Μπορούμε σε όλο αυτό το ζοφερό περιβάλλον να δούμε και κάποιες διαφορές από την εποχή της Βαϊμάρης; Πράγματι, υπάρχει μια θετική και μια αρνητική διαφορά. Η θετική είναι ότι το κράτος δεν μπορεί πλέον να παρέχει τους όρους της διαβίωσης και η συγκρότησή του ως μηχανισμός θεσμοποίησης ταυ-

τοτήτων αμφισβητείται ανοιχτά. Το αρνητικό έγκειται στο ότι υπάρχει μια καθολική αποδοχή των φασιστικών όρων συγκρότησης της ταυτότητας που αλλάζει το εξουσιαστικό παράδειγμα σε όλο τον δυτικό κόσμο. Ο κόσμος που αναδύεται είναι ένας κόσμος όπου η διαφορά γίνεται καταστατική. Η συνάρθρωση των διαφορών παράγει πλέον ταυτότητες που εν πολλοίς διαταράσσουν την ουσία της εθνικής συγκρότησης της νεωτερικότητας. Το κοινωνικό δεν κυβερνάται από μια έσχατη νομοτέλεια. Οι συσχετισμοί εξουσίας είναι πολλαπλά ρευστοί και όσο η κατάσταση εξαίρεσης επεκτείνεται, τόσο παράγονται ρωγμές προς επίλυση. Η διαδικασία της καταστολής είναι σήμερα μια εύκολη πολιτική συνθήκη επιβίωσης του πολιτικού περιεχομένου της κυριαρχίας, ενώ το βασικό της πρόβλημα είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει ένα καθολικό σημείο εκκίνησης. Οι σύγχρονοι κοινωνικοί σχηματισμοί δεν διαθέτουν ένα μόνο κέντρο δόμησης, αλλά πολλαπλά σημεία συνάρθρωσης σε ένα περιβάλλον πολλαπλών ανταγωνισμών.

Επίσης θα πρέπει να τονιστεί ότι η ίδια η ουσία του μετανάστη εμπεριέχει μια διεύρυνση της πολιτικής σύγκρουσης, κι αυτό συμβαίνει διότι η κουλτούρα του και η πολιτική του

θέση συνιστούν μια ουσιαστική ρωγή στη διαδικασία συγκρότησης της εθνικής ταυτότητας. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που επικαλείται το ασαφές πλαίσιο της συγκρότησης του έθνους με βάση το αίμα, ειδικά για την περίοδο που ζούμε, είναι μια απόφαση σταθμός.* Ο πολίτης είναι μέσα στο σπίτι του, στον αυλακωτό χώρο της μορφής κράτος, ενώ οι νομάδες καταλαμβάνουν τους λείους χώρους των μη κρατικών σχέσεων. Θα πρέπει να πούμε ότι σήμερα έχει αλλοιωθεί αυτή η συνθήκη για δύο λόγους. Ο πρώτος έχει να κάνει με την παρουσία του μετανάστη που διαρρηγνύει την έννοια του έθνους κράτους, και έτσι δημιουργεί χώρους πολλαπλούς τοπικούς χώρους που λειάνονται γρήγορα. Ο δεύτερος είναι η διαρκής επέκταση της κατάστασης εξαίρεσης που παράγει κενούς διεκδικούμενους χώρους, καθώς διαλύει τη νομική υπόστασή τους.

Το βασικό πρόβλημα στην πολιτική απέναντι στον μετανάστη είναι ότι αγνοεί τη βασική συνθήκη, δηλαδή όχι απλώς την έλλειψη αποδοχής της συνείδησης του «άλλου» ως πλήρους υποκειμένου, αλλά και τη λειτουργία του σε ένα νομικό κενό. Αυτή η συνθήκη καθιστά και την ταυτότητα του μετανάστη την καθοριστική πρόκληση για το έθνος κράτος. Ο μετανάστης είναι ταυτόχρονα φορέας της συνολικής κρίσης ταυτότητας του έθνους κράτους και μια ρωγή στην ηθική συγκρότηση του πολιτισμού, μια σοβαρή κρίση της οποίας η πολιτική λύση είναι και μια επίπονη διαδικασία επαναπροσδιορισμού όλων των πολιτικών συνθηκών. Όλες οι συνθήκες ενσωμάτωσης στην ευρωπαϊκή μοντερνικότητα έχουν αρχίσει να εκφυλίζονται τη στιγμή που θα θεωρούσαν ότι έπρεπε να γιορτάζουν τον θρίαμβό τους. Μέρος της μάχης, λοιπόν, είναι η ανάγκη να βγούμε σε ένα ανοιχτό πεδίο και όχι σε μια ιεραρχική δομή καθορισμένων ταυτοτήτων, να υπονομεύσουμε κάθε εξαναγκαστική ρύθμιση που τοποθετεί την κάθε

διαφορά (φυλετική, σεξουαλική, θρησκευτική κτλ) σε ένα πρόβλημα προς επίλυση. Είναι φανερό ότι το «με τους μετανάστες» και όχι «για τους μετανάστες» επεκτείνεται ραγδαία σε κάθε συνιστώσα δράσης και αυτό γιατί είναι πασιφανές ότι η πολιτική των αιτημάτων έχει φτάσει στα όριά της και δεν μπορεί να παράγει όχι μόνο ένα χειραφετικό συμβάν, αλλά ούτε μια μεταρρυθμιστική συνθήκη.

Το αναδυόμενο υποκείμενο στέκεται και πάλι μπροστά στη συγκρότηση του εαυτού με την ίδια ένταση που στεκόταν ο άνθρωπος, όταν ο Νίτσε αναφώνησε «ο Θεός πέθανε». Δεν μπορούμε να αρνηθούμε την ανάγκη για επιλογές και για τη νέα μετα-εθνική υπευθυνότητα που διαλύει την ηθική αναγκαιότητα. Θα πει ο Agamben: «η καινοτομία της επερχόμενης πολιτικής συνίσταται στο ότι δεν θα είναι ένας αγώνας για την κατάκτηση και τον έλεγχο του κράτους, αλλά ένας αγώνας ανάμεσα στο κράτος και το μη κράτος». Η διάσταση του αποκλεισμού είναι πολύ βαθιά στη νεωτερική Ευρώπη. Οι ευρωπαϊκοί λαοί, ως χριστιανοί αρχικά και ως «πολιτισμένοι» αργότερα, αναδεικνύονται σε υποκείμενα της νέας παγκόσμιας δικαϊκής τάξης, ενώ οι μη ευρωπαϊκοί λαοί, ως μη χριστιανοί και «απολίτιστοι», καταδικάζονται σε αντικείμενά της. Στην καταστατική και βίαιη τομή που όρισε το μη ευρωπαϊκό έδαφος σε αποικιακό, δημιουργείται ένα βαθύ νομικό προηγούμενο.

Η ιστορική διαδρομή, που ήθελε από έναν ανομοιογενή πληθυσμό να παράγει έναν λαό, μπορεί πλέον να αποδομηθεί, και μάλιστα όχι από μια παγκόσμια διακυβέρνηση αλλά από την έκρηξη μια πολύπλοκης έκφρασης της καταπίεσης, από τη ρήξη με τις κατεστημένες ταυτότητες. Η συγκρότηση εθνικής ιστοριογραφίας και εθνικού αφηγήματος, η μεταβίβασή τους μέσω της εκπαίδευσης και η οργάνωση μιας ιστορικής κουλτούρας με σύμβολα, γιορτές και επετείους, που ήταν μια ιδιαίτερα βίαιη ενέργεια, χάνει τη λειτουργικότητά της και

γίνεται οριστικά αντικείμενο μιας κοινωνικής μάχης εκ νέου. Η κυριαρχία αδυνατεί πλέον να καταστήσει σαφή την πολιτιστική της πρόταση και περιορίζεται στον φόβο. Έτσι όμως αδειάζει το κοινωνικό πεδίο από τους συμβολισμούς των δυνατοτήτων και των προοπτικών μιας ένταξης, δεν μπορεί να μεταφράσει την πολυπλοκότητα αλλά μόνο να την καταστείλει.

Η Hannah Arendt μας εξηγεί διεξοδικά γιατί η φιγούρα του πρόσφυγα αποτελεί μια φιγούρα ορόσημο της κρίσης του διαφωτιστικού παραδείγματος: «Η αντίληψη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η οποία θεμελιώνεται πάνω στην υποτιθέμενη ύπαρξη ενός καθεαυτού ανθρώπινου όντος, καταρρέει αμέσως μόλις εκείνοι που την επαγγέλλονταν βρουν μπροστά τους ανθρώπους οι οποίοι έχασαν κάθε άλλη ιδιότητα και ειδική σχέση, εκτός από το καθαρό ιδεολογικό σχήμα ότι είναι άνθρωποι». Αξίζει να σημειωθεί ότι εδώ φαίνεται και το εύρος της αμφισημίας του ορισμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη. Η ισχύς αυτού του «και» είναι καταλυτική. Σήμερα όμως αυτή η ειδική σχέση καταργείται για ολόένα και αυξανόμενα κοινωνικά σύνολα, και έτσι δημιουργείται μια ευρύτατη ζώνη αδιακρίσιας, την οποία επιθυμεί να

καταλάβει η αστυνομία. Επειδή δεν υπάρχουν ηθικές αξίες και δικαιώματα που να είναι αιώνιες εξαγγελίες και που δεσμεύουν μεταφυσικά τον νομοθέτη, αλλά είναι ιστορικές λειτουργίες που συνάδουν με μια εγγραφή της ζωής στο δίκαιο, οφείλουμε να δώσουμε στα κινήματα την ώθηση για να αναχαράξουν όλους αυτούς τους ορισμούς πάνω στην κινούμενη άμμο των κοινωνικών διεργασιών. Η ταύτιση της γέννησης με την ένταση σε μια πολιτική τάξη δείχνει τα όριά της. Το καθαρό γεγονός της γέννησης δεν μπορεί, πλέον, να αποτελεί πηγή και φορέα δικαιωμάτων. Τα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα της ύπαρξης είναι αυτά που πρέπει διαρκώς να ανασκευάζουμε, μακριά από τον μονόλογο των εξουσιαστικών δομών.

Ο υπήκοος μετατράπηκε σε πολίτη και αυτή η μεταφορά έδωσε τη δυνατότητα στην κυριαρχία να αποφαίνεται επί της ζωής. Η αρχή της γέννησης και η αρχή της κυριαρχίας ενώθηκαν για να συγκροτήσουν το θεμέλιο του έθνους-κράτους. Μέρος της συνολικής κρίσης του περιοχόμενου του έθνους-κράτους είναι και η ρωγμή που εμφανίζει αυτή η σχέση ζωής και εξουσίας. Ένας από τους πιο σημαντικούς φορείς της ρωγμής αυτής είναι ο μετανάστης που φέρει εντός του »

τη διάλυση της ιθαγένειας. Η γέννηση στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι το έθνος και επομένως δεν μπορεί να αγνοηθεί, αλλά να καταταγεί σε μια ζώνη αδιακρίσιας. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η νεαρή Λεονάρντα απελάθηκε σε ένα έθνος του οποίου την ύπαρξη στην ουσία αγνοούσε και του οποίου τη γλώσσα δεν μιλάει καθόλου. Η εθνοκοσσιαλιστικής έμπνευσης απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας στο θέμα της ιθαγένειας είναι μια λύση ανάγκης για την εξουσία. Το δίκαιο του αίματος και του εδάφους αναπροσαρμόζονται για να δώσουν μια ανάσα σε ένα διαλυμένο σύνολο κοινωνικά απρόθυμων. Η ουσία του «άλλου» είναι αποκρουστική και επικίνδυνη, διότι η ουσία της είναι τόσο κοντά στον καθένα χωριστά. Η κοινωνία παρακολουθεί το κατώφλι, καθώς αυτό μετατοπίζεται διαρκώς για να συμπεριλάβει όλο και περισσότερα σύνολα, εκ των οποίων φυσικά ο μετανάστης είναι ο πιο εύκολος στόχος. Η πολιτική των κινημάτων όμως πρέπει να παραμείνει στο πλαίσιο της ιθαγένειας για όλους, καθώς αυτό το πλαίσιο αποδιοργανώνει τους όρους της καταστολής και απελευθερώνει κομμάτια του αποκλεισμού από τον φόβο. Οι ναζί οδήγησαν τους εβραίους στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, αφού πρώτα τους είχαν πλήρως αποεθνικοποιήσει. Σήμερα η αντίστοιχη

απόπειρα περιλαμβάνει ήδη τους πρόσφυγες, όμως η σύγκρουση των ταυτοτήτων είναι πλέον μια ευρύτατη μάχη για την έννοια του πολίτη και τη δυνατότητα της εξουσίας να εκφέρει αυτήν την έννοια ως απόφαση. Ο πρόσφυγας είναι μια έννοια όριο, που θέτει σε ριζική κρίση τις θεμελιώδεις κατηγορίες του έθνους-κράτους και του ανθρώπου-πολίτη.

Η φονευσιμότητα δημιουργεί ένα νέο υποκείμενο που διαρρηγνύει περαιτέρω τα σύνορα και εναποθέτει τις ρωγμές τους στη σφαίρα του κοινωνικά ορατού. Η κατάργηση των συνόρων και η οριστική απόρριψη τους γίνονται αντικείμενο μιας εσωτερικής κοινωνικής ανάλυσης, γίνονται τμήματα των κινημάτων των πλατειών. Αυτό συμβαίνει διότι στα κινήματα υπάρχει ένα οριστικό διακύβευμα: ο ουσιαστικός επανακαθορισμός της έννοιας και της ουσίας του δημόσιου χώρου. Γι' αυτό και τέθηκε ως καθοριστικός παράγοντας αυτή η νέα συμπερίληψη, γι' αυτό και η συμπλήρωση του κινήματος των πλατειών οριοθετεί μια εντελώς διαφορετική πολιτική συγκρότηση και θέτει επιτακτικά την έννοια του μη αποκλεισμού.

* Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε αντισυνταγματικό τον νόμο Ραγκούση για την ιθαγένεια και το σκεπτικό του επιδιώκει να τονίσει την αναγκαιότητα να επανακαθοριστούν οι πολιτικοί δεσμοί του έθνους με μοναδικό κριτήριο τον νόμο του αίματος.

Μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα από τον χρυσαυγίτη Γιώργο Ρουπακιά, ένας λόγος έντονα εθνικός και σεξιστικός ξαναβγήκε στην επιφάνεια. Ένα και μόνο περιστατικό φαίνεται να μοιάζει αρκετό κάθε φορά για να αρθρώνονται ρατσιστικοί, σεξιστικοί, εθνικιστικοί λόγοι. Το είδαμε και στην πρόσφατη περίπτωση της μικρής σιγγάνας από τα Φάρσαλα. Τα μίντια και όσοι/όσες αρθρώνουν δημόσιο λόγο, αναφερόμενοι στο περιστατικό της δολοφονίας του Παύλου Φύσσα επικεντρώνονταν στην εθνικότητά του από τη μια και στην λεβεντιά του από την άλλη. Μια λεβεντιά που συνδέεται με την ελληνική καταγωγή του. Δεν θα ήταν υπερβολή αν ισχυριζόμασταν ότι τόσο η αναπαραγωγή σεξιστικών λόγων όσο και εθνικών βάζουν τον φασισμό από την πίσω πόρτα.

Πρωτοσέλιδα και άρθρα εφημερίδων, εκπομπές στο ραδιόφωνο εστιάζουν στην εθνικότητα κάνοντας φανερό τον εθνικό διαχωρισμό και εκφράζοντας την αγανάκτηση: «Ε όχι και Έλληνας». Χαρακτηριστικό στα τόσα που κυκλοφόρησαν εκείνες τις μέρες είναι και το πρωτοσέλιδο της ηλεκτρονικής έκδοσης της εφημερίδας «Ποντίκι» την Πέμπτη 19/03:

*«Πάντα οι ναζί σκότωναν Έλληνες»
«Η πρώτη δολοφονία Έλληνα δείχνει την επόμενη μέρα».*

Όπως και το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Μακεδονία»:

«Κατακραυγή για το πρώτο αίμα».

Γιατί η δολοφονία του Έλληνα να δείξει την επόμενη μέρα; Η ζωή του Έλληνα μετράει περισσότερο από του μετανάστη; Αν κρίνουμε από το δημοσίευμα, μάλλον η απάντηση είναι ναι. Δολοφονίες μεταναστών, καθημερινή βία, εκφοβισμός γινόταν κάθε μέρα. Πρώτο αίμα; Πριν δολοφονηθεί ο Φύσσας είχε χυθεί πολύ αίμα. Αίμα μεταναστών που έτυχε απλά να βρεθούν στο διάβα τους. Ευτυχώς υπήρξαν φωνές που το θύμισαν σε όσους το ξέχασαν και που το γνωστοποίησαν σε όσους έκαναν ότι δεν το ήξεραν. Κάθε μέρα οι Έλληνες ποτίζονταν και συνεχίζουν να ποτίζονται όλο και πιο πολύ με το δηλητήριο του εθνικισμού και του ρατσισμού. Όχι μόνο από τα «σοβαρά» μίντια που έστρωναν το δρόμο της Χρυσής Αυγής, αλλά και από τη

Χύθηκε αίμα Έλληνα... Ήταν Λεβέντης...

Ελιάνα Καναβέλη

σκληρή κοινωνική πραγματικότητα τους. Όχι, δεν είναι άλλοθι για κανέναν η φτώχεια για να σκύψει το κεφάλι του σε κάθε είδους φασισμό. Για να γίνεις φασίστας, για να υποστηρίζεις τον φασισμό, για να ψηφίζεις Χρυσή Αυγή σημαίνει ότι αλλού είσαι φτωχός. Είσαι φτωχός στην απόκτηση παιδείας. Είσαι πνευματικά ενδεής και αυτό είναι ό,τι χειρότερο για έναν άνθρωπο. Αναζητάνε όλοι τα αίτια της ανόδου του φασισμού και της Χρυσής Αυγής. Η απάντηση για μένα είναι απλή έχοντας την «ευκαιρία» (δυσάρεστη) να συνομιλώ σε καθημερινή βάση με μια χρυσαυγίτισσα. Η κυρία αυτή είναι 40 ετών, κάτοικος βορείων προαστίων, πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ. Από το προφίλ της λοιπόν δεν προκύπτει καμιά ανάγκη, τουλάχιστον οικονομική, για να υποστηρίξει τη Χρυσή Αυγή. Επίσης έχει τελειώσει μια σχολή που αν μη τι άλλο σου διδάσκει ιστορία αλλά και τον ανθρωπισμό. Είναι τυπικά λοιπόν μορφωμένη. Έλα όμως που αυτή η μόρφωση, η μόρφωση που παίρνουμε από το σχολείο, το πανεπιστήμιο δεν είναι αυτή που κάνει τη διαφορά. Αλλιώς αυτή η κυρία θα έπρεπε να είναι ενάντια στον φασισμό. Το αντίθετο όμως. Ελκύεται από τον ψευτοσοσιαλισμό, τη θρασυδειλία (χαρακτηριστικά και της ίδιας) όπως επίσης και από την εξωτερική εμφάνισή τους. Προφανώς το παράδειγμα της κυρίας αυτής δεν μπορεί να γενικευθεί. Όμως αποτελεί μια ένδειξη για το προφίλ των υποστηρικτών του φασισμού.

Όπως λέει ο Μάνος Χατζιδάκης σε κείμενο που έγραψε το Φεβρουάριο του 1993:

«Η μόνη αντιβίωση για την καταπολέμηση του κτήνους που περιέχουμε είναι η Παιδεία. Η αληθινή παιδεία και όχι η ανεύθυνη εκπαίδευση και η πληροφορία χωρίς κρίση και χωρίς ανήσυχη αμφισβητούμενη συμπερασματολογία. Αυτή η παιδεία που δεν εφησυχάζει ούτε δημιουργεί αυταρέσκεια στον σπουδάζοντα, αλλά πολλαπλασιάζει τα ερωτήματα και την ανασφάλεια. Όμως μια τέτοια παιδεία δεν ευνοείται από τις πολιτικές παρατάξεις και από όλες τις κυβερνήσεις, διότι κατασκευάζει ελεύθερους και ανυ-

που δημιουργεί ελεύθερους και ανυπότακτους πολίτες και ούτε καν μυηθήκαμε στο άλλο, στο διαφορετικό, το ωραίο, το απελευθερωτικό. Μάθαμε καλά πώς να υπηρετούμε το Σύστημα και καθόλου την έννοια της ελευθερίας. Ένα μεγάλο ποσοστό αυτών που αυτοπροσδιορίζονται ως Έλληνες δεν κατάφεραν να ξεκλειδώσουν τις πόρτες και να αναζητήσουν την Ελευθερία και έμειναν εγκλωβισμένοι στην αμάθειά τους. Να λοιπόν πώς εξαπλώνεται ο φασισμός, πώς διαποτίζει την κοινωνία. Σαφώς και ο φασισμός είναι πολυσύνθετο φαινόμενο και συνδυασμός παραγόντων οδηγούν σε αυτό. Όμως

πότακτους πολίτες μη χρήσιμους για το ευτελές παιχνίδι των κομμάτων και της πολιτικής. Κι αποτελεί πολιτική «παραδόση» η πεποίθηση πως τα κτήνη, με κατάλληλη τακτική και αντιμετώπιση, καθοδηγούνται, ιθασεύονται.

Δυστυχώς όμως, εμείς διδαχθήκαμε την άλλη Παιδεία, όχι αυτή

κόμβος συνάντησης όλων αυτών των παραγόντων είναι κατά τη δική μου ταπεινή άποψη η απουσία Παιδείας.

Παράλληλα και με αφορμή τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα παρατηρήθηκε η ανάδυση ενός σεξιστικού, ιδιαιτέρως αρρενωπού λόγου. Σε τηλεοπτικές εκπομπές »

ειδησεογραφικού περιεχομένου ⁽¹⁾, εκεί που στήνονται οι πρώτες δίκες ακούσαμε διάφορα τέτοια σχόλια τόσο από φίλους, αυτόπτες μάρτυρες όσο και από δημοσιογράφους: «Ήταν άνδρας, δεν ήταν φλώρος». «Προστάτεψε τις κοπέλες και τους φίλους του». «Θυσιάστηκε για τους άλλους». «Ήταν λεβέντης. Να το ξέρει ο πατέρας του, ο γιος του δεν ήταν κότα και φλώρος». Αυτά και άλλα παρόμοια ακούγονταν συνέχεια όχι μόνο από τα μίντια αλλά και από τα στόματα ανθρώπων που ξεκλείδωσαν κάποιες πόρτες ελευθερίας, έχουν χάσει όμως, για πάντα μάλλον, τα κλειδιά που ξεκλειδώνουν τις πόρτες του σεξισμού. Γιατί να εστιάσουμε σε αυτά τα χαρακτηριστικά του; Γιατί να τον «ντύσουμε» με όλα αυτά τα επίθετα που συμβάλλουν στην κατασκευή του αρρενωπού, δυνατού, λεβέντη Έλληνα. Ήταν αυτό που ήταν και το βασικό του χαρακτηριστικό ήταν η αντίστασή του στον φασισμό που εκφραστής του στο παρόν εθνικό συγκείμενο είναι η Χρυσή Αυγή. Η αναπαραγωγή από τα ΜΜΕ λόγων φίλων του Παύλου Φύσσα αλλά και άλλων είναι χαρακτηριστικά για τον απροκάλυπτο σεξισμό:

«Τότε μας την έπεσαν 40 άτομα. Φύγαμε από την απέναντι πλευρά και μας κυνήγησαν. Μας φώναζαν “κότες”. Ημασταν μόνο επτά άτομα κι είχαμε δύο κοπέλες μαζί μας. Ο Παύλος έμεινε πίσω και άρχισαν να τον χτυπούν. Αυτός που τον δολοφόνησε το έκανε επειδή τον χτυπούσε και δεν έπεφτε. Του έριξε δύο μαχαιριές, μια στην κοιλιακή και μία στην καρδιακή χώρα». ⁽²⁾

«Είχαμε δύο κοπέλες μαζί μας». Οι κοπέλες έπρεπε να προστατευθούν καθώς οι ίδιες από ό,τι προκύπτει, όχι μόνο από τα λεγόμενα του φίλου του Φύσσα αλλά και από δημοσιεύματα που αναπαρήγαν παρόμοιους λόγους, δεν μπορούν από μόνες τους. Διαρκώς λοιπόν αναπαράγεται το αφήγημα του δυνατού, του λεβέντη που έμεινε πίσω για να προστατέψει τις αδύναμες κοπέλες αλλά και τους άλλους που οι φασίστες τους φώναζαν «κότες». Ε όχι. Αλήθεια όχι. Δεν απεχθανόμαστε και πολεμάμε τον φασισμό για να τον βάζουμε από την

πίσω πόρτα. Ο σεξισμός είναι διάχυτος και όποιος/όποια δεν τον βλέπει εθελουφυλεί. Ο σεξισμός είναι απόρροια μιας κουλτούρας που υποτιμά τις γυναίκες είτε μέσα από τον λόγο είτε μέσα από τις πράξεις. Ο λόγος που αναδύθηκε εκείνες τις μέρες, επικεντρωμένος στα αρρενωπά χαρακτηριστικά του Φύσσα, πότισε λίγο ακόμη την αγριάδα ⁽³⁾ του σεξισμού. Στην αναφορά επίσης στη γυναίκα αστυνομικό ΔΙΑΣ που επενέβη στο περιστατικό δεν υστερεί σε σεξισμό. Ιδού μια τέτοια αναφορά και τα συμπεράσματα δικά σας.

Τίτλος: Η όμορφη Αγγελική που έπιασε τον φονιά ⁽⁴⁾

«Πιο άντρας από τους άντρες, η Αγγελική της Ομάδας ΔΙΑΣ που βρέθηκε μπροστά στο περιστατικό της δολοφονίας του 34χρονου μουσικού από τη Νίκαια, δεν δίστασε να επέμβει στην αιματηρή συμπλοκή και να ακινητοποιήσει τον δράστη, την ώρα που το σύμπαν γύρω της είχε παγώσει».

Φαίνεται ότι δύσκολα θα απαλλαγούμε από τον σεξισμό, τον ρατσισμό, την ετεροκανονικότητα. Όλες αυτές τις κυρίαρχες αφηγήσεις και πράξεις που μας υψώνουν κάγκελα. Όταν μιλάμε για ατομική και κοινωνική απελευθέρωση δεν μπορούμε να δεχόμαστε όλα αυτά στη σιωπή και πόσο μάλλον να τα αναπαράγουμε. Αν μη τι άλλο, δείχνει την πνευματική αλλά και την πολιτική μας ένδεια.

Η δολοφονία του Φύσσα θέλω να πιστεύω ότι σηματοδότησε ένα καινούριο ξεκίνημα και νοηματοδότησε μια διαφορετική οπτική στην αντιφασιστική δράση. Μια δράση που θα εναντιώνεται σε κάθε λογής φασισμούς που ξεπηδάνε σαν τα κεφάλια της λερναίας Ύδρας. Όπως αναφέρει ο Φουκώ ⁽⁵⁾: «Γιατί ο στρατηγικός αντίπαλος είναι ο φασισμός Και όχι μόνο ο ιστορικός φασισμός, ο φασισμός του Χίτλερ και του Μουσσολίνι –ο οποίος στάθηκε ικανός να κινητοποιήσει και να χρησιμοποιήσει την επιθυμία των μαζών τόσο αποτελεσματικά– αλλά επίσης ο φασισμός μέσα σε όλους μας, μέσα στα

κεφάλια μας και στην καθημερινή μας συμπεριφορά, ο φασισμός που μας προκαλεί και μας κάνει να αγαπάμε την εξουσία, να επιθυμούμε ακριβώς αυτό το πράγμα που μας κυριαρχεί και μας εκμεταλλεύεται».

Μπορεί κάποιος/κάποια να ισχυριστεί ότι η επισήμανση τέτοιου είδους συμπεριφορών και πρακτικών στην καθημερινότητά μας είναι σαν να κοιτάμε το δένδρο και όχι το δάσος. Σε αυτούς/αυτές λοιπόν απαντάμε ότι τόσο ο εθνικισμός όσο και ο σεξισμός μαζί με τη διεκδίκηση της ελευθερίας είναι δέντρα μέσα στο δάσος και να τα βλέπουμε!

1. Εκπομπή Νίκου Ευαγγελάτου στον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΪ, στις 20/09/2013.

2. Συνέντευξη φίλου του Παύλου Φύσσα στον ραδιοτηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΪ στις 18/09/2013.

3. Η αγριάδα είναι ένα πολυετές φυτό χαμηλής ανάπτυξης, το οποίο αποτελεί σε ορισμένες περιοχές ζιζάνιο, δύσκολο να ξεριζωθεί, κάτι σαν τον σεξισμό μπορούμε να πούμε.

4. Ανυπόγραφο άρθρο στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Έθνους, δημοσιευμένο στις 22/09/2013: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63891718>

5. Απόσπασμα από τον πρόλογο του Μ. Φουκώ στην αμερικανική έκδοση του G. Deleuze-F. Guattari, “Anti-Oedipus. Capitalism and Schizophrenia”, University of Minnesota Press, Minneapolis 2000 [1977], σελ. xii-xiv. Επίσης, M. Foucault, “Dits et Ecrits II”, 1976-1988, Paris, Gallimard, 1994, σ. 133-136. Αναδημοσίευση από την ηλεκτρονική διεύθυνση: http://koinoniko-ergastirio.blogspot.gr/2012/11/blog-post_7508.html

Π

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ανταποκρίσεις από τα Κινηματογραφικά Φεστιβάλα Καννών και Βενετίας

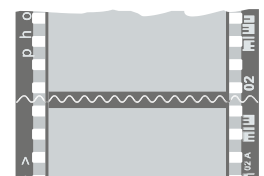
Γιάννης Ραουζαίος

Ένας Πύργος στην Ιταλία λέγεται το με πάρα πολλά βιογραφικά στοιχεία φίλμ της εξαιρετικής ηθοποιού Β. Μ. Τεντέσκι, που σκιαγραφεί την άνοδο και την πτώση μιας μεγαλοαστικής οικογένειας. Η ίδια η Τεντέσκι κατάγεται από μια τέτοια οικογένεια και, μάλιστα, τόσο αυτή όσο και η αδερφή της Κάρλα Μπρούνι είχαν

αναγκαστεί να μετακομίσουν μικρές για ένα διάστημα στο εξωτερικό, καθώς υπήρχαν φόβοι για απαγωγή τους τη δεκαετία του 70 από τις Ερυθρές Ταξιαρχίες! Μπορεί να μην μιλάμε για ένα έργο - τομή στο νέο ευρωπαϊκό σινεμά αλλά αναγνωρίζουμε απόλυτα την ευθύτητα και τη δύναμη που η ματιά της μας μεταφέρει!

Στό "Κινήσεις στο Σκοτάδι" η Κέλλυ Ράινχαρτ στρέφεται για την έμπνευση της στο "Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Γής" και στον οικοαναρχισμό, για να μας μιλήσει για τον ρομαντισμό που ελλοχεύει στις καρδιές νέων ανθρώπων των δυτικών κοινωνιών και που μέσα στο γενικό κλίμα τίτλων κοινωνικού

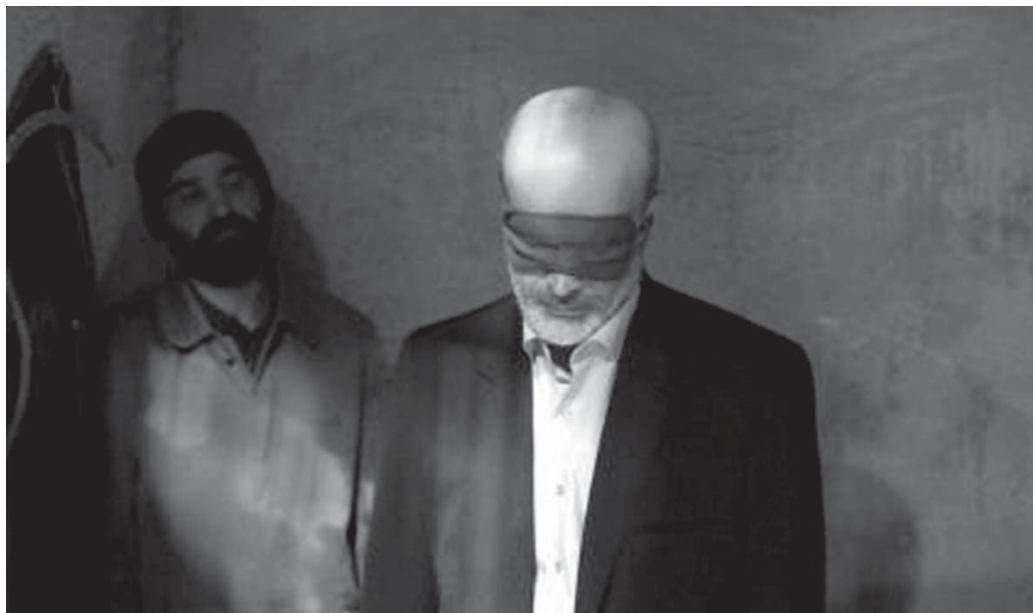

τέλους και τις νεοδαρβινικές επιλογές της παγκόσμιας βιοεξουσίας μπορεί να οδηγηθούν σε εξτρεμιστικές επιλογές, αγνοώντας μέσα στη γενική πλήξη - σήψη τις τραγικές συνέπειες που μπορεί να οδηγήσει αυτούς και την νιότη τους! Με αφαιρετικότητα, εμμονή στην κινηματογραφική λεπτομέρεια και το βλέμμα ενός πραγματικού δημιουργού, η Ράινχαρτ, άφησε το στίγμα της στην κρουαζέτ φέτος και είμαι βέβαιος πως το ίδιο θα γίνει και στην Θεσσαλονίκη!

Στό εξαιρετικό "Τα Χειρόγραφα δεν Καίγονται", του σε απαγόρευση εξόδου από το Ιράν, και για ένα διάστημα έγκλειστου, Μουχαμάντ Ρασούλφ, αποκαλύπτεται ο σκοτεινός και ολοκληρωτικός χαρακτήρας μιάς θεοκρατίας που ενώ ξεκίνησε σαν μια αυθεντική λαϊκή επανάσταση, όπως συχνά συμβαίνει, τον έλεγχο πήραν σύντομα ολοκληρωτικές δυνάμεις, οι οποίες συνέτριψαν και έπνιξαν στο αίμα ή έθαψαν στις φυλακές κάθε ανεξάρτητη φωνή. Ο Ρασούλφ μας δίνει με μοναδικό τρόπο την ιστορία δύο δολοφόνων, που δέχονται την εντολή να σκοτώσουν κάποιον χωρίς ίχνη, αλλά που όμως γρήγορα βρίσκονται μπροστά στη αλήθεια αυτού που πραγματικά είναι υποχρεωμένοι να κάνουν χωρίς ψέμα και ευφημισμούς. Όλο αυτό, με εξαιρετο μοντάζ και ατμόσφαιρα που συγκλονίζει σε ένα κρεσέντο εσωτερικής έντασης! Μιά αυθεντικά και πολιτική ΚΑΙ κινηματογραφική επιλογή του βραβείου Φιπρέσι, στο φετινό κινηματογραφικό φεστιβάλ των Καννών!

Εξαιρετικό ρημέικ του Σάνγκ Ιλ Λί, των ασυγχώρητων του Κλίντ Ιστγουντ. Μεταφερμένο στην αυτοκρατορική Ιαπωνία των εσωτερικών συγκρούσεων και με έναν Κένζι Ουατανάμπε, που προβάλλει πλέον σαν ένας απόλυτα άξιος διάδοχος του Τοσίρο Μιφούνε, η Ιαπωνική εκδοχή των "Ασυγχώρητων", μας απορροφά με μέσω τις εξαιρετικές εικόνες και μια λυρικήτητα, που οι

κλασικοί μάστερς του σινεμά θα προσυπέγραφαν. Το "Αδέσποτα σκυλιά" από την άλλη πλευρά του Τσιάνκ Μινγκ Λιάνγκ, εντός συναγωνισμού, φιγουράρει για κάποια βραβεία επίσης, μέσα από μια προβληματική που εστιάζει σε μια νεορεαλιστική προσέγγιση αφηγηματικά, και σε μια αισθητική χρήση της διεύρυνσης του φιλικού χρόνου με εικόνες - φούγκες πάνω στον ψυχισμό αλλά και στην καταστροφή των ανθρώπων και των ψυχών στις σύγχρονες καπιταλιστικές μεγαπόλεις. Το φάντασμα ενός νέου ολοκληρωτισμού πάνω στο σώμα, αλλά και, δυστυχώς, στην ψυχή, είναι αυτό που κυνηγά τις σάρκες μας ως τροφή, και η διέξοδος, τουλάχιστον για τον σκηνοθέτη, είναι αυτή η πλαστικότητα και η αισθητική της βαρβαρότητας, να ξεπεραστεί όχι φυσικά από τον ηθελημένα προκλητικό καθρέπτη

της τέχνης αλλά από την δύναμη και τη ζωτικότητα των καινούργιων, συλλογικών πλέον αφηγήσεων, που θα επανενώσουν την κουλτούρα των κατακρεουργημένων, όχι πολιτών, αλλά υπηκόων, με το ρηξικέλευθο ενός κατακλυστικά ριζοσπαστικού πεπρωμένου! Αυτού που πρώτα θα θέσουν οι ίδιοι όμως!

Δεν έχω καταλάβει ακόμα τι είναι

αυτό που έχει μπλοκάρει τις δημιουργικές ικανότητες ενός πάρα πολύ αγαπημένου μου δημιουργού, αλλά είναι αλήθεια πως ο Τέρρυ Γκίλιαμ, έχει καιρό να κάνει ένα φιλμ, πραγματικά απογειωτικό. Οκ, έχει αντιμετωπίσει φρικτές ατυχίες και κακοδαιμονίες. Ίσως από μεταφυσική σκοπιά κάποια πράγματα που πρόβαλε στα αριστουργήματα του Μπραζίλ, και 12 πύθηκοι, να προκάλεσαν την επίθεση των δυνάμεων της κοσμικής τάξης! Πάντως αυτό δεν αναιρεί το γεγονός πως δεν έχει παρουσιάσει κάτι που να υπερβαίνει τον πήχυ που ο ίδιος έχει θέσει τόσο ψηλά. Δυστυχώς, ούτε και στο πολυαναμενόμενο, zero theorem, της φετινής 70ης διοργάνωσης κατάφερε, παρά το εντυπωσιακό κάστ, των Κριστόφ Βάλτζ, Μάττ Ντέημον και Μελανί Τιερύ, να επιτύχει. Είναι κρίμα - και μάλιστα και ο ίδιος δεν φάνηκε

έτοιμος να αντιμετωπίσει το ζήτημα σε συνεντεύξεις - που αυτό το δυστοπικό φιλμ, ενώ ξεκινά με πολύ καλές προουποθέσεις, τελικά, η αίσθηση, που σου αφήνει στο τέλος, είναι μιας διάχυτης αμηχανίας. Αναρωτιέμαι αλλά θα συνεχίσω να ελπίζω.

Παρόμοια προβλήματα και για το La Zalousie του Γκαρέλ, με τον Υιό Γκαρέλ και την Άννα Μουγκλαλίσ. >>>

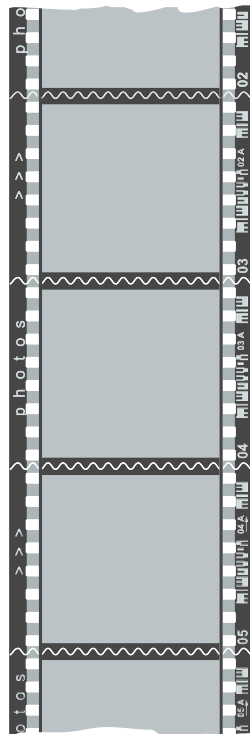
Οκ. Ενδιαφέρον, αλλά αυτό το κάτι υποβλητικά απογειωτικό; Δεν αρκεί η πλαστικότητα του ασπρόμαυρου, για την πνευματικοποίηση μιας δουλειάς, αν και έχουμε μια φιλότιμη προσπάθεια εδώ.

Τέλος πολλή καλή επί της ουσίας και με προοπτικές για κάποιο βραβείο, η Μις Βάιολενς, του Αλέξανδρου Βρανά, πατώντας γερά πάνω στις αναδυόμενες αν και κρυπτικές αρχές, στο άπειρο μάτι, του New Greek Weird Cinema, μας βγάζει ασπροπρόσωπους ως στάση και καταγραφή άλλης μιάς φαινομενολογικής ματιάς πάνω στους μικροκόσμους της Ελληνικής υποπραγματικότητας. Όπλο του σε αυτή την προσπάθεια, και οι ερμηνείες της Θέμιδος Πάνου και της Ελένης Ρουσσινού! Το Μις Βάιολενς θριάμβευσε επίσης στην προβολή του στο φετινό 54ο φεστιβάλ κινηματογράφου Θεσσαλονίκης! Θα μπορούσε να ειπωθεί και ως η εκδίκηση φιλικά ενός μεγάλου νέου Έλληνα δημιουργού που όμως το ό,τι είχε προέλθει από τον εικαστικό χώρο, τον είχε κάνει να στερείται έως τώρα μιας αναγνωρίσεως, την οποία δουλεύει σαν το εν λόγω φίλμ, την κάνουν, πλέον τόσο, μα τόσο αναπόφευκτη!

Ένα πολύ όμορφο μινιμαλιστικό παιγνίδι από την κόλαση, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το Lock του Steven Knight, το οποίο με πρωταγωνιστή έναν εξαιρετικό Τόμ Χάρντντ, έκανε το άνοιγμά του στο φετινό 70ο φεστιβάλ Βενετίας, από το οποίο σας μεταφέρουμε τις πιο όμορφες στιγμές του στην πορεία προς τους Λέοντες και τις κινηματογραφικές εκστάσεις και αποτυχίες. Μόνος όντας, πρωταγωνιστής ενός κειμένου φίλμ που για 85 λεπτά μας κρατάει κάγκελο, ξεκινά, με μια καλή δουλειά για τον χαρακτήρα του, μια όμορφη σύζυγο και δύο παιδιά, και σε μιά ιλλιγγιώδη τροχιά των οποίων τα στοιχεία δεν θα σας αποκαλύψουμε, στο τέλος(;) βρίσκεται να μην έχει τίποτε από όλα αυτά. Ένας πρωταγωνιστής σε ένα αυτοκίνητο

(ένας πίο υπέργειος ρεαλιστής Μπάλλαρντ, θα το λάτρευει!).

Την ίδια στιγμή στέλνοντας μας τις ευχαριστίες του για την στήριξη, που του παρέιχε το κοινό και εμείς οι κριτικοί, στα χρόνια της καριέρας του, ο μεγάλος δημιουργός των Howls moving Castle και princess Monpoke, Χιγιέο Μιγιαζάκι, μάς αποχαιρέτησε με μιά λιτή ανακοίνωση, και ένα πολύ όμορφο κινηματογραφικό επίλογο, όπως αποτυπώθηκε στο αντιπολεμικό κινούμενο σχέδιο - δημιουργημά του the wind Rises με κεντρικό χαρακτήρα έναν πιλότο στα καταδικαστικά ζέρο, στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Για την εν λόγω ταινία μάλιστα, δέχτηκε ισχυρές επικρίσεις από στελέχη του ιαπωνικού πολιτικού κατεστημένου, καθώς θεωρήθηκε, πώς τέτοια φίλμ αντικρούουν ουσιαστικά τις θέσεις της νέας ιαπωνικής στρατιωτικής πολιτικής για στρατιωτική συνεργασία και επεμβάσεις και έξω από τα χωρικά ύδατα της χώρας. Εμείς για τέτοια, και άλλα πολλά ανάλογα, αλλά και για το βάθος και την συγκίνηση που μάς έχει χαρίσει με ό,τι και αν ασχολήθηκε, τόσα χρόνια, θα τον έχουμε πάντοτε στην καρδιά μας, ως έναν από τους καλύτερους, αλλά και αρτιότερους δημιουργούς σε όλους τους τομείς!

Το μόνο κοινό που έχει ο λογοτεχνικός Κρούγκερ με τον Φρέντντ Κρούγκερ είναι πως η ονειροφαντασία διαχέεται στην πραγματικότητα και διαταράσσει την ήρεμη επιφάνεια της καθημερινής ρουτίνας. Όμως οι ονειροφαντασίες του λογοτεχνικού Κρούγκερ έχουν μία ποιοτική διαφορά από τους τρόμους του «Εφιάλη στο δρόμο με τις λεύκες». Μας αφορούν προσωπικά.

Η νουβέλα Κρούγκερ, του Δ. Κωνσταντίνου είναι καταρχάς μία αφήγηση σε χρόνο κινηματογραφικό. Ταυτόχρονα, ο εσωτερικός μονόλογος που διατρέχει το λόγο του αφηγητή είτε αμέσως είτε εμμέσως εμβαθύνει απροσδιόριστα τον χρόνο αυτό μέσα από τις ανανακλάσεις και τις ταυτίσεις με τα εσωτερικά τοπία του ήρωα. Η αφήγηση ωστόσο είναι κινηματογραφική στην διάρκειά της, έστω και αν η διάρκεια στην πλήρη έννοιά της αποτελεί μία εξωτερική στοιβάδα, ένα δέρμα του χρόνου πάντοτε. Είναι κινηματογραφική στην πρόθεσή της. Ο συγγραφέας επιθυμεί ο Κρούγκερ να διαβαστεί σαν ταινία, με ένα ποτό ή ένα τσιγάρο στο χέρι, μέσα σε δύο ώρες ονειροφαντασίας. Και πράγματι, έτσι διαβάζεται.

Ο Κωστής Παπαγιώργης, απαριθμώντας τις αρετές της νουβέλας αυτής, την περιέγραψε ως ένα ταξίδι ενηλικίωσης, περάσματος και ξεπεράσματος της εφηβείας. Και ίσως το πρώτο κομμάτι του Κρούγκερ, όπου η μνήμη παλεύει με την ιδέα και την εντύπωση και η γνώμη παλεύει με την ανάμνηση να απηχεί κάτι από τον Χόλντεν Χόλιφιλντ. Αλλά ο Κρούγκερ δεν είναι Φύλακας στην Σίκαλη. Το ταξίδι του δεν έχει να κάνει με την ηλικιακή εφηβεία αλλά με την αιώνια εφηβεία του πόθου αλλαγής του κόσμου και των μεγάλων αφηγήσεων της ελευθερίας. Οι ήρωες του Κρούγκερ δεν είναι εφηβικοί ήρωες, αλλά τα πρόσωπα μιας ουτοπικής και επαναστατικής νιότης του κόσμου. Οι ιδέες που οδηγούν τα χνάρια του Κρούγκερ στα σοκάκια των Εξαρχείων απηχούν την ευγένεια του καινούργιου, της ετερότητας, απέναντι στις γηρασμένες ταυτολογίες της κυρίαρχης ιδεολογίας. Η αλληλο-

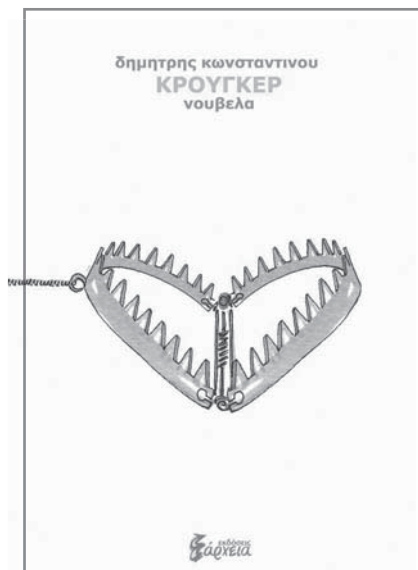
Κρούγκερ: Δαγκωνιά του παρόντος

Μια κριτική της νουβέλας του Δημήτρη Κωνσταντίνου, εκδόσεις Εξάρχεια

Αλ. Σχισμένος

μετατροπή του επαναστατικού σε επαναστατημένο, μέσα στην χημεία των ανθρώπινων συμπεριφορών και τύπων είναι το σημείο έντασης στη ζωή του ήρωα. Μέσα σ' αυτό το σημείο επανέρχονται, αλλοιώνονται και στεγανοποιούνται τρεμάμενες οι μορφές και οι αναμνήσεις. Η έξοδος του Κρούγκερ στον κόσμο, η συνάντησή του με τον κόσμο βρίσκεται εδώ, αλλά το σημείο σύγκρουσης δεν είναι ένα συμβάν, μετατρέπεται σε ιδιοσυγκρασία που δεν βολεύεται μέσα στα όρια της αφήγησης, διατρέχει υπόγεια και διαποτίζει την αφήγηση της ίδιας της νουβέλας που έτσι γίνεται και η ίδια ένα σημείο στην διαρκή ζωή του Κρούγκερ. Πρέπει να τονίσουμε ότι η νουβέλα του Κωνσταντίνου δίνει για πρώτη φορά φωνή στην κουλτούρα και την ψυχογεωγραφία των Εξαρχείων και μέσω του συμβολισμού που αυτά εκπροσωπούν σε όλη την ριζοσπαστική πλευρά της κοινωνίας με τρόπο ειλικρινή, παρουσιάζοντας τα άγχη, τις αμφιβολίες και τους μικρούς θριάμβους που είναι κοινά βιώματα ενός ολόκληρου φαντασιακού τόπου δίχως να κρύβεται, δίχως εξευγενισμούς. Η ευγένεια που υπάρχει είναι η απόφια ευγένεια, των πραγματικών ανθρώπων και η αμφιβολία και η ειρωνεία που την υποσκάπτει είναι το πιο απαραίτητο στοιχείο της, το απελευθερωτικό, το διαρκώς αντίθασο και ανυπόταχτο.

Στο δεύτερο κομμάτι, όπου οι ερωτικές εικόνες στοιβάζονται, ο Κρούγκερ επιστρέφει στον εαυτό του, πληγωμένος από την συνάντηση, με ανοιχτά τα τραύματα που έχουν τη μορφή ερωτημάτων και διαψεύσεων, επιστρέφει στο σώμα του.

Η συνάντηση με τον κόσμο γίνεται συνάντηση με την γυναίκα και όλα σωματικοποιούνται και οι αναμνήσεις γίνονται αισθήσεις, οι εικόνες γίνονται απτές. Αυτή η σωματικοποίηση ουσιαστικά απελευθερώνει τον ήρωα, καθώς τα ιδεαλιστικά διλήμματα ενσαρκώνονται όχι πλέον σε σχέσεις αλλά σε πρόσωπα, όχι στους διαδρόμους, αλλά στους κόμβους του ψυχικού δικτύου. Η γυναίκα είναι μία μορφή σοφή απέναντι στους σοφιστές που συνωστίζονταν στο πρώτο κομμάτι και κάνει τον κόσμο υπαρκτό. Ο Κρούγκερ απέναντι στην γυναίκα στέκεται πρώτη φορά γυμνός και έτσι, γυμνώνοντας τον εαυτό του μπροστά στον Άλλο, που είναι το θηλυκό, σαν μητέρα καταρχάς, σαν ιδέα, και τελικά σαν ολοκλήρωση, γυμνώνοντας το σώμα του, μπορεί να γυμνώσει και την ψυχή του μπροστά στον ίδιο του τον εαυτό, με ερωτική αγωνία και οργανικούς σπασμούς.

Η γεύση του σιγάρου με την οποία μας αφήνει, είναι μια γεύση μεστής ματαιότητας, επίγνωσης του κενού, αλλά συνάμα απελευθέρωσης του

νόηματος. Δεν είναι η αρχική ματαιότητα της απογοήτευσης και του μηδενισμού, αλλά η θέαση της πραγματικής υφής του κόσμου, που δεν έχει αυτούσιο νόημα, αλλά δεν μπορεί παρά να επενδυθεί με νόημα. Όμως αφού δοσμένη σημασία δεν υπάρχει, κάθε σημασία είναι ένα παιχνίδι δημιουργίας και προϋπόθεσή του είναι η ελευθερία, όσο τραγικό και να είναι το πραγματικό της βίωμα. Ο Κρούγκερ βγαίνει από την άβυσσο για να κοιτάξει τον κόσμο και να κοιτάξει ξανά την άβυσσο και εκεί που ήταν το χάος του Τίποτα να αναδυθεί το χάος του Απειρού.

Η απελευθέρωση του Κρούγκερ δεν καταλήγει στην ευτυχία, ούτε στην ελευθερία, δεν καταλήγει σε μία κατάσταση. Η αφήγηση δεν περιγράφει τον προορισμό ενός ταξιδιού, αλλά το ίδιο το ταξίδι, η ελευθερία δεν είναι μία στάση, αλλά μια αέναη διαδικασία. Αυτή την διαδικασία μας δείχνει ο Κωνσταντίνου περιγράφοντας εμμονές και καταστάσεις που είναι πάνω απ' όλα βαθιά αληθινές.

Αυτό που φαίνεται εφηβικό δεν σχετίζεται με την ηλικιακή εφηβεία αλλά με την αναζήτηση, την αμφιβολία, τον αναστοχασμό, την απογοήτευση, την παραίτηση και την ηδονή. Είναι η εφηβεία κάθε ελεύθερου ανθρώπου, που δεν τελειώνει παρά μονάχα στον θάνατο. Είναι η απουσία της βεβαιότητας και της κλειστοφοβίας που χαρακτηρίζουν τον σύγχρονο ολοκληρωτισμό.

Είναι μια μεστή δαγκωνιά του παρόντος ο Κρούγκερ, που έχει την γεύση του μέλλοντος.

Το Γράμμα του Nicola Sacco στον γιό του

Αν δεν αλλάξει κάτι, θα μας εκτελέσουν στην ηλεκτρική καρέκλα,
αμέσως μετά τα μεσάνυχτα,
Επομένως είμαι εδώ τώρα, δίπλα σου, με αγάπη και ανοιχτή καρδιά,
Όπως ήμουν και εχθές.

Μην κλάψεις, Dante. Αρκετά δάκρυα ξοδεύτηκαν,
σαν της μητέρας σου τα δάκρυα που στέρεψαν επτά χρόνια τώρα,
χωρίς να κάνουν και κανένα καλό.

Για αυτό γιέ μου, αντί να κλάψεις, στάσου δυνατός και γενναίος,
για να μπορείς να παρηγορήσεις τη μητέρα σου.

Κι όταν θα θες να την αποσπάς από την αποκαρδιωτική μοναξιά,
να την πηγαίνεις μια μεγάλη βόλτα στην ήρεμη εξοχή,
να μαζεύετε λουλούδια από δω και από κει.

Και να ξεκουράζεστε κάτω από τη σκιά των δέντρων,
δίπλα στη μουσική του νερού,
η γαλήνη της φύσης, θα της αρέσει τόσο πολύ,
Όπως σίγουρα και σε σένα.

Αλλά γιε μου, πρέπει να θυμάσαι: Μη δώσεις όλο σου τον εαυτό.

Χαμήλωσε λίγο τον εαυτό σου, μόνο ένα βήμα,
για να βοηθήσεις τους αδύναμους στο πλάι σου.

Τους αδύναμους, που ζητούν βοήθεια,
τους διωκόμενους και τα θύματα.

Είναι φίλοι σου, φίλοι δικοί μου και δικοί σου,
είναι οι σύντροφοι που παλεύουν,

Ναι και καμιά φορά πέφτουν.

Όπως ο πατέρας σου, ο πατέρας σου και ο Bartolo,
έπεσαν στη μάχη.

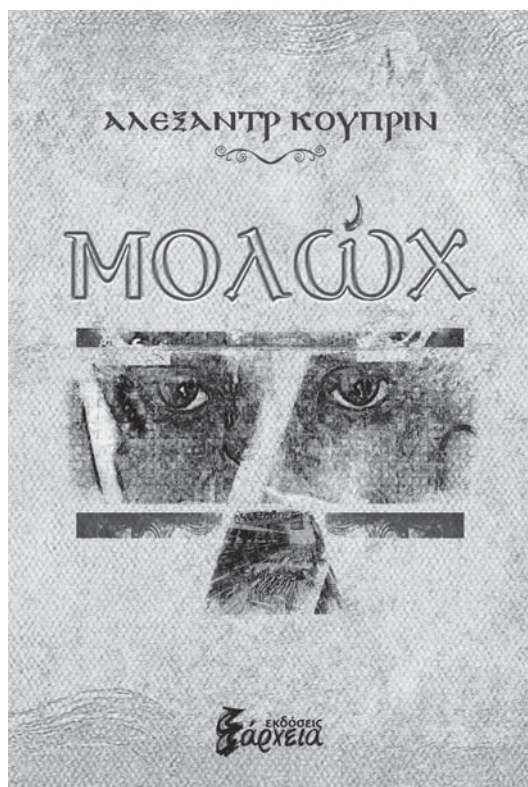
Πάλεψαν και έχασαν τη ζωή τους μόλις χθες,
στη διεκδίκηση της ευτυχίας,
και της ελευθερίας για όλους.

Στον αγώνα της ζωής, θα βρεις,
θα βρεις περισσότερη αγάπη.

Και επίσης στον αγώνα,
είναι που θα σ' αγαπήσουν.

Απόδοση- Επιμέλεια: Θάνος Ανδρίτσος

Νέες κυκλοφορίες από Εκδόσεις Εξάρχεια

#saveSkouries

BABYΛΩΝΙΑ